

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
DIŞ İLİŞKİLER VE YURTDIŞI İŞÇİ HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

AB ÜLKELERİNDE MESLEKİ EĞİTİM UYGULAMALARI VE GÖÇMENLERİN
ENTEGRASYONUNA ETKİLERİ

YURTDIŞI İŞÇİ HİZMETLERİ UZMANLIK TEZİ

Hazırlayan
Neslihan AKDEMİR KAPLAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Songül ALTINIŞIK

Ankara
Nisan 2014

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
İÇİNDEKİLER.....	i
TABLolar VE GRAFİKLER LİSTESİ.....	vi
KISALTMALAR.....	vii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

PROBLEM DURUMU VE YÖNTEM

1.1. PROBLEM DURUMU.....	3
1.1.1. Alt Problemler.....	3
1.1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.1.4. Sayıtlar.....	4
1.1.5. Sınırlılıklar.....	5
1.2. YÖNTEM.....	5
1.2.1. Araştırmanın Modeli.....	5
1.2.2. Evren ve Örneklem.....	6
1.2.3. Veri Toplama Araçları.....	6
1.2.4. Veri Analizi.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

AB ÜYESİ ÜLKELERİN EĞİTİM VE MESLEKİ EĞİTİM POLİTİKALARI

2.1. AVRUPA BİRLİĞİ EĞİTİM POLİTİKASI.....	7
2.2. AVRUPA BİRLİĞİNDE MESLEKİ EĞİTİM SÜRECİNİN GELİŞİMİ.....	11
2.3. AVRUPA BİRLİĞİ ÜYESİ ÜLKELERİNDE YAYINLANAN DEKLARASYONLAR.....	16

2.3.1. Bologna Deklarasyonu.....	16
2.3.2. Lizbon Konseyi.....	17
2.3.3. Stockholm Konseyi.....	17
2.3.4. Barselona Konseyi.....	17
2.3.5. Kopenhag Deklarasyonu.....	18
2.3.6. Maastrich Bildirgesi.....	19
2.3.7. Helsinki Bildirgesi.....	19
2.4. AVRUPA BİRLİĞİ ÜYESİ ÜLKELERİN MESLEKİ EĞİTİM UYGULAMALARI	20
2.5. AVRUPA BİRLİĞİ ÜYESİ ÜLKELERİN MESLEKİ EĞİTİM SİSTEMİNİN İNCELENMESİ.....	28
2.5.1. F. Almanya.....	28
2.5.1.1. İşsizlik Sorunu.....	28
2.5.1.2. Genel ve Mesleki Eğitim Sorunu.....	29
2.5.1.3. F. Almanya Mesleki Eğitim Sistemi.....	30
2.5.1.3.1. I. Kademe Ortaöğretim.....	30
2.5.1.3.2. II. Kademe Ortaöğretim ve Sonrası.....	31
2.5.1.3.3. Mesleki Eğitim Hazırlık Sınıfı.....	36
2.5.1.3.4. Temel Mesleki Eğitim Sınıfı.....	37
2.5.1.3.5. Meslek Okulu.....	38
2.5.1.3.6. Tam Zamanlı Meslek Lisesi.....	38
2.5.1.3.7. Teknik Ortaöğretim Okulu.....	39
2.5.1.3.8. İleri Mesleki Eğitim Veren Teknik Okulu.....	39
2.5.1.3.9. Genel ve Mesleki Eğitim Liseleri.....	40
2.5.1.3.10. Çıraklık Meslek Okulu.....	40

2.5.1.4. Genel Öğretmen Eğitimi.....	42
2.5.1.5. Eğitim Finansmanı.....	42
2.5.1.6. Mesleki Eğitim Reformu.....	43
2.5.1.7. Daha Az Ayrıcalık Sahibi Olanlar için Destek Önlemleri.....	44
2.5.2. Avusturya.....	44
2.5.2.1. İşsizlik Sorunu.....	45
2.5.2.2. Çalışma ve İşgücü.....	46
2.5.2.3. Avusturya Mesleki Eğitim Sistemi.....	48
2.5.2.4. Dual Sistem Çıraklık Eğitimi.....	49
2.5.2.5. I. Kademe Ortaöğretim.....	52
2.5.2.6. II. Kademe Ortaöğretim.....	53
2.5.2.7. Politeknik Okul.....	54
2.5.2.8. Mesleki Eğitim Veren Orta Dereceli Okullar.....	56
2.5.2.9. Genel Sağlık ve Hastabakıcılık Okulları.....	56
2.5.2.10. Mesleki Eğitim Veren Lise Dengi Okullar.....	57
2.5.2.11. Mesleki Eğitim Veren Orta Dereceli Okullar.....	57
2.5.2.12. Meslek Yüksek Okulları.....	59
2.5.2.13. Meslek Ağırlıklı Yüksek Okullarda Öğrenim.....	62
2.5.2.14. Çalışanlar İçin Okullar ve Üçüncü Eğitim Dönemi.....	63
2.5.3. FRANSA	65
2.5.3.1. İşsizlik Sorunu.....	65
2.5.3.2. Fransa Mesleki Eğitim Sistemi.....	65
2.5.3.3. Temel Mesleki Eğitim Veren Okullar.....	69
2.5.3.4. Yetişkin Eğitimi.....	71

2.5.4. HOLLANDA.....	73
2.5.4.1. İşsizlik Sorunu.....	73
2.5.4.2. Hollanda Mesleki Eğitim Sistemi.....	74
2.5.4.3. Meslek Hazırlık Eğitimi.....	76
2.5.4.4. Orta Dereceli Meslek Eğitimi.....	77
2.5.4.5. Mesleki Orta Öğretim.....	78
2.5.4.6. Meslek Yüksek Okulları.....	79
2.5.4.7. Yetişkinler İçin Sürekli Eğitim	80
2.6. AVRUPA BİRLİĞİ ÜYESİ ÜLKELERİNDE UYGULANAN EĞİTİM	
PROGRAMLARI.....	83
2.6.1. Hayat Boyu Öğrenme Programı.....	86
2.6.2. Leonardo da Vinci Programı.....	88
2.7. AB KOMİSYONU TARAFINDA MERKEZİ YÜRÜTÜLEN PROJELER.....	98
2.7.1. Yenilik Geliştirme Projeleri.....	98
2.7.2. Konulu Ağ Projeleri.....	98
2.7.3. Tamamlayıcı Faaliyet Projeleri.....	99
2.8. ULUSLAR ARASI MESLEK EĞİTİM KURULUŞLARI.....	100
2.8.1. Avrupa Eğitim Vakfı.....	100
2.8.2. Mesleki Eğitim Geliştirme Avrupa Merkezi.....	100
2.8.3. Uluslararası Mesleki Eğitim ve Öğretim Birliği.....	102
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
AB ÜLKELERİNDEKİ GÖÇ OLGUSU	
3.1. GÖÇ VE ENTEGRASYON SÜRECİ.....	103
3.2. ENTEGRASYON SÜRECİNDE MESLEKİ EĞİTİMİN ÖNEMİ.....	107

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	111
KAYNAKÇA.....	114

TABLolar VE GRAFİKLER LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. II. Kademe Mesleki Eğitim Okulları.....	32
Tablo 2. Almanya Eğitim Sistemi.....	35
Tablo 3. İşgücü ve İstatistikleri.....	47
Tablo 4. Meslek Gruplarına Göre Çalışanlar.....	48
Tablo 5. Okula Devam Eden Türk Çocuklarının Sayısı ve Devam Ettikleri Okula Göre Dağılımı.....	70
Tablo 6. Meslek Liselerine devam edenler ile İşletmelerde Mesleki Eğitim görenler.....	71
Tablo 7. Hollanda Eğitim Sistemi.....	74
Tablo 8. Okula Devam Eden Türk Çocuklarının Sayısı ve Devam Ettikleri Okula Göre Dağılımı.....	75
Tablo 9. AB Eğitim Programları.....	84
Tablo 10. Hareketlilik Projelerinin Uygulama Koşullarına İlişkin Özet Tablo.....	96
Grafik 1. 2008 Yılı İçin Tamamlanmış Eğitim Seviyelerine Göre İşsizlik Oranları.....	46
Grafik 2. En fazla Türk Uyraklı Nüfus Barındıran Avrupa Ülkeleri.....	106

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABEGPMB	: Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı
AKÇT	: Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu
AYÇ	: Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi
BA	: Bundesagentur für Arbeit (Federal İş Ajansı)
BHS	: Berufsbildende Höhere Schule (Mesleki eğitim veren lise dengi okul)
BİBB	: Bundesinstitut für Berufsbildung (Mesleki Eğitimi Federal Enstitüsü)
BMS	: Berufsbildende Mittlere Schule (Mesleki eğitim veren orta dereceli okul)
CEDEFOP	: Avrupa Mesleki Eğitim Geliştirme Merkezi
CIO	: Bilgi ve Rehberlik Merkezi
ECTS	: European Credit Transfer System (Avrupa Kredi Transfer Sistemi)
ECVET	: Mesleki Eğitimde Kredi Transfer Sistemi
ETF	: European Training Foundation (Avrupa Eğitim Vakfı)
EURES	: Mesleki Tanınma Servisi
EQF	: Avrupa Nitelikler Çerçevesi
HAVO	: Yüksek Düzey Orta Eğitim
HBO	: Meslek Yüksek Okulları
IVETA	: International Vocational Education and Training Association (Uluslararası Mesleki Eğitim ve Öğretim Birliği)
IVT	: Initial Vocational Training (Temel Mesleki Eğitim Almakta Olan Kişiler)
LdV	: Leonardo da Vinci
LLP	: Life Long Learning Programme (Hayatboyu Öğrenme Programı)
MAVO	: Genel Orta Eğitim
MBO	: Orta Düzey Mesleki Eğitim
MEDA	: Avrupa Akdeniz Ülkeleri İş Birliği Programları
MEÖ	: Mesleki Eğitim ve Öğretim
ONISEP	: Mesleklere İlişkin Ulusal Bilgi Bürosu
VBO	: Ön Mesleki Eğitim
VETPRO	: Vocational Education and Training Professional (Mesleki Eğitim ve Öğretim Uzmanları)
VMBO	: Mesleki Orta Öğretim
VWO	: Ön Üniversite Eğitimi

GİRİŞ

AB, dünyanın en rekabetçi, en dinamik ve bilgiye dayalı ekonomisi olmayı hedeflemektedir. Hedefini gerçekleştirebilmesi için mesleki eğitim en önemli unsurlardan birisi olarak ortaya konmaktadır. AB bu bağlamda mesleki eğitim sistemlerini ilgili kurumları vasıtasıyla tekrar gözden geçirmekte, tüm üye ve aday ülkelerin üzerinde fikir beyan edebileceği, katkı sağlayabileceği ve müşterek olarak yararlanabileceği mesleki eğitim sistemleri üzerinde çalışmaktadır.

Gelişmiş toplumların yapılandırmalarında meslek edinme önemli bir noktadır. Yurtdışında yaşayan yabancı kalifiye gençlerin bir an önce meslek hayatına atılmaları için sağlam bir meslek eğitiminin önemi gittikçe artmaktadır. Gençlerin iyi bir meslek eğitimi edinmeleri, bir taraftan kişilerin bireysel gelişim ve başarıları, diğer taraftan yaşadıkları ülkenin ekonomik geleceği açısından önem taşımaktadır. İş piyasasına entegrasyonun aynı zamanda Entegrasyon politikasının da odak noktasını oluşturması ve kalifiye eleman ihtiyacının giderek artması nedeniyle iş piyasasında fırsat eşitliğinin sağlanması gerekmektedir. Devlet başta olmak üzere birçok kuruluşun ancak, mesleki faaliyette bulunan insan gücü yaşayabildiği gerçeğini bilmektedir.

Avrupa Birliğinde eğitim ve özellikle mesleki eğitim büyük önem taşımaktadır. Avrupa Birliği genç nüfusa yönelik oluşturduğu programlarla hayata atılmaya hazırlık evresinden iş hayatına kadar olan süreçte yapması gereken çalışmaları finanse ederek, onların üretime katkıda bulunmalarını sağlamaktadırlar.

Avrupa Birliği ülkelerinde mesleki eğitim ülkelerin kendi bünyelerinde yaptıkları eğitim düzenlemelerinin ortak bir eğitim standardı oluşturularak ülkeler arasındaki uyumun sağlanmasıyla gerçekleştirilmektedir. Uyumun daha kolay gerçekleşmesi için bir takım yetkiler bölgelerin bazı otoritelerine verilmiştir.

Mesleki eğitim ayrıca yurtdışında yaşayan Türk kökenli göçmenlerin daha başarılı olarak iş hayatına atılmasına neden olmakta olup, gençler arasında işsizliğin

çözümü olarak da kabul edilmektedir. Göçmen gençleri meslek eğitimi için teşvik etmek ve bu alandaki başarılarının artması için çalışmalar yürütmek gerekir. Böylelikle onları meslek hayatına kalifiye eleman olarak kazandırıp, birer “altın bilezik” sahibi olmalarına yardımcı olunur.

AB Ülkelerinde mesleki eğitimin önemi, mesleki eğitimin Avrupa Birliğindeki gelişimi, mesleki eğitim uygulamaları ve bu uygulamaların göçmenlerin Entegrasyon süreçlerine nasıl etki ettiğini konu edinen bu araştırma üç bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde, araştırma probleminin tanımlanması, çalışmanın amaçları ve önemi gibi konuları ele alındığı çalışmanın kapsamı hakkında bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümünde ise “Avrupa Birliği’nde Mesleki Eğitim ve Öğretim Uygulamaları”nı incelenmektedir. Bu bölümde Avrupa Birliğine üye ülkelerin bazılarının mesleki eğitim sistemleri ve uygulanan eğitim programlarının amaçları ve çalışmaları ayrıntılı olarak araştırma kapsamına alınmıştır.

Üçüncü bölümde ise, Türk göçmenlerin Entegrasyon süreçleri ve durumları ile mesleki eğitimin göçmenlerin Entegrasyonuna etkileri konusu hakkında bilgi verilmiştir.

Bu bölümlerin ardından araştırmanın sonuçları çıkarılmış ve bunlara ilişkin öneriler geliştirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

PROBLEM DURUMU VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın problem durumu ve yöneme ilişkin bilgiler yer almaktadır.

1.1. PROBLEM DURUMU

AB, sistemi mümkün olduğu kadar adaletli kılmak için herkesin anlayabileceği ve katkı sağlayabileceği açık bir mesleki eğitim sistemi şemsiyesi oluşturmak istemektedir. Bu sistemde kendilerini mesleki olarak daha iyi geliştiren toplumlar, bilgi toplumu olmanın gereğini yerine getirmekle birlikte ulusal kalkınmaya da ciddi katkılar sağlamaktadır.

Bu çalışma, “Avrupa Birliği’nde Mesleki Eğitim Uygulamaları” ve bu “Uygulamaların göçmenlerin Entegrasyonuna nasıl etki ettiğini” tespit etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma ayrıca, Avrupa Birliğine üye ülkelerin bazılarının mesleki eğitim sistemini tek tek inceleyip, yurtdışında yaşayan göçmenlerin mesleki eğitime yönlendirilmesi önerileri sunmaktadır. Bu temel probleme çözüm bulmak için aşağıda alt problemler oluşturulmuştur.

1.1.1. Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri şöyle sıralanmıştır:

- 1- AB üyesi ülkelerinde Mesleki Eğitim Uygulamaları ve Politikaları nelerdir?
- 2- Mesleki Eğitim Uygulamaları nasıl yürütülmektedir?
- 3- Mesleki Eğitim Uygulamaları yabancıların uyumunda etkili midir?
- 4- Avrupa Birliğinin mesleki eğitim alanında problemleri nelerdir?
- 5- Avrupa Birliği bu problemleri çözmek için hangi yöntemleri kullanmaktadır?
- 6- Avrupa Birliğinin mesleki eğitimde yakın gelecek için hedefleri nelerdir?
- 7- Avrupa Birliği bu hedeflere hangi politikalarla ulaşmaya çalışmaktadır?

- 8- Avrupa Birliğinin mesleki eğitimin kalitesini yükseltmek için kullandığı araçlar nelerdir?
- 9- Avrupa Birliği ülkelerindeki göç ve entegrasyon süreci vatandaşlarımızı nasıl etkilemektedir?
- 10- Türk kökenli göçmenler AB ülkelerinde ne tür sorunlarla karşılaşmaktadırlar?

1.1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, AB üyesi ülkelerindeki Mesleki Eğitim uygulamalarını incelemek ve bu uygulamaların göçmenlerin uyumunda ne kadar etkili olduğunu araştırmaktır.

1.1.3. Araştırmanın Önemi

Mesleki eğitim; bir toplumda yaşayan birey yaşantılarının sağlanmasında zorunlu olan belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve pratik uygulama yeteneklerini kazandırmak suretiyle birey kabiliyetlerini zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönlerden geliştirme sürecidir (Alkan, 1980: 2). Bu tanım günün koşulları ile birlikte yeni kavram ve yaklaşımlarla zorlanmaktadır. Artık belli bir süre önce başlamış ve bitmiş bir mesleki eğitim süreci, hayat boyu istihdam garantisi vermemektedir. Değişen dünyada işverenlerin talepleri hızla değişmekte ve dün işe yarayan çalışan bir anda vasıfsız konuma düşebilmektedir. Hayat boyu istihdam hayat boyu öğrenme ile doğrudan ilişkili hale gelmektedir.

Bu araştırmada bazı AB üyesi ülkelerin Mesleki Eğitim uygulamaları detaylı incelenmiş ve mesleki eğitimin Türk kökenli göçmenlerin uyumunda ne kadar etkili olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

1.1.4. Sayıtlar

Bu çalışmada veri toplamak için başvuru yazılı materyaller ve araştırma raporları verilerinin güvenilir ve geçerli olduğu kabul edilmiştir.

1.1.5. Sınırlıklar

1. Bu araştırmada AB üyesi ÷lkeler çalışma kapsamına alınmıştır.
2. Çalışmada eğitime ilişkin olarak mesleki eğitim uygulamaları incelenmiştir.
3. Göçmenlerin entegrasyon süreçleri araştırma kapsamına alınmıştır.

1.2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama ve veri analizi tanımlanmaktadır.

1.2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi ise araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar.

Araştırmada doküman incelemesi yaklaşımına uygun olarak, alan yazında AB üyesi ÷lkelerin eğitim sistemleri ile ilgili olan kaynaklar ele alınmış, bazı AB üyesi ÷lkelerin Mesleki Eğitim sistemleri detaylı incelenerek, göçmen grupların Entegrasyonuna nasıl katkı sağladığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmada tarama modellerinden genel tarama modeli kullanılmıştır.

Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örnekleme üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. (Karasar, 2004: 79). Bu bağlamda, yazılı metinler incelenip ilgili araştırma ve yayınlardan yararlanılmıştır.

1.2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Avrupa Birliğine üye ülkeler oluşturmaktadır.

1.2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Elde var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya doküman incelemesi denir. Doküman inceleme tekniği, belli bir amaca uygun olarak kaynakları bulma, inceleme, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar. Doküman inceleme tekniği kullanılırken yapılması gereken iş konuyla ilgili dokümanların bulunması, incelenmesi ve belli bir durum ya da görüşleri açığa çıkartacak bir sentez için gerekli düzenlemelerin yapılmasıdır (Ekiz, 2007: 157).

1.2.4. Veri Analizi

Verilerin çözümlenmesinde nitel veri analiz biçimlerinden betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel analizde veri toplama araçlarında yer alan soru ya da konular temele alınarak veriler analiz edilir. Betimsel analiz, doğrudan konunun resmedilmesi, tanımlanması ve açıklanmasını amaçlar (Ekiz, 2007: 195).

Araştırma sürecinde AB üyesi ülkelerin mesleki eğitim uygulamaları incelenmiştir. Daha sonra bu uygulamaların yurtdışında yaşayan göçmenlerin üzerinde nasıl etki ettiği üzerinde durulmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

AB ÜYESİ ÜLKELERİN EĞİTİM VE MESLEKİ EĞİTİM POLİTİKALARI

Bu bölümde Avrupa Birliği'nin eğitim politikasına, amaçlarına ve çalışmalarına değinilmiş, araştırmanın konusu olan Avrupa'da mesleki eğitim genel olarak incelenmiş ve daha sonra seçilmiş olan ülkelerin mesleki eğitim sistemleri ele alınmıştır.

2.1. AB EĞİTİM POLİTİKASI

Çeşitli ülkelerin mesleki eğitim özelliklerini incelemeyen önce, Avrupa Birliği'nin genel eğitim politikasının bilinmesi gerekmektedir. Avrupa Birliği, ortak eğitim politikasının oluşmasında 1970'lerin başı özellikle 1974 yılı önemli bir yıl olmuş ve konu ile ilgili çalışmalar 1976 yılında gerçekleştirilen "Bakanlar Konseyi" toplantısı sonunda "AB Eğitim Komisyonu"nu oluşturulmuş ve "Birlik Çalışma Programı" benimsenmiştir. Anılan Çalışma Programında;

- AB genelinde her tür eğitime ulaşılabilmesi için fırsat eşitliğinin sağlanması,
- Gençlerin meslekî eğitimlerinin geliştirilmesi, öğrenim yaşamından iş yaşamına geçişi kolaylaştırıcı düzenlemeler yapılması ve istihdam önlemlerinin alınması,
- Yabancı dil öğretiminin geliştirilmesi,
- Göçmen iş görenler ve çocukları için kültürel ve meslekî eğitim projelerinin Uygulanması

konuları yer almıştır (Tuzcu, 2006: 44).

Daha sonra, eğitim konusu Maastricht Antlaşması ile AB'nin kurucu antlaşmalarına girmiştir. Anılan antlaşmayla birlikte yürürlüğe giren hükümler, Birliğin gerek kuruluşundan bu yana gerekse günümüzde belirlediği eğitim politikaları ve hedefleri konusundaki kararlılığını göstermektedir. Dolayısıyla AB genelinde ekonomik ve siyasi bütünleşmenin sağlanabilmesi için, yurttaşlık ve mesleki eğitim yaşamsal bir önem

taşımaktadır. Buna ek olarak, 1992 yılında iç pazarın gerçekleşmesiyle, AB'de birçok alanda teknolojik ve toplumsal değişimler olmuş, gençlerin de bu değişimler yönünde becerilerini geliştirmeleri ve üretim sürecine daha etkin katılmaları gerekmiştir. Bu amaçla AB Komisyonu, Kasım 1993 tarihinde "Yeşil Kitabı" ve "111. Avrupa Gençlik Programını" kabul etmiştir.

Yeşil Kitap'ta, işgücüne teknolojiye uygun nitelik kazandırılmasında girişimcilik ruhunun ve mesleki-teknik eğitimin önemi vurgulanmış, mesleki-teknik eğitimde sistemli bir yaklaşımın izlenmesi gerekliliği belirtilmiştir. Bu sistemli yaklaşımın içinde, eğitim ve işgücü piyasasının değişken eğilimleri göz önüne alınarak, işletme-içi iş gören eğitimi ve yönetim düzeyinde yapılacak eğitimler de yer almaktadır (Duru ve Atabay, 2007: 158-163).

Avrupa Birliği'nde pek çok alanda ortak politikalar uygulanırken eğitimde özellikle de, "genel eğitimde" ulusallık ve karışmama ilkeleri geçerliken, "mesleki eğitimde" giderek artan bir işbirliği ve uyumlaşma geçerli olmuştur. Eğitim işbirliği, AB hareketinin önemli bir parçasıdır. Uluslararası yakınlaşmanın en önemli koşulu, yaşam biçimlerini anlamaya çalışmak, dillerini öğrenmek ve onlarla daha yoğun ilişkiler kurup geliştirmektir.

AB Antlaşmaları, vatandaşlarına istedikleri üye ülkede yaşama ve çalışma hakkı tanımaktadır. AB ülkelerinin tamamında eğitim çok dilli ve çok kültürlü bir Avrupa yaratılmasında temel bir önceliktir. Yurttaşların birbirlerini daha yakından tanımlarıyla farklı kültür, dil ve anlayışlar arasında etkileşim yaratma, başarılı uygulamaları ve deneyimleri karşılıklı paylaşma ve Avrupa'nın gelecekteki yöneticileri olacak gençlerin, Avrupalı bir eğitim ve bilinçle yetiştirilmesi esas alınmaktadır.

AB eğitim ilkelerinin temel amacı,

- Üye ülkeler arasında işbirliğini ve dayanışmayı artırmak,
- Üye ülke yurttaşları arasındaki karşılıklı anlayışı özendirmek ve Avrupalılık bilincini aşlamak,
- Bu süreçte öğrenci ve öğretmenlerin Ar-Ge alanlarına etkin katılımlarını sağlamak,

- Uluslararası rekabet gücü yüksek bir Avrupa yaratmak için tüm yurttaşlara yüksek nitelikli eğitim sunmak ve bunu yaşam boyu sürdürmek

şeklinde özetlenebilir.

Çok dilli ve çok kültürlü bir Avrupa yaratılmasında, eğitim konusu, Avrupa ülkelerinin tamamında temel bir öncelik olmakla birlikte, eğitim sistemlerinin yapıları hem ülkeler arasında hem de bazı ülkelerin kendi içlerinde farklılık göstermektedir.

Hızlı ve sürekli bir değişim içinde olan eğitim sektöründe, Avrupa Birliği farklı görüş ve iyi uygulamaların paylaşıldığı bir "forum" özelliği taşımaktadır. Her üye ülke kendi eğitim sisteminin mevzuatından, içerik ve yapısından sorumlu olduğundan Avrupa Birliği ortak bir eğitim politikasına sahip değildir.

Avrupa Birliği, eğitimde her ülkenin kendi ulusal modellerini uygulamasını beklemekle, ortak bir eğitim modeli kullanmamakla ve teşvik etmemekle birlikte, olmazsa olmaz birkaç şartı eğitim politikalarında dile getirmektedir. Bunlar;

- Ortak bir mesleki eğitim politikası ve mesleki eğitimin yaygınlaştırılması,
- Dikey eğitim modellerinden yatay eğitim modellerine geçilmesi,
- Zorunlu eğitim sürelerinin artırılması,
- Zorunlu eğitim tamamlanmadan en az iki yabancı dil öğretilmesi gibi politikalar üzerinde durmaktadır.

AB'nin eğitim politikaları, bir ülkede eğitim ile ilgili neler yapılması gerektiğinin ve bir ülkenin eğitim sisteminin gelecekte nasıl şekilleneceğinin belirlenmesi için önemlidir. AB'nin üye ülkeler arasında yaptırıma zorlayan ortak bir eğitim politikası olmamasına karşın, üye ülkelerin eğitim sistemleri arasında ortak ilkelerin benimsenmesi desteklenmektedir. Bu konuda gerekli uyumlaştırma çalışmaları yapılmakta, ülkelerin kendi özelliklerini koruyarak ortak bir eğitim sistemi geliştirmeleri yönünde düzenlemeler oluşturulmaktadır (Sağlam, Özudoğru ve Çıray 2011: 2).

AB'de halen tüm üye ülkelerin eğitim uygulamalarındaki durumu da şöyle özetlenebilir;

- AB'nin Eğitimde Ortak İlke ve Anlayışları üye ülkeler arasında, dil öğretimi, kültürlerin tanıtılması, çevrenin korunması vb. alanlarda işbirliği,
- Mesleki yeterlilik belgelerinin ve diplomalarının tanınmasına yönelik alışmaların teşvik edilmesi,
- Eğitim işbirliği,
- Avrupa bilincinin aşılması,
- Ar-Ge çalışmalarına katılımın sağlanması,
- Tüm üye ülkelerde eğitimde niteliğin yükseltilmesi,
- Kaynaklara kolay erişim,
- Fırsat ve olanak eşitliği,
- Yaşam boyu öğrenme,
- İnsan hakları eğitimi,
- Ortalama 10-12 yıllık zorunlu eğitim,
- Yeteneklere göre yönlendirme.

AB'nin eğitim politikası, "eğitim alanında işbirliği ve uyumun sağlanmasına yönelik olarak Avrupa Konseyi, Avrupa Komisyonu gibi kurumlar tarafından alınan kararlara dayanan temel yönelimler" olarak tanımlanabilir. Bu politikalar temel eğitimden yaşam boyu öğrenmeye kadar tüm işbirliği alanlarını, ulusal ve yerel düzeyde eğitim ile ilgili tüm kurum ve kişileri içerecek şekilde, çok yönlü ve kapsamlıdır (Sağlam, Özüdoğru ve Çıray, 2011: 91).

Avrupa Komisyonu, Aralık 2008 tarihinde "Yeni İşler İçin Yeni Beceriler (New Skillsfor New Jobs)" girişimini başlatarak, mesleki eğitimin çekiciliğinin artırılması gerektiğini vurgulamıştır. Avrupa Komisyonu, mevcut koşullara uygun sürdürülebilir büyüme modeli geliştirmek amacıyla 3 Mart 2010 tarihinde "Avrupa Birliği 2020 Stratejisi"ni kabul etmiştir. AB 2020 Stratejisi iş, eğitim, iklim, enerji ve yoksullukla mücadele konularını ele almıştır (TİSK, 2013: 135).

AB'ye üye ülkeler kuruluş aşamasında ekonomik nedenler sonucunda Avrupa'da tek bir birlik oluşturmak amacıyla bir araya gelmişlerdir. Ancak, ilerleyen zamanda üye devletlerin kültürel yapılarındaki değişimler, aralarındaki farklılıkların korunması düşüncesinin yanı sıra ortak bir Avrupa kültürünün geliştirilmesi düşüncesini yaygınlaştırmıştır (Sağlam, Özudoğru ve Çıray, 2011: 96).

Dolayısıyla daha çok ekonomik nedenlerle oluşturulan birlik zamanla sosyal ve kültürel bir boyut da kazanmaya başlamıştır. Bütünleşmenin ilk yıllarında ekonomik birleşmenin bir takım sosyal sonuçları otomatik olarak doğuracağı varsayılmış ve sosyal politika ve eğitim politikası gözardı edilmiştir (Beycioğlu ve Konan, 2008: 325). Ancak bilim ve teknoloji alanında yaşanan hızlı değişimler AB'ye üye ülkeleri ekonomik, siyasi ve kültürel alanlar dışında eğitim alanında da ortak çalışmalar yapmaya ve ortak politikalar geliştirmeye yöneltmiştir.

2.2. AVRUPA BİRLİĞİNDE MESLEKİ EĞİTİM SÜRECİNİN GELİŞİMİ

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra öncelikle ekonomik bir birlik olmak amacıyla altı Avrupa ülkesi (Batı Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda, İtalya ve Lüksemburg) tarafından kurulan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT), bugün ekonomik boyutunun yanı sıra sosyal, kültürel ve siyasi boyutları da kapsayan çok uluslu bir topluluk olan Avrupa Birliğine dönüşmüştür. 1951 yılında Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu Antlaşması ile işsizlik yardımı, mesleki eğitim ve istihdam yaratma gibi konularda ulus devletlerin yapısına müdahale etmeden sınırlı bir sosyal politika benimsenmiştir (Özşuca, 2003: 325).

Avrupa Birliği 25 Mart 1957 tarihinde imzalanan Roma Antlaşması'yla Avrupa Ekonomik Topluluğu adı altında doğmuş, 1957 yılında Avrupa Atom Antlaşması ile işyerinde sağlık ve güvenlik konularında bir takım temel düzenlemeler yapılsa da, sosyal politikanın önemi ilk kez 1972 yılındaki Paris Zirvesinde net olarak ortaya konmuş ve sosyal politikanın ekonomik ve parasal birlik kadar elzem olduğu belirtilmiştir. Elbette emek piyasası düzenlemeleri ile ulaşılmak istenen amaç sürdürülebilir bir kalkınmayı mümkün kılacak, sosyal barışı sağlayacak bir istihdam

düzeyine ulaşmaktır. Bunun için tercih edilen yöntem ise başta yasa çıkarmakken (legislation) zamanla “açık diyalog yöntemi”ne (openmethod of dialogue) doğru eğilim oluşmuştur (O’Connor, 2005: 345).

Daha sonra istihdam konusu sosyal politika içinde daha belirgin bir hal almıştır çünkü tüm dünyanın olduğu gibi çağımızda Avrupa’nın da en önemli sorunu işsizliktir. 1993 yılında hazırlanan Beyaz Kitap belgesi ile İstihdam gerçek anlamda ele alınmıştır. 1994 yılında Essen Zirvesi’nde ise işsizlik AB’nin en önemli gündem maddesi olmuştur (Dearden, 2005/Aktaran Elveren: 172). Bu zirvede Komisyon beş öncelik maddesi belirlemiştir:

- 1) Mesleki eğitime yatırımı desteklemek,
- 2) İstihdam yoğunluklu büyümeyi artırmak,
- 3) Modern ücret politikaları ile yatırımların teşvik edilmesi,
- 4) İşgücü piyasası politikalarının etkinliğini artırmak,
- 5) Dezavantajlı gruplara yardım etmek (European Commission 1995).

Görüldüğü gibi yüksek işsizliği önlemek ve sürdürülebilir bir kalkınmayı sağlamak için istihdam yaratmak AB’nin en temel hedefidir. Dolayısıyla, AB eğitim ve bilim politikasını genel olarak sosyal politikanın ve özelde de istihdam politikasının içinde düşünmek yanlış olmayacaktır. Ancak zamanla eğitim politikaları da tıpkı istihdam politikası gibi ayrı bir alan olarak çok daha önem verilen bir konu olmuştur (Elveren, 2009: 173).

Ayrıca AB üyesi ülkelerin eğitim kalitesinin yükseltilmesi ve bilimsel çalışmaların hızla hayata geçirilmesine yönelik olarak 27 AB ülkesinin 2007’de yapılan 2009 yılında uygulamaya konulan Lizbon Antlaşmasında eğitim ve öğretim alanında önemli kararlar alınmıştır (İKV,2009):

- Eğitim ve öğrenim etkinliğinin artırılması,
- Eğitim ve öğretim hayatında her bireyin eğitim materyallerine ulaşımının sağlanması,
- Eğitim ve öğretim sisteminin tüm dünyaya açılımının sağlanması,
- Eğitimcilerin ve öğrencilerin günümüz koşullarına ve ileri seviye eğitim tekniklerine hâkim bir şekilde yetiştirilmesi,
- Bilişim teknolojisine herkesin ulaşımının sağlanması,
- Matematik, fen bilimleri ve teknoloji alanlarında gelişimin sürekliliğinin sağlanması,
- Finans ve insan kaynakları alanında verilerin ve kaynakların en etkin olarak kullanılması,
- Eğitim ve bilim alanında AB'ye üye ülkelerin ortak hareket etmesi ve bilimsel araştırma ile topluluğun üyesi bireylerin bu yapılan çalışmalara eşlik etmesinin sağlanması,
- Girişimcilik ruhunun sağlanması,
- Yabancı dil eğitiminin sağlanması ve bu eğitimin gelişimine olanak verilmesi,
- Yaşam boyu eğitimin her bireye sağlanması,
- Eğitim alanında üye ülkelerin ortak hareketinin sağlanması ve bu etkinliğinin artırılması, yönündeki uygulamalardır.

Bir ülkenin çağdaş kalkınmasında en başarılı yol eğitimden geçmesi nedeniyle, tüm dünya ülkelerinin en önemli öncelikleri arasında, eğitimin çağdaş gelişmelere ayak uyduracak şekilde, toplumun ve bireylerin gereksinimlerine yanıt verecek biçimde düzenlenmesi yer almaktadır.

AB eğitim politikasının temel amacı, üye ülkeler arasında işbirliğini sağlamak, bireyler arasında Avrupalılık bilincini oluşturmak, öğrenci ve öğretmenlerin değişim yoluyla eğitimlerini güçlendirmek ve Ar-Ge alanlarına üye ülkelerin katılımını sağlamaktır. AB, genel anlamda “tek tip” bir eğitim yerine, üye ülkelerin kendi ulusal özelliklerine göre biçimlenen eğitim politikalarının karşılıklı görüş alışverişleriyle uyumlulaştırılmasını öngörmektedir. Ancak, bu bağlamda eğitim konularında karar verme sürecinde Birliğin etkisinin yani Avrupa boyutunun (European dimension)

beklenenden daha fazla olduğundan ve dolayısıyla bir Avrupalılaştırmadan (Europeanisation) söz edilmektedir (Sultana 1995 ve Field 1996/Aktaran Duman: 155).

1957 yılındaki Roma Antlaşmasında, AB’de eğitim politikalarına ilişkin ilk değerlendirme 128. maddede yapılmış, ancak bu ortaklık sürecinin geliştirilmesinde eğitimin önemine vurgu yapmanın ötesine geçmemiştir (Duman, 2002:155). Mesleki eğitim politikasının esasları 1963 yılında eğitimden sorumlu Bakanlarca Roma Antlaşmasının sözkonusu maddesine dayanarak belirlenmiştir. 1976 yılında AB Komisyon kararları sonucunda ilk “Eğitim Eylem Planı” oluşturulmuş, gençlerin eğitimden iş hayatına geçişini kolaylaştırmak, göçmen işçilerin eğitim olanaklarını iyileştirmek, dil eğitimini geliştirmek, yükseköğretimde işbirliğini artırmak, eğitim-öğretim materyallerine Avrupa Topluluğu hakkında bilgiler eklemek, üye ülke eğitim sistemleri hakkında bilgileri derlemek ve Avrupa’da eğitim yapıları ve gelişmeleri belgelemek temel amaçlar olarak belirlenmiştir (Tuzcu, 2006: 155).

1980 yılında genç nüfusun yüksek düzeydeki işsizliği ve bilgi teknolojilerine duyulan ihtiyaç yeni eylem programları ve ağlar yaratılmasına yol açmıştır. Bunlar Erasmus, Comett, Eurotechnet, Petra, Lingua 11, Iris programlarıdır.

1992 yılında karara bağlanan Maastricht Antlaşması ile eğitim AB kurucu antlaşmalarına dâhil olmuştur (Tuzcu, 2006: 156). Bu antlaşma ile AB’ye “eğitimde Avrupa boyutunu geliştirme sorumluluğu”, “eğitim sistemlerinde uyumu sağlama yetkisi” ve “Avrupa’ya özgü mesleki yetiştirim (vocational training) politikalarını uygulama yetkisi” verilmiştir (Duman, 2002: 194).

Avrupa Komisyonunun hazırladığı 1994 tarihli Jacques Delors Raporu-Beyaz Kitap “eğitim” alanındaki etkin politika belgesidir. Rapor, rekabet, istihdam ve eğitimin büyüme alanındaki rolünü vurgulamakta, ”eğitim”i sosyal zorluklarla baş etmek için yeni gelişme modelinin merkezine almaktadır. 1995’de Komisyon tarafından kurulan çalışma grubu iki temel hedefini belirlemiştir. Bunlar:

- Beyaz kitap doğrultusunda çalışmalar yapmak ve Avrupa yaşam boyu öğrenme yılını hayata geçirmek,
- Kendi inisiyatifi ile konuya ilişkin fikirler üretmek ve çalışmalar yapmaktır. Bu çalışmaların temel amacı ise

- Avrupa vatandaşlığı,
- Rekabet gücünü canlandırarak istihdamı koruma,
- Sosyal uyumu sağlama,
- Bilgi toplumunda eğitim ve öğretim,
- Bireylere destek-eğitim sistemlerini daha etkin hale getirmek (Tuzcu, 2006: 51).

AB ülkelerinde zorunlu eğitimin başlama yaşına ve süresine bir kaç örnek verecek olursak; Almanya'da temel eğitim 6 yaşında başlamaktadır. Çoğu eyalette olduğu gibi öğrencilerin 4. sınıfın sonunda mesleki veya akademik olmak üzere çeşitli okul tiplerinden birine yerleştirilmesi öngörülmektedir. Öğrenciler, başarılarına göre akademik eğitim veren prestijli Gymnasium, mesleki ve teknik eğitim veren Realschule veya temel eğitim veren ve başarısı düşük Hauptschule üçlüsünden birine ayrılıp eğitim hayatlarının geri kalanını bu okullarda ve onların devamı olan yüksekokullarda geçirmektedir (Şadiğlu, 2013: 12). Alman sisteminin en büyük özelliği yönlendirme çalışmalarına erken yaşta başlandığı ve öğrenci başarısına göre okullar arası geçişin yapılabildiğidir.

İngiltere'de eğitim 5-16 yaş arası tüm çocuklar için zorunludur ve iki aşamadan oluşmaktadır. İlköğretim öğrencileri ortaöğretime 11. yaştan itibaren geçiş yapabilmektedirler. İngiltere'nin bazı bölgelerinde öğrenciler 5-8, 8-12, 12-16+ yaş olmak üzere üç safhada eğitim görmektedirler. Fransa'da ilköğretim 6-16 yaş arası zorunlu eğitim 10 yıldan ve iki kademedен oluşmaktadır. Dördüncü yıl yönlendirme devresi olarak adlandırılmaktadır. 4 yıl süren ortaokul eğitimi, genel ve teknik lise ile dengi meslek eğitim okullarına bir hazırlıktır. Zorunlu eğitimden sonra mesleki eğitim verilmektedir. Danimarka'da 6-15 yaş arası zorunludur. Zorunlu eğitim, 9 yıllık ilk ve alt ortaöğretim ile seçmeli 10 yıldan oluşmaktadır. Finlandiya'da ise zorunlu eğitim 7

yaşında başlar, ilköğretim ve 1.devre ortaöğretim Finli çocukların zorunlu temel eğitimini oluşturur. Kesintisiz 10 yıl sonra biter (Şahenk, Korkmaz,Güney ve Certel, 2009: 195).

2.3. AVRUPA BİRLİĞİ ÜYESİ ÜLKELERİNDE YAYINLANAN DEKLARASYONLAR

Avrupa Mesleki Eğitim Sistemi süreç içerisinde geliştirilmektedir. AB ülkelerinin yayınladıkları Deklarasyonlar mesleki eğitim konusunda önemli prensipler içermektedir.

2.3.1. Bologna Deklarasyonu

Haziran 1999'da benimsenen yükseköğretim konusundaki Bologna Deklarasyonu, mesleki eğitim alanında geliştirilmiş yeni bir Avrupa işbirliğini ortaya koymaktadır. Bologna Deklarasyonunun hedefi Avrupa Ülkeleri'nde kendi içinde uyumlu, birbirlerini karşılıklı olarak anlayan, tamamlayan ve rekabet gücü yüksek bir "Avrupa Yüksek Öğretim Alanı" oluşturulmasıdır.

Bologna süreci;

- Kolay anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir bir derece sisteminin uygulanmasını,
- Lisans ve lisansüstü olmak üzere iki dereceli bir sistemin uygulanmasını,
- Üniversiteler arasında ortak bir kredi sistemi oluşturulmasını (Avrupa Kredi Transfer Sistemi- European Credit Transfer System- ECTS),
- Üniversiteler arasındaki öğrenci ve öğretim üyesi dolaşımının önündeki engellerin kaldırılmasını,
- Yükseköğretimde öğrenci katılımının sağlanmasını,
- Yükseköğretimde ortak diploma vermenin teşvik edilmesini,
- Doktora derecesinin üçüncü derece sistemi olarak sürece dâhil edilmesini,
- Kalite güvencesinde Avrupa boyutunun oluşturulmasını,

- Yükseköğretimde Avrupa boyutunun kazandırılmasını amaçlamaktadır (Önderoğlu, 2005: 1).

2.3.2. Lizbon Konseyi

Mart 2000'de Lizbon Avrupa Konseyi sosyal ve ekonomik politikaların bütünlüycü bir parçası olan eğitimin; AB toplumunun uyumu ve vatandaşlarının tam olarak gelişimini sağlamada bir garanti ve Avrupa'nın dünya çapında rekabetçi gücünü artırmak için bir araç olarak önemli rolünü vurgulamıştır. Avrupa Konseyi, Lizbon zirvesinde 2010 yılı hedeflerini belirlerken Avrupa Birliği'nin dünyanın bilgiye dayalı en dinamik ekonomisi haline getirilmesini stratejik bir hedef olarak belirlemiştir. Yüksek kalitede mesleki eğitim ve öğretimin geliştirilmesi; sosyal uyum, hareketlilik, istihdam edilebilirlik ve rekabetçiliğin artırılması açısından bu stratejinin çok önemli ve bütünlüycü bir parçasıdır (Yıldız, 2010: 4).

2.3.3. Stockholm Konseyi

Mart 2001'de Stockholm Avrupa Konseyi tarafından onaylanan “Eğitim ve Öğretim Sistemlerinde Gelecekte Somut Amaçlar” hakkındaki raporda, Lizbon Avrupa Konseyi'nde belirlenen hedeflere ulaşmak için Avrupa düzeyinde ortak etkinlikler için yeni alanlar belirlenmiştir. Bu alanlar, raporun üç stratejik amacına dayalıdır:

1. Avrupa Birliği'nde eğitim ve öğretim sistemlerinin etkinliğinin ve kalitesinin artırılması;
2. Eğitim ve öğretim sistemlerinden herkesin yararlanmasının kolaylaştırılması;
3. Eğitim ve öğretim sistemlerinin daha geniş bir dünyaya açılması (Yıldız, 2010: 4).

2.3.4. Barselona Konseyi

Barselona'da Mart 2002'de Avrupa Konseyi, 2010 yılına kadar Avrupa'daki eğitim ve öğretimin dünya çapında kalitenin referansı haline getirilmesine yönelik “Amaçlar Raporu”nun takibi için hazırlanan Çalışma Programı'nı onaylamıştır. Ayrıca, diploma ve niteliklerin şeffaflığını sağlamak amacıyla mesleki eğitim ve öğretim alanına

uyarlanmış Bologna sürecine benzer bir eylem geliştirilmesini de içeren yeni araçların ortaya konması için bir eylem çağrısında bulunulmuştur.

Yaşamboyu öğrenme ve hareketlilikle ilgili stratejiler; istihdam, aktif vatandaşlık, sosyal katılım ve kişisel gelişimin artırılması için önem taşımaktadır (Yıldız, 2010: 4).

2.3.5. Kopenhag Deklarasyonu (Kasım 2002)

Kopenhag Süreci, 2002 yılının Kasım ayında, mesleki eğitim ve öğretimde (MEÖ) geliştirilmiş Avrupa işbirliğine ilişkin bir Deklarasyon üzerinde anlaşmaya varılması amacıyla, Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da gerçekleştirilen bir toplantıda başlatılmıştır. Bu Deklarasyon, Barselona Avrupa Konseyi tarafından Mart 2002'de, Bolonya Deklarasyonu kapsamında yükseköğretimde gerçekleştirilene benzer bir eylemin, mesleki eğitimde de gerçekleştirilmesine yönelik olarak yapılan bir talebe yanıt vermekteydi.

Deklarasyon, yasal dayanağını sağlayan ve aynı konuya ilişkin olan Eğitim Konseyi'nin (Kasım 2002) bir kararının ardından yer almıştır. Deklarasyonun amacı Birliğe üye olmayan Avrupa Ekonomik Alanı ülkelerinin, Birliğe girmek ve üye olmak üzere olan ülkelerin ve Avrupalı Sosyal Ortakların yanında, AB Üye Ülkelerinin ve Avrupa Komisyonunun da kararın önceliklerine ve kararın izlenmesine ilişkin sorumluluk üstlenmeleridir.

Kopenhag Deklarasyonunun belirlediği başlıca amaçlar şunlardır:

- Yeterliliklerin ve yetkinliklerin şeffaflığı için tek bir çerçeve,
- MEÖ'de kalite güvencesi konusunda işbirliği,
- MEÖ için kredi transfer sistemi – bu; hem örgün, hem de yaygın öğretimde, bireylerin tüm mesleki eğitimleri boyunca kazandıkları yeterliklere dayanarak ilerleyen bir biçimde kredi puanları kazanmalarını olası kılan bir sistemdir,
- Hayat boyu rehberlik için politikaların, sistemlerin ve uygulamaların güçlendirilmesi,
- Sektör düzeyinde yeterlilik ve yeterliklerin geliştirilmesinin desteklenmesi,

- Öğretmen ve eğitimcilerin öğrenme ihtiyaçlarına dikkat gösterilmesi (Borat, 2005: 665)

2.3.6. Maastricht Bildirgesi – Aralık 2004

Maastricht Bildirgesi (14 Aralık 2004) Mesleki Eğitim ve Öğretimde (MEÖ) gelişmiş Avrupa işbirliğinin geleceğe yönelik öncelikleriyle ilgilidir. 32 Avrupa ülkesinde MEÖ'den sorumlu Bakanlar, Avrupalı sosyal ortaklar ve Komisyon, hem MEÖ'ü hem de genel eğitimi (ortaöğretim ve yükseköğretim) kapsayan yeterliliklerin tanınması ve transfer edilebilmesini kolaylaştırmak üzere, ortak bir referans sağlayan açık ve esnek bir AYC'nin geliştirilmesine öncelik vermişlerdir (Borat, 2005: 668).

Maastricht Bildirgesi'nin temel hedefleri şöyledir:

- Avrupa'nın en rekabetçi ekonomisi haline gelmesi amacı ile mesleki eğitim ve öğretim sistemlerinin modernizasyonu,
- Gençler, yaşlı işçiler, işsizler ya da dezavantajlı kişiler de dâhil olmak üzere tüm Avrupalılara, yeni ortaya çıkan bilgi tabanlı topluma en iyi şekilde entegre olabilmeleri ve daha çok sayıda ve daha iyi işlere iştirak edebilmeleri için ihtiyaç duydukları yeterliliklerin ve becerilerin kazandırılması.

Avrupa eğitim ve öğretim sistemlerini dünyada bir kalite referansı haline getirmek ve yaşam boyu öğrenmeyi herkes için somut bir gerçek haline dönüştürmek için ana alanlarda reforma yönelik birçok harekete geçirici eylem ve öncelik tanımlamaktadır. Bunlar arasında, gerekli yatırımların etkili şekilde seferber edilmesi ve vatandaşların yaşamları boyunca öğrenmeyi öğrenme, girişimcilik ruhu oluşturma ve geliştirme gibi ana yeterliliklerinin geliştirilmesi üzerinde odaklanılması bulunmaktadır (Yıldız, 2010: 5).

2.3.7. Helsinki Bildirgesi – Aralık 2006

2002 yılında kabul edilen Kopenhag ve 2004 yılında kabul edilen Maastricht Bildirgelerinin bir devamı olan Helsinki Bildirgesi, mesleki eğitim ve öğretim alanında Avrupa Birliği'nin karşı karşıya bulunduğu meseleleri ortaya koymakta, mesleki eğitim

ve öğretimin performansını, cazibesini ve kalitesini geliştirmeye yönelik öncelikli Avrupa politikalarını içermektedir.

Helsinki bildirgesinin öncelikleri olarak Mesleki Eğitim ve Öğretimin kalitesini ve cazibesini artırmak, MEÖ'de ortak araçlar geliştirip uygulamak, karşılıklı öğrenmeyi güçlendirmek ve tüm paydaşları sürece dâhil etmek olarak belirlenmiştir.

Öğrencilerin ve işgücünün hareketliliğini destekleyecek ve mesleki niteliklerin şeffaflığını ve tanınmasını geliştirecek ortak araçlar olarak Ulusal Yeterlilikler Çerçevesine referans olmak üzere, Avrupa Nitelikler Çerçevesi (EQF), MEÖ'de Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECVET) ve EUROPASS'ın ileri götürülmesi kararlaştırılmıştır.

Bildirgenin diğer önemli bir noktası da Kopenhag Sürecini uygulama safhasına getirmesi ve mesleki eğitim sağlayıcıları ile tüm paydaşları sürece dâhil etmesidir (Yıldız, 2010: 6).

2.4. AVRUPA BİRLİĞİ ÜYESİ ÜLKELERİN MESLEKİ EĞİTİM UYGULAMALARI

Eğitim, tüm toplumların ekonomik, teknik, sosyal, kültürel ve politik gelişmelerini doğrudan doğruya etkilediği için, toplumların önde gelen sorunlarından biri olmaktadır. Her toplumun, eğitimini kendi ihtiyaçlarına göre düzenlemesi gerekir. Bu düzenlemeler, ihtiyaçlar değiştikçe zamana göre yeni biçimler almak zorundadır. Bu ihtiyaçları karşılayabilecek işgücünün eğitimi, sosyal, sayısal ve okur- yazarlık becerileri yanında çözümsel düşünme, problem çözebilme ve ekip çalışmasında rol alma yeteneklerini de kapsmalıdır.

Gelişmiş toplumların yapılandırılmalarında meslek edinme önemli bir noktadadır. Devlet başta olmak üzere birçok kuruluşun ancak, mesleki faaliyette bulunan insan gücü yaşayabildiği gerçeğini bilmektedirler. Yaşanan teknolojik gelişmeler, birçok iş kolunda değişikliklere neden olurken, birçok yeni meslek dalının ortaya çıkmasını da beraberinde getirmektedir. Almanya'da, 2000-2007 yılları arasında 26 yeni meslek ortaya çıkarken, 76 meslek kolunda ise güncellemeler yapılmıştır

(Thelen, 2007: 247). Gelişmiş toplumlarda meslek dalları doğru oranda dağıtılmıştır. Bunun için de her kuruluşta yeterli iş gücü bulunmaktadır.

Avrupa Birliğinde eğitim ve özellikle mesleki eğitim büyük önem taşımaktadır. Avrupa Birliği genç nüfusa yönelik oluşturduğu programlarla hayata atılmaya hazırlık evresinden iş hayatına kadar olan süreçte yapması gereken çalışmaları finanse ederek, onların üretime katkıda bulunmalarını sağlamaktadır.

AB ülkeleri arasında mesleki eğitim ve öğretim sistemleri incelendiğinde farklı yaklaşım ve modellerin olduğu görülmektedir. Özellikle sanayileşmiş ülkelerde mesleki eğitim modelleri ve verilen eğitimin türü ve eğitimin verildiği kuruma göre iki grupta toplanabilir:

- Tam zamanlı Mesleki Teknik Eğitim Modeli
- Çıracılık Eğitim Modeli

Tam zamanlı eğitim modeli 8-10 yıllık zorunlu eğitime dayalı olarak okul içinde gerçekleştirilmektedir. Model, zorunlu eğitimden sonra gençleri kısa yoldan hayata ve iş alanlarına ya da belirli bir başarı düzeyini tutturana yükseköğretime yönlendirmektedir. Pahalı olan ve okul donanımının sürekli olarak yenilenmesini gerektiren bu model, eğitime önemli ölçüde kaynak ayıran İsveç, Fransa, Belçika ve İtalya gibi ülkelerde uygulanmaktadır (TİSK, 1997: 65-66).

Çıracılık eğitim modelinde ise meslek eğitimi, devlet ve özel işletmeleri iş birliği ile gerçekleştirilmektedir. Almanya'da ikili eğitim (dual sistem) olarak belirtilen bu modelde teorik eğitim meslek okulunda, uygulama iş yerinde yapılmaktadır. Çıraklar genellikle dört gün iş yerine, bir veya iki gün okula gitmektedirler. Almanya, İsviçre, Avusturya gibi ülkelerde meslek eğitimi, çıracılık eğitimi yoluyla yapılmaktadır. Bu modeller, her ülkede bir arada uygulanmakta, ancak bunların birine ya da ötekine verilen ağırlık ülkelere göre değişmektedir. (Aykaç, 2002: 155).

Buna göre ülkeleri üç grupta toplamak mümkündür:

1. Tam zamanlı meslek modeline ağırlık veren ülkeler: Belçika, Fransa, gibi.
2. Çıraklık eğitimi modeline ağırlık veren ülkeler: Almanya, Danimarka gibi.
3. Her iki modele de ağırlıklı olarak yer veren ülkeler: Hollanda, İngiltere, gibi (M.E.B, 2001: 297)

AB eğitim programları kapsamında serbest dolaşım çok önemli bir yere sahiptir. Serbest dolaşım eylemleri kapsamında işgücünün ülkelerarası hareketliliği ve eğitim isteğinin farklı ülkelerde yürütülebilmesi mümkün kılınmıştır (Tuncer ve Taşpınar, 2004: 6). Serbest dolaşım kavramı mesleki eğitimin yapılması, mesleki yeterliklerin tanınması ve mesleklerin icrası konularında AB'nin hareket noktasını oluşturmaktadır (Tuncer ve Taşpınar, 2004: 5). Avrupa Birliği'nde meslek sahibi kişilerin serbest dolaşımı, özellikle üye ülkelerde meslekî eğitim standartlarında uyumu ve konuya ilişkin ilkeleri geliştirilmesini sağlamıştır. Bu ilkelere bazılarını şu şekilde belirlenmiştir:

- Herkes için uygun ve yeterli meslekî eğitim sağlayacak koşulların hazırlanması,
- Tüm sektörlerde ihtiyaç duyulan iş gücünün yetiştirilmesi için imkânlar oluşturulması,
- Yeni teknolojilere uygun beceriler edinilmesinin sağlanması ve bu alanda üye devletlerle iş birliği yapılmasıdır (TİSK, 1997: 66).

1963 yılında Konsey tarafından karşılaştırılan meslekî eğitim alanında ortak bir politika uygulanmasıyla ilgili on ilke çerçevesinde Kalifikasyonların eşdeğerliliği, genç işçilerin değişimi ve meslekî yönlendirme prensipleri getirilmiştir. 1976 yılında kabul edilen eylem programında ise,

- Eğitim sistemlerinin iyileştirilerek ortak bir seviyeye getirilmesi,
- Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması,
- Yabancı dil eğitiminin geliştirilmesi,
- Yükseköğretimde işbirliğine gidilmesi,

- Göçmen işçiler ve çocukları için kültürel ve meslekî eğitim projeleri uygulanması,
- Gençlerin öğrenim hayatından iş hayatına geçişini kolaylaştırıcı düzenlemeler yapılması ve gençlerin istihdamının teşvik edilmesi,
- Yeni teknolojilerin kullanımına yönelik eğitim programlarının düzenlenmesi gibi alanlara öncelik verilmesi kararlaştırılmıştır (M.E.B, 2006: 297).

Bakanlar Konseyinin kararı ile 10 Şubat 1975 tarihinde Berlin’de kurulan Avrupa Meslekî Eğitim Geliştirme Merkezi (CEDEFOP), meslekî eğitim programları arasında koordinasyon sağlanması, yeni teknolojiler ve yeni üretim metotlarının meslekî eğitime yansması gibi konularda çalışmalar yapmaktadır (European Commission, 2000).

Cedefop, üye devletlerin eğitimle ilgili ortaya koyduğu politikaları izler ve bu politikalarla ilgili raporlamada bulunur. Ortak Avrupa öncelikleri, ilke ve araçlarının uygulanmasında kaydedilen gelişmeyi analiz eder. Ayrıca Cedefop bu ortak Avrupa yaklaşımlarının tasarlanması, geliştirilmesi ve uygulanmasına da yardımcı olur. Örneğin Cedefop, diğer bir Üye Devlet’te okumayı ve çalışmayı daha kolay hale getiren Europass, Avrupa nitelikler çerçevesi ve mesleki eğitim ve öğretim için Avrupa kredi sisteminin geliştirilmesi sürecine de katılmaktadır. Cedefop, genel eğitimden çok mesleki eğitim ve öğretimin kişilere, girişimcilere ve daha geniş anlamda ekonomi ve toplumumuza sağladığı belirli yararları ele almaktadır.

Cedefop yaygın eğitimi geçerli hale getirmek, mesleki rehberliği geliştirmek ve eğitimin kalitesini güvence altına almak için ortak Avrupa ilkeleri geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Bu ilkeler, insanlara kariyerleri süresince öğrenmeye devam etmeleri ve nasıl elde edildiğine bakılmaksızın bu öğrenmeden yararlanmaları için yardım etmeyi hedeflemektedir. Beceri taleplerinin nasıl değişeceğini ve bu durumun bizim ne öğrenmemiz gerektiğini ne şekilde etkilediğini daha çok anlamamız gerekmektedir. Bu nedenle Cedefop, arz ve talebin mesleğe ve sektöre göre düzenli tahmin çalışmalarını yapar ve ortaya çıkabilecek uyumsuzlukları belirler. Avrupa’daki

beceri ihtiyaçlarının öngörülmesi konusunda ortak bir yaklaşımın tasarlanması üzerinde çalışmaktadır.

Cedefop yaptığı araştırmada, bilgi ve becerileri nasıl elde ettiğimizi ve öğrenmenin ne şekilde ölçüldüğünü incelemektedir. İnsanlar farklı ortamlarda- işte, boş zamanda, yurtdışında ve okul, kolej ve üniversitelerde öğrenirler. Cedefop bunun kurumlar, müfredatlar, öğretme metotları ve öğrenmeyi değerlendirme yolları için ne anlama geldiğini ele almaktadır.

Avrupa'nın refahının artması için bilgi ve beceri tabanını sağlamak amacıyla, 32 ülkenin Avrupalı bakanları, Avrupa komisyonu ve Avrupa sosyal tarafları, 2002 yılında Kopenhag sürecinde Mesleki Eğitim için bir politika gündemi üzerinde mutabakata varmışlardır:

- Her iki yılda bir sürecin gözden geçirilmesi,
- Mesleki Eğitimin kalitesi, çekiciliği,
- İyi yönetimi ile ortak Avrupa ilke ve araçlarının uygulanmasına yönelik hedeflenen tarihlerin tutturulması için gerçekleştirilen çabalar üzerindeki odağın altını çizmiştir.

Ülkeler, eşitliğin ve işgücü piyasası açısından önemin vurgulandığı bu alanlarda çalışmalar yapmıştır. CEDEFOP'un analizi ve ülkelerin öz değerlendirmeleri, 2008 yılında ulusal öncelikler ile Avrupa gündeminin birbirine daha yakın hale geldiğini göstermektedir. Her ne kadar ilerleme çeşitlilik gösterse de, bir Avrupa Mesleki Eğitim alanı ortaya çıkmaktadır.

AB'deki ortaöğretim mezunlarının %50'sinden fazlası mesleki ve ön mesleki eğitim programlarından gelmektedir, ancak ülkeler arasında farklılıklar bulunmaktadır. Mesleki Eğitim mezunlarının sayısını arttırmak amacıyla, birçok ülke her türden kabiliyet ve geçmişe sahip daha fazla genci Mesleki Eğitime çekmeye çalışmaktadır. Ancak, demografik değişim ve artan beceri ihtiyaçları nedeniyle daha fazla çaba gösterilmesi gerekmektedir.

1988 yılında Konsey, en az üç yıl süreli meslekî eğitim ve öğretim sonucu verilen yüksek eğitim diplomalarının tanınması yönergesini kabul etmiştir. Yönergede orta öğretimden sonra, 3 yıl ve daha fazla eğitim görmüş olan üye devletler vatandaşlarının diğer bir üye devlette, kabulün teknik ve moral niteliklerine sahip olma şartlarına bağlı olduğu iş ve mesleklerde çalışmalarına olanak tanındığı ortaya çıkmıştır. Bu amaçla eğitim yapılanmalarını Socrates (Erasmus, Comenius, Grundtvig v.b.), Leonardo da Vinci, Youth for Europe ve ilgili konularda bilgi ihtiyacını karşılayacak Eurydice, Enic, Naric, Arion isimleri altında organize etmiştir.

Ülkeler, düşük beceri sahibi kişiler, göçmenler, etnik gruplar, okuldan erken ayrılanlar, yaşlı işçiler ve engelliler için giderek artan bir şekilde hedefe yönelik Mesleki Eğitim ve destek sağlamaktadır. Bu tedbirler, eğitimden çalışma hayatına geçişi veya tekrar eğitim ve öğretime dönülmesini ve sonra işgücü piyasasına geçişi kolaylaştırmaktadır.

Başarılı uygulama örnekleri, ihtiyaca göre hazırlanmış eğitimden herkesi kapsayan eğitime kadar çeşitlilik göstermektedir. Bazı ülkeler, kişilerin eğitim ve öğretimde kalmasını veya sisteme yeniden giriş yapmalarını teşvik etmek amacıyla çıraklık veya öğrenci statüsünde iş başında öğrenme eğitimlerini (tekrar) uygulamaya koymaktadır. Rehberlik ve danışmanlık hizmetleri iş ve öğrenme konusunda yapılan tercihlerde destek sağlamakta ve yaygın ve gayri resmi öğrenime geçerlilik kazandırılması, işgücü piyasasında edinilen beceri ve bilgilerin daha iyi kullanılması için bir araç oluşturmaktadır.

Göçmenlerin Mesleki Eğitimde başarılı olmalarına yardımcı olmak amacıyla hedefe yönelik destek, danışmanlık ve dil öğrenimini birleştirme eğilimi bulunmaktadır. Yabancı dil becerileri, öğrenme ve çalışmada hareketlilik ve Avrupa işletmelerinin rekabet gücü için elzemdir. AB'nin amacı, en azından iki yabancı dil öğrenilmesidir, ancak meslek lisesi mezunlarının %28'i bunu yapmaktadır. Hareketliliğin artırılması için, bazı ülkeler öğretmen ve eğitici eğitimlerine yabancı dil öğrenimini de dâhil etmektedir. Sınır aşan öğrenme, kişisel, profesyonel ve kültürler arası becerileri

geliştirebilir. Her ne kadar ülkeler hareketliliği desteklese de, Mesleki Eğitim öğrencilerinin sadece %0.3'ü AB hareketlilik programlarına (Leonardo da Vinci) katılmaktadır.

AB'ye üye ülkelerin mesleki eğitim konusunda yaptıkları işbirliğini artırmak amacıyla AB Eğitim Bakanları, Avrupa Sosyal Ortakları ve Avrupa Komisyonu tarafından 7 Aralık 2010 tarihinde “Brüj Bildirisi (Bruges Communiqué)” yayınlanmış; Bildiri’de, bireylerin becerilerinin geliştirilmesi ve işgücü piyasasının ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesi için kaynak ayırmanın önemi vurgulanmış, bu doğrultuda mesleki eğitimin rolüne dikkat çekilmiştir (TİSK, 2013: 135).

Avrupa Komisyonu ayrıca 20 Kasım 2012 tarihinde “Eğitimin Yeniden Ele Alınması: Daha iyi Sosyo-Ekonomik Sonuçlar için Becerilere Yatırım (Rethinking Education: Investing in Skills for Better Socio-Economic Outcomes)” başlıklı bir Bildiri yayınlamış, Bildiri’de; eğitim ve öğretimin bütün seviyelerinde çapraz ve temel becerilerin geliştirilmesine daha fazla odaklanılması ve yüksek kalitede mesleki ve teknik eğitim sistemlerinin kurulması ve iş başında öğrenme düzeyinin artırılması için daha fazla yatırım yapılması önerilmiştir (TİSK, 2013: 135).

Mesleki Eğitim, Avrupa işbirliğinin de güçlü desteği ile sistemik bir değişim geçirmektedir. Avrupa’nın karşılaştığı başlıca güçlükler ve öncelikleri, önem verilen alanlarda bazı değişiklikler olmaktadır. Ülkeler, ulusal ve Avrupa çapında mesleki eğitim politika gündemlerinin aşağıdakilere odaklanacağını öngörmektedir:

- Müfredat ve öğretimi temel alan öğrenme çıktılarının yanı sıra yeterliğin ölçülmesi, değerlendirilmesi ve geçerliliğinin verilmesi için geliştirilmiş yöntemler;
- Ulusal yeterlilik çerçevelerinin yanı sıra, ortak Avrupa araçları, ilkeleri ve rehberlerinin uygulanmasına devam edilmesi;
- Avrupa araçlarının daha tutarlı hale getirilmesi ve yaygın ve gayri resmi öğrenmenin daha geniş çapta gerçekleştirilmesi için Kopenhag ve Bologna süreçleri arasında daha iyi bağlar oluşturulması;

- Kalitesinin iyileştirilme ile güven ve kontrol arasında ve mükemmeliyet ve hakkaniyet arasında doğru dengenin bulunması yoluyla mesleki eğitimin daha çekici hale getirilmesi;
- Mesleki Eğitim öğretmen ve eğiticilerinin hem yüksek yeterliğe sahip öğretmenler olması hem de her işten anlayan kişiler olmasına yönelik talebin oluşturduğu ikilemin çözümlenmesi;
- Mesleki Eğitimin içerik ve metodolojisinin incelenmesi;
- Risk altındaki kişilerin, özellikle düşük beceri düzeyine sahip kişiler, okulu erken bırakanlar, yaşlı işçiler ve göçmenler ile çalışma ve aile hayatı gerekliliklerini bir arada yerine getirmek zorunda olan kişilerin desteklenmesi için daha fazla eğitim fırsatı ve farklı nesiller arası öğrenme fırsatları sunulması;
- Yabancı dil becerilerinin iyileştirilmesi ve yurtdışında edinilen yeterliklerin tanınması yoluyla mesleki eğitimde sınır aşan öğrenme ve iş hareketliliğinin artırılması;
- Özerklik, hesap verebilirlik ve öğrenme ortaklıkları temelinde, her seviyede yönetimin iyileştirilmesi ve ulusal ve AB Mesleki Eğitim fonlarının etkin tahsisi, eşitlikçi dağıtımı ve sürdürülebilirliğinin sağlanması;
- Gelecekte ortaya çıkabilecek beceri ihtiyaçlarının önceden tahmin edilmesi ve Mesleki Eğitimin bilgi temelli ekonomi ve demografik değişimin ihtiyaçlarına karşılık verebilme gücünün desteklenmesi.

İlerlemenin izlenmesi, ortak araştırma ve değerlendirmeler, mesleki eğitim için kıyas kriterleri ve verilerin iyileştirilmesi, bilgi sahibi olarak mesleki eğitim politikalarının belirlenmesi için ön koşullardır. Politikanın öğrenilmesi ve desteklenmesi giderek önem kazanmaktadır. Kavramların ve araçların, Avrupalılar tarafından faydalanılabilmeleri için toplumun her kesiminde anlaşılabilmesi gerekmektedir. Bunun gerçekleşmesi, zaman almaktadır. Süreklilik, konsolidasyon ve değişimin bağdaştırılması kolay değildir.

Türkiye Konsey kararı ile 11 Haziran 1999 tarihinde Leonardo da Vinci, 3 Şubat 2000 tarihinde de Sokrates programına katılmaya hak kazanmıştır. Türkiye, AB'nin Avrupa Akdeniz Ülkeleri İş Birliği (MEDA) programları çerçevesinde "Meslekî Eğitim

ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi” ve “Temel Eğitimin Desteklenmesi” projelerine de katılmaktadır (M.E.B, 2006: 297).

2.5. AVRUPA BİRLİĞİ ÜYESİ ÜLKELERİNİN MESLEKİ EĞİTİM SİSTEMİNİN İNCELENMESİ

Türk göçmenlerin nüfus açısından daha yoğun yaşadığı F. Almanya, Avusturya, Fransa ve Hollanda gibi AB ülkelerin mesleki eğitim sistemi incelenmiştir.

2.5.1. F. Almanya

Federal Almanya’da 31.12.2012 tarihi itibarıyla 1.575.717 vatandaşımız yaşamaktadır. Vatandaşlarımız, ülkede bulunan 6.628.078 yabancı uyruklunun %23,5’ini teşkil etmektedir. (Federal İstatistik Dairesi). 1972 yılından 2011 yılı sonuna kadar Alman vatandaşlığına geçen ve bunlardan doğan Türk uyruklular da dikkate alındığında bu ülkede yaklaşık 2,8 milyon Türk varlığından söz etmek mümkündür. Ancak Almanya’da 31 Aralık 2012 tarihi itibarıyla 140.537 işsiz vatandaşımız bulunmaktadır (Federal İş Ajansı).

2.5.1.1. İşsizlik sorunu

İşsizlik Almanya’daki vatandaşlarımızın en önemli sorunlarının başında gelmektedir. Türklerin işsizlik oranı genel işsizlik oranının 3 katına yakındır. İşsizliğin vatandaşlarımız arasında bu denli yüksek olmasının temel nedeni mesleki nitelik eksikliğidir. Federal çalışma ajansı verilerine göre istihdamda bulunan Türk işgücünün %73’ünün; işsiz vatandaşlarımızın ise %82,9’unun bir mesleki niteliği bulunmamaktadır. Üretim sektörünün sürekli küçülmesi nedeniyle 60’lı yıllardan bu yana ağırlıklı olarak bu sektörde çalışan vatandaşlarımız, sürekli iş kaybına uğramakta, yeterli mesleki nitelik sahibi olmadıkları için de hizmet sektöründe, özellikle nitelikli işgücü lehine meydana gelen istihdam genişlemesinden gerektiği ölçüde yararlanamamaktadırlar.

Diğer taraftan işsiz vatandaşlarımızın, işsizler için öngörülen mesleki eğitim, meslek değiştirme ve meslek geliştirme eğitim tedbirlerine katılım oranları da, Alman işsizlere kıyasla son derece düşüktür (bu oran, Alman işsizlerde %16, yabancı işsizlerde %10,4, Türk işsizlerde ise %8,8'dir).

2.5.1.2. Genel ve Mesleki Eğitim Sorunu

Meslek eğitim ile akademik eğitim alanında daha iyi olanaklar sunan, ortaokul ve liselere devam eden Türk çocuklarının sayısının düşük olması, yabancı çocukların, bunların arasında da Türk çocuklarının yaklaşık %20'sinin temel eğitim diploması almadan eğitim çağı dışında kalması, yükseköğrenim gören Türk genci sayısının Alman gençlerine göre düşük olması gibi sorunlar, Türk toplumunun genel ve akademik eğitim alanlarında süratle aşması gereken sorunlardır.

Diğer taraftan ikili (dual) mesleki eğitim sisteminde de durum farklı değildir. Almanya genelinde sözkonusu sistemde eğitime katılan gençlerimizin sayısı, bu sayının en yüksek seviyeye ulaştığı 1993/1994 mesleki eğitim yılından bu yana sürekli azalmaktadır. 1993 yılında dual sistemde mesleki eğitim gören Türk genci sayısı 56.101 iken, bu sayı 2005-2006 eğitim yılında 25.092'ye gerilemiştir. Genel olarak 15-18 yaş grubundaki Alman gençlerinde meslek eğitimine katılanların oranı %66 iken, Türk gençlerinde bu oran maalesef %42 civarındadır.

Çıracılık eğitimi gören gençlerimiz bazı sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Bunlar:

- Yeterli sayıda çıracılık eğitimi yeri bulunmaması,
- Gençlerimizin genel eğitimdeki başarı oranlarının alman gençlerine kıyasla düşük olması,
- Okullardan meslek eğitimine geçiş sürecinde bilgi ve motivasyon eksikliği,
- Yanlış meslek seçimi,
- Alman işverenlerin çıracılık eğitim yerleri için, eğitim durumları daha iyi olan Alman gençlerini seçmeleri,
- Bazı işverenlerin çırak seçiminde yabancılar aleyhine ayrımcı davranmaları

şeklinde özetlemek mümkündür (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Kaynakları).

2.5.1.3. F. Almanya Mesleki Eğitim Sistemi

F. Almanya’da mesleki eğitim, dual (ikili) sistem olarak bilinen eğitimle yürütülmektedir. Sistemin bu şekilde adlandırılması eğitim veren kuruluşların iki tane (işverenler ve eğitim otoriteleri) olmasıdır ve çıraklık eğitiminin “İşyerinde” ve “*Berufsschule*”de (firmalar ve çıraklık okulları) verilmesinden kaynaklanır. (Steedman, 1993: 1279). Yani ikili eğitimin bir boyutu teorik eğitim, diğer boyutu da işletmede eğitimidir. Amaç; geniş kapsamlı bir temel mesleki eğitimin yanı sıra bir mesleği ifa etmek için gerekli bilgi ve beceriyi de vermektir. Bu eğitim sonunda başarılı olanlar örgün eğitime dayalı resmi mesleklerden birinde kalifiye işçi olarak çalışma hakkı kazanırlar.

Mesleki eğitimin yasal temeli 14 Ağustos 1969 tarihli mesleki eğitim yasası ile oluşturulmuştur. (TİSK, 1997: 72). Mesleki eğitimde okullar tam zamanlı ve yarı zamanlı eğitim veren kurumlar olarak örgütlenmiştir. F. Almanya’da ilkokuldan (*Grundschule*) sonra eğitim ve öğretim açısından farklılık gösteren okul türleri vardır. O okul türlerine aşağıda değinilecektir.

2.5.1.3.1. I. Kademe Ortaöğretim

I. Kademe Ortaöğretim ikinci okul türü olan ve ilkokuldan sonra bu okula gitmeleri uygun görülen başarılı öğrencilerin devam ettikleri ortaokul, 5. ve 10. sınıfları kapsar. Deneme devresi olan 5. ve 6. sınıflarda öğrencilerin bilgi, yetenek ve becerilerinin bu okula uygun olup olmadığı denenir ve bu yönde gelişmeleri teşvik edilir. 6. sınıfın sonunda öğrenciler sınıf öğretmenler kurulunun kararı ile okul değiştirebilir (Yalçın, Çetin vd. 2007: 10).

I. Kademe Ortaöğretim türleri:

- Orientierungsstufe (Yönlendirme Aşamaları)
- Gymnasium
- Realschule

- Hauptschule
- Gesamtschule
- Mittelschule gibi çok çeşitli eğitim dersleri sunan okul türleridir (Yalçın, Çetin vd. 2007: 9).

2.5.1.3.2. II. Kademe Ortaöğretim ve Sonrası (Genel ve Mesleki Lise)

II. Kademe Ortaöğretim, hem yükseköğretime giriş yeterlilikleri hem de iş hayatı için gerekli olan mesleki yeterlilikleri kazandıran alanlara yönlendiren okullardır. Mesleki alan için dual sisteme veya tam zamanlı mesleki eğitime gidebilirler. Okul tabanlı II. kademde mesleki eğitim için Berufsfachschule, Fachoberschule, Berufliches Gymnasium veya Fachgymnasium ve Berufsoberschule olarak adlandırılan okullara gidebilirler (Yalçın, Çetin vd. 2007: 16).

Tablo 1’de II. Kademe Meslek Eğitim Okullarına devam eden gençlerin yaşları ile devam ettikleri okul türleri gösterilmektedir.

Tablo 1: II. Kademe Mesleki Eğitim Okulları

II. KADEME GENEL ORTAÖĞRETİM (Gymnasiale Oberstufe)	16 – 18 / 19 yaş
Gymnasium/BeruflichesGymnasium/ Fachgymnasium/Gesamtschule	
MESLEKİ EĞİTİM	
Berufsfachschule (tam zamanlı mesleki okul)	15/16 – 18 yaş
Fachoberschule (Teknik lise-tam zamanlı mesleki okul)	16 – 18 yaş
Berufsoberschule (tam zamanlı mesleki okul)	18 – 19 yaş
Dualesystem (İkili sistem: yarı zamanlı mesleki okul ve yarı zamanlı iş başı öğretim)	15/16 – 18/19 yaş

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı

Tablo 1 incelendiğinde Almanya’da mesleki eğitimin aşağıdaki okul türlerinden oluştuğu görülmektedir:

- Berufsfachschule
- Fachoberschule
- Berufsoberschule
- Dualesystem

İkili sitem, sonuçlarına bakılmaksızın orta öğretim birinci devre okulundan mezun olan herkese açıktır. İkili sistemdeki mesleki öğretim, ulusal seviyede

düzenlenmiş öğretim kuralları (iş yeri unsuru) ve tüm ekonomik alanlarda Eyalet Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulan öğretim programı gereğince 350 meslek dalına yönelik olarak düzenlenmiştir.

Öğretim programının denetimi ve içeriği, orta öğretim ikinci devre ve eğitim türüne uygun olarak çeşitlilik gösterir. *Gymnasiale Oberstufe*'deki öğrenciler şu 3 gruptaki derslerden seçim yapmak zorundadırlar: Dil/edebiyat/sanat; sosyal bilimler ve matematik/doğa bilimleri/ teknoloji. *Berufsfachschulen*'deki mesleki programlar, mesleki derslerin yanı sıra Almanca, sosyal çalışmalar, matematik, doğa bilimleri, bir yabancı dil ve spor içermektedir.

Abiturprüfung'u geçen öğrenciler yükseköğretime girmelerine imkân sağlayan *Zeugnis der Allgemeinen Hochschulreife*'i alırlar. Tam gün mesleki okullardaki mesleki dersler öğrencileri belirli bir mesleğe hazırlar ya da bir yükseköğretime (*Zeugnis der Fachgebundenen Hochschulreife* ve *Fachhochschulreife*) girmelerine imkân tanır. İkili sistemdeki adaylar ilgili yetkili organların (zanaatkârlar odaları, sanayi ve ticaret odaları, serbest meslek odaları veya diğer kamu hukuku kurumları) imtihan heyeti önünde bir final sınavını geçer ve yetkili organlardan bir mezuniyet belgesi alırlar. Buna paralel olarak *Berufsschule*'de, eğer öğrenci tüm derslerde asgari performans gösterdiyse bir mezuniyet belgesi alır (Yalçın, Çetin vd., 2007: 16).

Almanya'da zorunlu eğitimin 18 yaşında tamamlanmasıyla öğrencinin okuldaki kapasitesi ve başarı durumunu değerlendiren meslek eğitim danışmanları, eğitim bilimi ve psikoloji uzmanları, veliler, öğretmenler ve okul yöneticileri çocuğun meslek seçiminde birlikte karar vermektedirler. İstihdam Ofisleri'ne bağlı birçok Yerel Eğitim Danışmanlık Merkezi, öğrencilerin ilgi alanlarını belirlemekte ve meslekleri tanıtarak öğrencileri uygun mesleğe yönlendirmektedirler (MESS, 1999: 12).

Meslek okulları, eyaletlerin; iş yerlerindeki mesleki eğitim ise federal devletin yetki ve sorumluluğundadır. Ancak bu yetki alanı farklılığına rağmen, her tür mesleki eğitimde devlet, eyaletler, bölgeler ve işletmeler yoğun bir işbirliği yaparlar. Federal hükümetteki Eğitim ve Bilim Bakanı, ülke düzeyinde eşit ve düzenli, teknik,

ekonomik ve toplumsal gereksinmelere uygun bir mesleki eğitimin planlanması ve yürütülmesinde temel ilkeleri belirler ve eşgüdümü sağlar, federal meclisin onayını gerektirmeyen yasal düzenlemeleri yapar. İş yerinde mesleki eğitim kamu hukuku kurumları tarafından denetlenmektedir (Örneğin, sanayi ve ticaret odaları, zanaatkârlar odaları, vb.).

F. Almanya’da bedensel, zihinsel engelli çocuklar ile öğrenme güçlüğü olan çocuklar için okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim I. kademe düzeyinde ve mesleki alanda özel eğitim okulları vardır. 01 Nisan 2005 tarihinde imzalanan Mesleki Eğitim Reformu ile Almanya bütün gençlere onların sosyal ve bölgesel geri planlarına bakılmaksızın yeni fırsatlar yaratmayı amaçlamıştır.

Bu reform ile:

- Daha fazla genci çıraklık eğitimine kazandırmak,
- Uluslararası rekabet edebilirliğin güvenliği sağlamak,
- Bölgesel sorumluluğu arttırmak,
- Eğitim ve öğretim alt sistemleri arasında kredi transfer sistemin artırmak ve
- Okul, işletme ve öğrenci arasında işbirliğini güçlendirmektir (Yalçın, Çetin vd. 2007: 5).

Mesleki konularda öğrenim gören öğrenciler genel olarak “genel mesleki” olarak tanımlanır ve genellikle görel olarak erken sayılabilecek bir yaşta iş gücüne, çıraklık eğitimine ya da lise düzeyinde mesleki teknik eğitim kurumları ve sonra da yükseköğretime katılır (Uçar ve Özerbaş, 2013: 244).

Almanya’da eyaletlere göre farklılıklar olmakla birlikte, dokuz yıllık eğitim sonunda mesleki eğitime başlanmaktadır. Alman sistemi, Avrupa Topluluğu içinde en gelişmiş meslekî eğitim sistemlerinden birine sahiptir. İkili sistemde eğitim görece öğrenci ile işyeri arasında, Mesleki Eğitim Kanunu çerçevesinde belirlenmiş bir sözleşme yapılmaktadır. İşletme içi eğitimle, bir meslek okulunda haftada 1–2 gün süreli teorik eğitimin birlikte yürütüldüğü Dual Sistem daha sonra sürdürülecek olan mesleğe yönelik deneyim sağlamaktadır ve bu tür eğitimden geçen gençler açısından da

istihdam imkânları artmaktadır. Almanya’da genel eğitim, sonuçta meslekî, teknik ya da yükseköğretim kapsamına giren bir eğitimle tamamlanmaktadır.

Alman Eğitim Sisteminin Yapısı Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Almanya Eğitim Sistemi

Yüksek Öğrenim				
İşe Yönelik Meslek Liseleri (Berufsfachschule)	Meslek Liseleri (Fachoberschule)	Genel ve Mesleki Eğitim Liseleri (Fachgymnasium)	Çok Amaçlı Ortaokul ve Lise (Gesamtschule)	Genel Ortaokul ve Lise (Gymnasium)
Genel Ortaöğretim Okulu (Hauptschule)	Teknik Ortaöğretim Okulu (Realschule)			
İlkokul				

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı

Tablo 2’de görüldüğü gibi, Alman eğitim sistemi temel ve genel orta öğretim veren ve eyaletlere göre 5–6 yıl arasında değişen Hauptschule ve Realschule ve bunları izleyen 2 yıllık teknik eğitim (Fachoberschule) tam gün süreli meslekî eğitim (Berufsfachschule) ya da uygulamalı meslekî eğitim (Berufsschule) sağlayan okulları kapsamaktadır. Bu eğitimlerini tamamlayan gençler yüksek teknik okullara ve üniversitelere, 3 yıl süreli Berufsschule’yi tamamlayanlar ise kısa süreli bir yüksek teknik öğretim kurumu olan ve temel meslekî eğitimi bitirenlere süreli meslekî eğitim veren Fachschule’ye devam ederler (Yalçın, Çetin vd. 2007: 18).

Öğrenciler haftanın 3-4 gününü işyerinde, 1-2 gününü ise Temel Meslek Okulunda geçirerek, okulda kısmi süreli olmak üzere haftada en az 12 ders almak zorundadırlar. Stajlar dâhil 8 dönemden oluşan kısa süreli yükseköğretim kurumlarına, teknisyen diploması veren yüksekokullara ve sürekli eğitim sağlayan okullara giriş imkânı sağlayan dual sistemde; teorik, genel ve teknik meslekî eğitim verilmektedir. Eyaletlerin yetkisi altında düzenlenen ve devlet tarafından desteklenen bu eğitimlerin yanında işletme içi eğitimler de sağlanmaktadır.

Alman sisteminde Berufsschule olarak tam gün, meslek okullarının dışındaki tüm meslek eğitim okulları eğitimlerinin çoğunu işletme içi uygulamaya yöneltmişlerdir. Berufsschule'den sonra yüksek eğitimine devam etmek isteyenler, tam zamanlı eğitimin verildiği Meslek Üniversiteleri (Berufsakademie) veya Meslek Yüksek Okullarına (Fachhochschule) gidebilmektedirler. Sistemin işleyişinde eğitim ile ilgili kurallar ve müfredat federal düzeyde belirlenirken, eyalet düzeyinde ise hangi firmaların eğitim vereceklerini yarı-kurumsal birimler olan ticaret odaları belirler.

2.5.1.3.3. Mesleki Eğitim Hazırlık Sınıfı

Mesleki eğitim hazırlık sınıfına, ortaöğretim I. kademedeki 10 yıllık zorunlu eğitim süresini dolduran, ancak 9. ya da 10. sınıfa geçemeyen ya da özel eğitim okullarında 11 yıllık zorunlu eğitim süresinden sonra 9. ve 10. sınıfa geçemeyen öğrenciler alınır. Okuldaki öğrenim süresi, öğrencinin önceki öğrenim durumuna göre bir veya iki yıl sürer. Ortaöğretim I. devrede 9. sınıfa geçemeyen öğrenciler önce hazırlık sınıfına (1.sınıf) alınır. Bu sınıfta bir yıl süreyle tam zamanlı olarak haftada beş gün toplam 34 saat genel, mesleki ve seçmeli dersler görürler. Okulda öğrenciler, bir yandan genel eğitimlerinin tamamlanmasına ve geliştirilmesine dönük genel eğitimin yanı sıra metal işleri, elektroteknik, ağaç işleri, tekstil ve giyim, vücut bakımı, beslenme ve ev ekonomisi alanlarından birinde kuramsal ve uygulamalı mesleki eğitime hazırlık eğitimi görürler.

Sınıfı başarıyla tamamlayan öğrenciler temel eğitim okulu diploması alır ve bu diploma ile temel mesleki eğitim sınıfına devam ederler. Bazı bölgelerde mesleki eğitim

hazırlık sınıfı ile temel mesleki eğitim sınıfı birbirini izleyen iki sınıf olarak düzenlenir. Son yıllarda ortaöğretim I. devre bitirme dereceleri ile ilgili olarak yapılan yeni düzenlemeler çerçevesinde hazırlık sınıfları pek çok yerde uygulamadan kaldırılmışlardır. Ortaöğretimde 9. sınıfı bitirmiş olan öğrenciler doğrudan 2. sınıfa alınırlar. 2. sınıfın sonunda öğrenciler başarılarına göre ortaöğretim I. devre diploması veya buna ek olarak mesleki eğitim olgunluk diploması alır ve bu diplomalarla sanat okuluna, meslek lisesine veya yüksek meslek okuluna gidebilirler (Yalçın, Çetin vd. 2007: 19).

2.5.1.3.4. Temel Mesleki Eğitim Sınıfı

Bu sınıfa zorunlu eğitim süresini doldurmuş ve temel eğitim okulunu veya temel mesleki eğitim hazırlık sınıfını başarıyla bitirmiş olan öğrenciler alınırlar. Bu sınıfta haftada beş gün 34 saat ders yapılır. Dersler genel kültür dersleri (Almanca, politika, din bilgisi, beden eğitimi) meslek dersleri (Öğrencinin seçtiği mesleki alanda kuramsal ve uygulamalı dersler) ve seçmeli dersler olmak üzere üç alanı kapsar.

Temel mesleki eğitim sınıfında öğrenciler, meslek derslerini Ekonomi, İşletme, Metal İşleri, Elektronik, Ağaç İşleri, Tekstil ve Giyim, Fizik, Kimya, Biyoloji, Matbaa Tekniği, Boya Tekniği ve Dekorasyon, Vücut Bakımı, Sağlık, Beslenme ve Ev Ekonomisi ve Tarım İşleri alanlarından birisinde görürler.

Bu sınıfa temel eğitim diploması ile giren ve sınıfı başarıyla bitiren öğrenciler, ortaöğretim I. kademe diploması alırlar. Bu diploma ile öğrenciler meslek okuluna devam edebilirler. Bu sınıfa ortaöğretim I. kademe diploması ile girmiş olan öğrencilerden Almanca, Matematik ve İngilizce derslerinde yıl sonu not ortalaması en az “orta” olanlar, mesleki ortaöğretim olgunluk diploması alırlar ve bu diploma ile alanlarıyla ilgili bir meslek lisesine devam edebilirler (Yalçın, Çetin vd. 2007: 20).

2.5.1.3.5. Meslek Okulu

Bu okula zorunlu eğitimlerini tamamlamış ve en az temel eğitim diploması almış olan öğrenciler alınır. Kapsamlı bir genel kültür eğitiminin yanı sıra çeşitli dallarda ayrıntılı bir meslek eğitiminin de verilmesinin amaçlandığı meslek okulunda tam gün eğitim yapılır. Bu okulların teknik, ekonomi ve işletme, sosyal ve sağlık bilimleri, beslenme ve ev ekonomisi ve tarım ekonomisi bölümleri vardır. Bu bölümlerden sadece birini uygulayan okullar, bu bölümün adıyla anılırlar. Bölümler içinde meslek dalları sanat okulundaki dallarla aynıdır.

Bu bölümler içinde yer alan ve çeşitli meslek dallarında uzmanlaşmaya götüren bir eğitim verilen meslek okulunda, öğrenim süresi genelde iki yıldır. Öğrenciler haftada ortalama 34 saat ders görürler. 1. ve 2. sınıftaki öğrenimlerinin sonunda öğrenciler, önceki öğrenim düzeylerine göre çeşitli bitirme derecelerini alırlar. Almanca, İngilizce ve Matematik derslerindeki notları en az “orta” olan ve diğer derslerden zayıf olmayan öğrenciler mesleki eğitim olgunluk diploması alırlar. Bu üç dersten en az “iyi” alan öğrenciler, lisenin ikinci devresine devam edebilirler (Yalçın, Çetin vd.2007: 20).

2.5.1.3.6. Tam zamanlı Meslek Lisesi (Berufsfachschule)

Bu okullar tam zamanlı mesleki eğitim okulları olup, girişte İlköğretim mezunu olma şartı aranmaktadır. İşe Yönelik Meslek Liseleri öğrencileri, mesleki eğitim ve çeşitli kurslarla iş hayatına hazırlarlar. Bu okullarda geniş kapsamlı kurs programları uygulanmaktadır. Öğrenciler genel eğitim, mesleki temel bilgiler ve bir meslek branşında tam olarak yetişebilmektedirler. Bu okullarda ikili sistem şeklinde; iş idaresi, endüstri, ev ekonomisi, el işleri, yabancı dil, güzel sanatlar, sağlık vb. birçok mesleklerle ilgili programlar uygulanır.

Bu bölümler içinde yer alan ve çeşitli meslek dallarında uzmanlaşmaya götüren bir eğitim verilen meslek okulunda öğrenim süresi genelde iki yıl olup, alanlara göre 1 ila 3 yıl arasında değişir. Eğitimin amacına bağlı olarak Berufsfachschulen okullarında

öğrencilerin Hauptschule veya Realschule bitirme sertifikasının veya Mittlerer Schulabschluss'un olması zorunludur (Yalçın, Çetin vd. 2007: 21)

2.5.1.3.7. Teknik Orta Öğretim Okulu (Fachoberschule)

Teknik Orta-öğretim Okulu (Realschule) mezunlarının eğitimlerine devam edebileceği bu liseler, öğrencileri mühendislik, yönetim, işletme ve sosyal hizmet konularını içeren Meslek Yüksek Okullarının (Fachhochschule) giriş sınavına hazırlamaktadır. Teknik lise, bir mesleki branşta öğrencileri daha üst düzeyde kurumsal ve uygulamalı bilgiler, beceriler kazandırmakla görevli okullardır. Realschule okullarında sertifika olarak ayrılan öğrenciler bu okula kayıt olabilirler. Bu okullar iki yıl olup, 11. ve 12 yılları izleyen okullardır. Öğrenci genel ve özel teori ve pratik bilgi ve becerilerle donatılır.

Bu okullar: Teknoloji, İşletme ve Yönetim, Beslenme, Sosyal hayat, Çizim vb. alanlarda eğitim vermektedir. 11. sınıfta haftanın 4 günü pratik eğitim yapılmaktadır. 12. sınıfta ise haftada en az 30 saatlik genel ve çok özel tanıtım yapılır. Öğrenci sınıfta haftada en az 8 ders saati harcaması gerekmektedir. Zorunlu konular Almanca, sosyal çalışma, matematik, doğa bilimi, bir yabancı dil ve spordur.

Programın sonunda final sınavı yapılır. Bu sınav; Almanca, matematik, yabancı dil derslerini kapsar. Bireysel uzmanlık konular ise mühendislik, işletme veya yönetimdir. Sınavı geçen öğrenci Fachhochschule giriş sertifika olarak yüksek öğretime gidebilir (Yalçın, Çetin vd. 2007:21).

2.5.1.3.8. İleri Mesleki Eğitim Veren Teknik Okul (Fachschule)

Fachschulen okullarındaki ileri mesleki eğitim; orta düzeyde sorumluluk taşıyan (örneğin: seçtikleri alanlarda bir işletmenin bağımsız yönetilmesi, kıdemce daha aşağıdaki personelin eğitimi, temel sorumlulukların üstlenilmesi vb.) iş tecrübesi sahibi ve uzmanlaşmış personel yetiştirmeye yönelik planlanmıştır. Bu okullardan mezun olanlar yükseköğrenim mezunları ile kalifiye olarak çalışanlar arasında orta-düzeydeki

görevleri yapabilirler. Bu okullara kayıt yaptırmak isteyen öğrencilerin normal olarak örgün eğitim gerektiren bir meslekte geçerli bir mesleki eğitim almış ve eğitim istedikleri alanda pratik iş deneyimi sahibi olması gerekir. Bir, iki ve 3 yıllık programlar uygulanır. Teknoloji, iş ve tasarım alanlarından yaklaşık 90 farklı dala ait iki yıldan uzun süreli programlar devlet tarafından tanınan bir bitirme sınavı ile sona erer. Kişiler “Staatlich geprüfter Techniker” (resmi onaylı mühendis), “Staatlich geprüfter Betriebswirt” (resmi onaylı müdür), “Staatlich geprüfter Wirtschaftler” (resmi onaylı muhasebeci), “Staatlich anerkannter Erzieher” (resmi onaylı genç ve çocuk bakımı işçisi) vb. mesleki unvanları almaya hak kazanırlar (T.C. Karlsruhe Başkonsolosluğu Eğitim Ataşeliği, 2014)

2.5.1.3.9. Genel ve Mesleki Eğitim Liseleri

(Berufliches Gymnasium/Fachgymnasium)

Bu okul tipleri bazı eyaletlerde *Berufliches Gymnasium* diğerlerinde *Fachgymnasium* olarak adlandırılırlar. Bu okullarda Gymnasium’ların aksine alt ya da orta düzey olarak bir sınıflandırma olmayıp, 3 yıl bir eğitim süreleri vardır. Berufliches Gymnasium/Fachgymnasium okullarında aynı anda birden çok belge/kalifikasyon alınabilir (çift kalifikasyon programları). Verilecek belge yükseköğrenime giriş ve mesleki belge/kalifikasyonun bir kombinasyonudur.

2.5.1.3.10. Çıraklık Meslek Okulu (Berufsschule)

Hauptschule’yi tamamlamış veya bu okuldan ayrılmış olan ve kısa yoldan hayata atılmak isteyen gençler, Berufsschule’lere devam etmek zorundadırlar. Bu okullar genellikle üç yıldır. Bu okullara devam ederek meslek edinmek isteyen gençler, hem atölyelerde bunun uygulamasını yapmakta hem de teorik bilgiler için meslek okulunun alanları ile ilgili sınıflarına devam etmektedirler (Yalçın, Çetin vd. 2007: 22).

İkili sistemde meslekî eğitime kabul şartları aşağıda belirtildiği gibidir:

Çıraklık meslek okuluna devam edecek öğrencilerin, en az “Hauptschule” mezunu olmaları ön görülmeğeyse de “Hauptschule” diploması olmayanlar da işveren kabul ederse bir meslek dalında meslekî eğitime başlayabilirler. Ancak bu durumda olan öğrencilerin çoğu uygulama derslerinde başarılı olsalar bile teori derslerinde pek başarılı olamamaktadırlar. İşletmeler tercihlerini yaparken; başvuru sahiplerinin okul diplomalarına dikkat etmektedirler. Bazı mesleklerde; örneğin, ticaret, bankacılık, avukat ve doktor yardımcılığı, elektrik elektronik dallarında, birçok işletme tarafından en az orta olgunluk diploması (Mittlerer Bildungsabschluss), hatta lise mezunu olma şartı getirilmektedir (Yalçın, Çetin vd. 2007: 22).

Çıraklık eğitimi, “ikili sistem”de işletmelerde yapılan eğitimidir. “İkili sistem”, çıraklık eğitiminin hem bir iş yerinde, hem de bir meslek okulunda yapıldığı anlamına gelir. Çıraklık eğitiminin bu türü Almanya’da kuşaklardan beri süregelen ve sistemin daha iyi hâle getirilmesi için sürekli değişiklikler yapılmaktadır. Bu eğitim modeli katılımcılarına önemli avantajlar sağlar ve çıraklık eğitimi gören kişi fiilen çalışır. Hatta karşılığında ücret de alır (çıraklık ödemesi). Eğitim yalnızca teorik olarak yapılmaz. Meslek okullarında, genel eğitim veren okulların tersine teorinin hangi durumlarda gerekli olduğu somut uygulamalar yoluyla kavranır; sonuçta uygulama yaparken sorunlarla karşılaşılır ve sorunların çözümü için yapılan çalışmalarda birçok husus daha sağlıklı öğrenilmiş olur (Yalçın, Çetin vd. 2007: 22).

Her mesleğin beklentileri gittikçe yükselmekte ve bu beklentiler, meslekî eğitimin süresini ve eğitime başlama şartlarını da etkilemektedir. Bazı mesleklerde “Ortaöğretim I. Kademe Diploması” (Mittlere Bildungsabschluss), hatta bazılarında “Ortaöğretim 2. Kademe Diploması” (Abitur) şartı aranır. Çıraklık eğitimi 2 ile 3,5 yıl arasında sürmektedir. Belli şartlar çerçevesinde bu sürenin kısaltılması mümkündür. Toplam 400’e yakın devletçe tanınmış çıraklık eğitimi kapsamında meslek dalı mevcuttur; yani sadece büro elemanı, diş doktoru yardımcısı, marangoz veya oto tamircisi vb. mesleklerin eğitimi yapılmamaktadır (Yalçın, Çetin vd. 2007: 23).

2.5.1.4. Genel Öğretmen Eğitimi

Almanya'da öğretmen yetiştirme sistemi içinde yer alan eğitim yüksek okullarıyla (Pädagogische Hochschule), temel eğitim (Grundschule), ilköğretim (Hauptschule), özürlüler okulu (Sonderschule) gibi okullara öğretmen yetiştirilmektedir. Geriye kalan okul türlerinin öğretmen ihtiyacı, üniversiteler, sanat-müzik yüksek okulları gibi yüksek öğretim kurumlarınca karşılanmaktadır (Yalçın, Çetin vd. 2007: 23).

Alman mesleki eğitim sisteminde ise; işletmelerin eğitim merkezlerinde, eğitici veya uzmanlar eğitim vermektedir. Meslek liselerinde ise meslek eğitim öğretmeni olabilmek için konusu ile ilgili genel ve mesleki eğitim veren bir üniversiteden mezun olmak ve ayrıca pratik eğitimden geçmek gerekmektedir.

I. kademe mesleki eğitimde görev alan eğitici ise ustalık diploması veya buna denk diplomaya sahip olmak gerekmektedir. Ayrıca konusunda iş eğitimi aldığını da belgelendirmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin hizmetiçi eğitimleri genellikle seminer şeklinde olmaktadır. Öğretmenler çalışma gezilerine de katılabilmektedirler. Uzaktan eğitim yöntemiyle de öğretmenlerin hizmetiçi eğitimleri yapılmaktadır (Yalçın, Çetin vd. 2007: 23).

2.5.1.5. Eğitim Finansmanı

Tüm kamu okullarında eğitim parasızdır ve ders kitapları başta olmak üzere okul için gerekli olan tüm öğretim gereçleri öğrencilere ücretsiz olarak verilir ve bunlar öğretim yılı sonunda geri alınır.

Alman Federe Devletleri çırakların teorik eğitimleri için gerekli giderleri, işverenler ise beceri eğitimi giderleri ile çırak ücretlerini karşılamaktadırlar. Eğitimleri süresince çıraklar, aynı meslekte çalışan kalifiye bir elemanın kazandığının aşağı yukarı yarısı kadar bir ücret almaktadırlar.

Firmalar çıraklık eğitimi için usta öğretici istihdam etmekte, firma içinde laboratuvar ve beceri eğitimi ortamı hazırlamaktadırlar. Küçük ölçekli işletmelerin sundukları ise daha azdır. Çıraklık eğitimi giderlerinin büyük bir kısmı işverenler tarafından karşılanmaktadır. İşyerleri verilecek mesleki eğitimin maliyetlerini hesaplayarak eğitim alan kişilere ücret öderler. Bu ücret toplu görüşme ile sözleşme altına alınır ve eğitimin her yılı artış gösterir. Ortalaması, eğitimli bir çalışanın maaşının yaklaşık 1/3'üne gelmektedir. Berufsschule'deki eğitim giderleri ise kamu fonlarından karşılanır.

2.5.1.6. Mesleki Eğitim Reformu (Eğitim Sözleşmesi)

Şirket içi eğitim yerlerinin sağlanmasında sürekli olarak karşılaşılan gergin durum karşısında, Federal hükümet ve büyük ticaret birlikleri 2004 yazında Almanya'da "Meslek Eğitimi ve Vasıflı İşgücünün Geliştirilmesine yönelik Ulusal Sözleşme" yi (Almanya'da Nationaler Pakt für Ausibildung und Fachkräftenachwuchs) imzalamışlardır (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 2006).

Bu sözleşmenin önemli noktaları şunlardır:

- Sanayi ve Federal hükümet kendilerini gelecek 3 yıl içinde eğitim fırsatlarını önemli derecede artırmaya adanmışlardır,
- Sanayi kendisine, gelecek 3 yılda şirket içi eğitim için toplam 90.000 kişilik yeni yer sağlama bağlayıcı hedefini koymuştur,
- Sanayi, gelecek 3 yıl içinde mesleki eğitime ilk adım olarak mesleki eğitim öncesi yeterlilikler için toplam 75.000 kişilik staj imkânı sunmaya karar vermiştir,
- Federal hükümet, Federal yönetimdeki eğitim imkânlarını %20'ye kadar artırmaya karar vermiştir.

2004 yazında Federal hükümet, Mesleki Eğitim Yasası'nın modernleştirilmesi ve esnekleştirilmesi için basit bir reform başlatmıştır. Reform önlemleri daha fazla sayıda genç insan mesleki eğitim sunmaya, uluslararası rekabeti sağlamaya, bölgesel

istikrarı sağlamaya, eğitim sistemleri arasında geçirimliliği artırmaya ve eğitime aktif bir şekilde dahil edilen şirketler (Ausbildungsbetriebe) ve mesleki okullar arasında işbirliğini güçlendirmeyi hedeflemiştir (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 2006).

2.5.1.7. Daha az Ayrıcalık sahibi olanlar için destek önlemleri:

Mesleki eğitim alanında daha az ayrıcalık sahibi olanlara yönelik destek önlemlerinin daha kapsamlı bir şekilde modernleştirilmesi ve yapısal olarak geliştirilmesi için Eğitim ve Araştırma Federal Bakanlığı “Özel Öğrenme Sorunları olanlar ve Sosyal olarak dezavantajlı olanlar için Beceri – Mesleki Yeterliliklerin Teşviki (Kompetenzenfördern – Berufliche Qualifizierung für Zielgruppen mit besonderem Förderbedarf – BQF Programm)” programını başlatmıştır. Bu program, henüz bir mesleki eğitimi tamamlamamış gençlere yeni başlama noktaları ve yeterlilik yolları sunmaktadır. Bu program içinde finanse edilen model önlemler, göçmenlerin mesleki eğitim umutlarını geliştirmenin yanı sıra, destek yapılarını mükemmelleştirme, eğitim olanaklarındaki çalışmaların iyileştirilmesi, okullarda halen var olan mesleki eğitim (Ausbildungslosigkeit) eksikliğini önlemeye yönelik yaklaşımların güçlendirilmesi üzerinde yoğunlaşmaktadır (T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, 2006).

2.5.2. AVUSTURYA

Avusturya’da 2012 yılsonu itibarıyla 113.670 vatandaşımız yaşamaktadır. 1999 yılından 2011 yılı sonuna kadar Avusturya vatandaşlığına geçen 90.715 Türk uyrukluların sayısı da dikkate alındığında bu ülkede 202.865 kişilik Türk varlığından söz etmek mümkündür (Federal İstatistik Kurumu).

Çalışma hayatında bulunan toplam 756.600 göçmen kökenli işçinin 268.500’ü AB ülkelerinden (İsviçre ve AEA ülkeleri dâhil) gelmektedir. Eski Yugoslavya’yı oluşturan ülkelerden gelmekte olanların sayısı 257.600, Türk kökenli çalışanların sayısı ise 119.700 şeklinde belirlenmiştir. Çalışan Türk kökenlilerin %95,3’ü bağımlı çalışanlardan oluşmaktadır. Bunların da %68,8’i işçi, %24,7’si ise hizmetli

statüsündedir. Kamu hizmetlerinde istihdam edilenlerin oranı da sadece %1,2'de kalmaktadır. Türk kökenlilerin %4,7'si kendi nam ve hesabına serbest çalışmaktadır.

Türk kökenli iş gücünün %70'i zorunlu temel eğitime devam etmiştir. Bu oran Avusturya vatandaşlarında %14, diğer yabancılarda da genel olarak %30'da kalmaktadır. Meslek eğitimi görmüş olanların oranı Türk kökenlilerde %21 iken, Avusturya vatandaşlarının %57'si, diğer yabancı ülke vatandaşlarının ise %34'ü mesleki eğitimini tamamlamıştır. Lise ve dengi okul mezunu çalışanların oranı Avusturya vatandaşlarında %15, Türk vatandaşlarında ise %6 olarak verilmektedir.

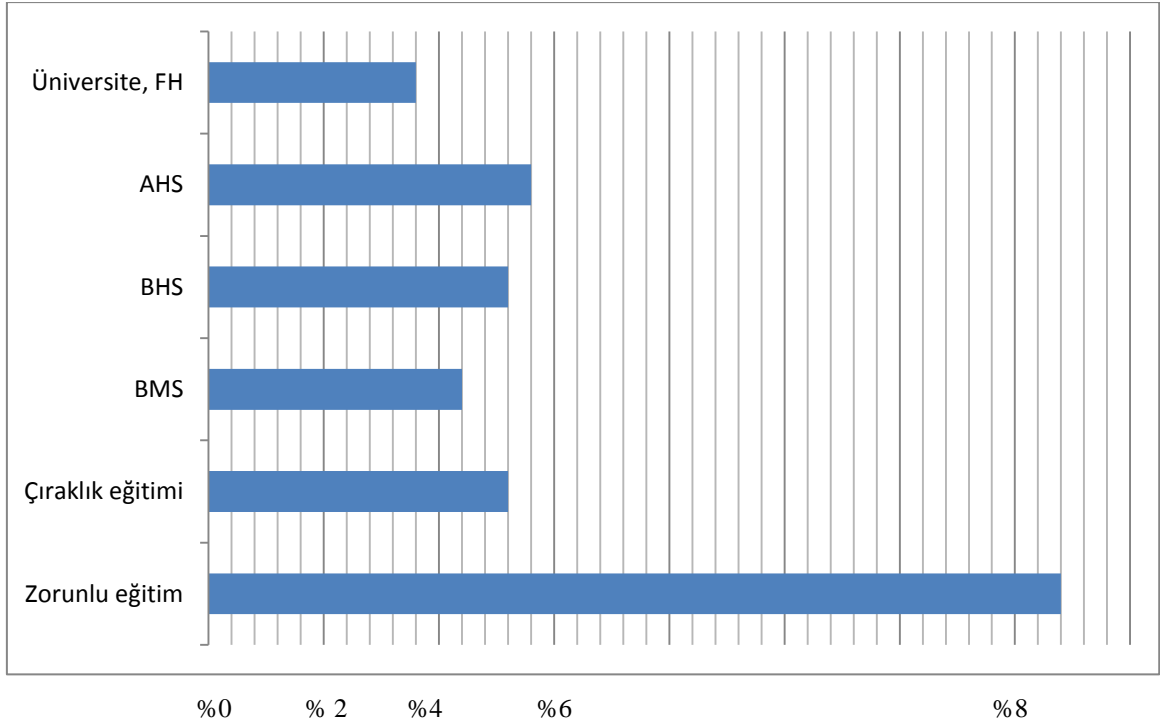
Üniversite mezunu veya yüksek tahsilli çalışanların oranı Avusturya vatandaşlarında %41 (yabancılarda %21), Türk vatandaşlarında da %3 olarak gösterilmektedir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Kayıtları).

2.5.2.1. İşsizlik Sorunu

İşsizliğin vatandaşlarımız arasında yüksek olmasının temel nedeni mesleki konum, sosyal statü ve çalışma hayatındaki tüm sorunların vatandaşlarımızın mevcut eğitim seviyesine bağlı oluşan eksikten kaynaklanmaktadır.

Avusturya İstatistik Kurumu verilerine göre, 2008 Yılı için tamamlanmış eğitim seviyelerine göre işsizlik oranları aşağıdaki grafikte gösterilmektedir.

Grafik 1: 2008 Yılı İçin Tamamlanmış Eğitim Seviyelerine Göre İşsizlik Oranları

Kaynak: Statistik Austria (Avusturya İstatistik Kurumu)

FH = Meslek ağırlıklı yüksek okul

BHS = Meslek eğitimi veren lise dengi okul

AHS = Genel eğitim veren lise

MS = Meslek eğitimi veren orta dereceli okul

Grafik 1’de görüldüğü üzere, en yüksek dereceli okul olarak zorunlu eğitimi tamamlamış olan 100 kişiden ortalama 8 kişinin 2008 yılında işsiz oldukları anlamına gelmektedir.

2.5.2.2. Çalışma ve İşgücü

Tablo 3’de 2009-2011 yılları arasında Avusturya’da istihdam edenlerin verileri verilmiştir.

Tablo 3: İşgücü İstatistikleri

Yıllar	Toplam İstihdam	Çıraklar	Mavi Yakalılar	Beyaz Yakalılar (Memurlar)	Diğerleri (Özel Hizmet Sözleşmeliler)
	Toplam İstihdam				1.000
2009	4.077,7	132,9	1.041,5	2.357,9	545,4
2010	4.096,4	134,6	1.040,3	2.358,0	563,6
2011	4.143,9	141,1	1.048,8	2.384,5	569,5
	Erkek				
2009	2.185,5	81,0	700,9	1.065,7	337,9
2010	2.197,4	86,4	702,2	1.059,9	348,9
2011	2.227,9	88,8	708,0	1.077,3	353,8
	Kadın				
2009	1.892,1	51,8	340,6	1.292,2	207,5
2010	1.899,1	48,2	338,1	1.298,1	214,7
2011	1.916,0	52,3	340,8	1.307,2	215,7

Kaynak: İstanbul Ticaret Odası

Tablo 3 incelendiğinde, Avusturya'da çalışan nüfusun 2011 yılına ait mevcut verilerin ortalamasına göre 4.143.900 kişi olduğu görülmektedir. Bunun 2.227.900 kişisi erkek, 1.916.400 kişisi ise kadındır.

Avusturya'daki bazı meslek gruplarında istihdam edilen çalışan sayısı Tablo 4'de gösterilmektedir.

Tablo 4: Meslek Gruplarına Göre Çalışanlar

Meslek Grubu	Çalışan Sayısı
1.Yasama Meclisi Üyesi (Federal ve Yerel Parlamentolarda) üst düzey ve yönetici seviyede memur	327,2
2. Profesyonel	513,3
3. Teknisyen ve Profesyonel	989,6
4. Memur	656,7
5. Hizmet sektörü ve satış elem anları	771,1
6. Nitelikli tarımsal işçi	250,2
7. Zanaatkarlar ve yardımcıları	666,4
8. Fabrika ve makina ustaları	275,4
9. Niteliksiz işçi	619,6
10. Asker	14,3

Kaynak: İstanbul Ticaret Odası

Tablo 4 incelendiğinde en çok istihdam edilen meslek grubunun Teknisyen ve Profesyonellerden oluştuğu görülmektedir.

2.5.2.3 Avusturya Mesleki Eğitim Sistemi

Avusturya'nın mesleki eğitim sistemi birçok yönden Almanya'daki sisteme benzemektedir. Avusturya'da gençler, uzmanlar tarafından mesleğe yönlendirilmektedirler. Avusturya'da mesleki eğitimden Eğitim, Sanat ve Kültür Bakanlığı ile Ekonomik Faaliyetler Bakanlığı sorumludur. Bu kapsamda; okullarda verilen mesleki rehberlik dersleri, dijital ortamda sunulan meslek tanıtımları ile psikoteknik testler ve zorunlu olarak mesleği tanımaya yönelik yapılan kısa süreli (3-5 gün) stajlar öğrenciye meslek seçimi konusunda yön vermektedir. Diğer taraftan, Viyana Ticaret Odası Mesleki Bilgilendirme Merkezi (BİWİ) meslek seçimi konusunda hem okulları ağırlamakta hem de öğrenci ve ailesine ücretsiz olarak mesleki rehberlik hizmeti sunmaktadır (Ok ve Dayıoğlu, 2012: 14).

Avusturya'nın mesleki eğitim sisteminin dört farklı temel üzerine kurulu olduğu görülüyor:

- Mesleki rehberlik
- Çıraklık (dual) eğitimi
- Mesleki eğitim (staj) yerlerinin teşviki ve
- Ticaret odalarının etkinliği olmak üzere.

Meslek eğitimini tanınmaları için tüm öğrenciler ortaokul son sınıfta, gittikleri okullara bakılmaksızın, 3 günlük bir süreyle bir işyerinde çalışmak zorundadır. Çocukların hayatı tanımalarına yardımcı olmak için öngörülen bu çalışma günlerinde öğretmenler öğrencileri çalıştıkları işyerlerinde ziyaret ederler. Öğrencilere ilk yıl için 225 ila 790 avro arası bir ücret ödenir. Bu rakam son yılda 541 avro ile 1468 avro brüt maaş seviyesine kadar yükselmiştir. Bu rakamlar genelde toplu iş sözleşmeleri ile belirlenmiş rakamlardır. Gözlükçülükten aşçılığa, avukat asistanlığından, satış elemanlığına kadar birçok meslek, bu sistem içerisinde öğrenilmektedir. Öğrenci, meslek eğitiminden 'kalfa' olarak mezun olur ancak doğrudan üniversiteye gitme hakkına sahip olamamaktadır. Bunun için 6 daldan oluşan mesleki eğitim olgunluk sınavını kazanması gerekmektedir. Meslek eğitimini bitiren bir öğrenci yetişmiş eleman olarak doğrudan iş piyasasına dâhil olabilmektedir. Avusturya' da öğrenilebilecek 260 meslek dalı bulunurken, bu rakam Almanya'da 350'dir (Ok ve Dayıoğlu, 2012: 40).

2.5.2.4. Dual Sistem Çıraklık Eğitimi

Çıraklık eğitimi, hem iş yerinde uygulama yaparak hem de meslek okuluna devam ederek öğrenmek demektir. Öğrenci, dual sistem olarak adlandırılan meslek eğitim sisteminde, eğitiminin yüzde 80'ini işletmelerde, yüzde 20'sini okulda geçirir. Avusturya' da bir kişinin çıraklık sistemine katılabilmesi için 9 yıl zorunlu eğitimi tamamlaması veya 15 yaşını doldurması gerekmektedir. Ancak, çıraklık eğitimi yapabilecek bir eğitici işletme bulabilmek için, zorunlu eğitimin başarıyla tamamlanmış olması son derece önemlidir. Çıraklık eğitimi alan gençlere, bu eğitimleri boyunca meslekleri ile ilgili temel teorik öğrenim sunmakta olup, işletmede alınan meslek

eğitimini ve genel eğitimi destekleyici ve tamamlayıcı niteliktedirler (Ok ve Dayıoğlu, 2012: 55).

Meslek okulunun süresi ıraklık ilişkisinin süresine eşitir. Eğitim süresi, öğrenilen mesleğin türüne bağlı olarak 2 ile 4 yıl arasında değişmekle beraber, genelde 3 yıl devam eder.

Meslek eğitiminde rol oynayan tüm kurumların ortaklaşa gerçekleştirdikleri işbirliği, dual sistemin başarısı açısından çok önemli bir faktördür. Modern bir meslek eğitimi teorik öğretim ile pratik uygulama arasında ve meslek okulundaki öğretim ile işletmelerdeki pratik uygulamalar arasında ve meslek okulundaki öğretim ile işletmelerdeki pratik uygulamalar arasında sıkı bir bağlantı gerektirir. Çıraklık eğitimi, Avusturya' da ki en önemli meslek eğitimi şeklidir. Halen Avusturya'da yaklaşık 260 değişik ıraklık eğitimi vardır.

Eğitimin iki ayrı öğrenim yerinde gerçekleşmesi nedeniyle ıraklık eğitimi, dual eğitim olarak da adlandırılmaktadır. Eğitici işletmede verilen uygulamalı eğitim, meslek okulundaki eğitim ile tamamlanır ve derinleştirilir (Ok ve Dayıoğlu, 2012: 72).

İşletme Eğitimi

- Mesleğin gerektirdiği özel bilgi ve beceriler verilir,
- Öğrenci kendi çalışmalarıyla en yeni teknikleri öğrenir,
- Çıraklık eğitiminden hemen sonra hemen kalifiye bir işte çalışılabilir,
- Verimli alışma sırasında öğrenilir,
- Başkalarıyla birlikte öğrenilir.

Meslek Okulunda Öğrenim

- Mesleki temel bilgiler verilir,
- İşletmede verilen eğitimin mesleki okul öğrenimiyle teşviki ve bütönlönmösi,
- Genel bilgilerin (Almanca, Matematik vs.) derinleştirilmesi,
- Mesleğe yönelik yabancı dil eğitimi (İngilizce).

Öğrenim gerektiren bir mesleğin tercih edilme nedenleri ise;

- Bir çıraklık eğitimini tamamlamanın, gençlere iyi yükselme ve ileri eğitim olanaklarını sağlaması,
- Eğitim sürecinde kendi paralarını kazanmaları,
- Öğrenim sürecinde edindikleri bilgilerin hemen uygulayabilmeleri,
- Sonunda bir meslek eğitimi tamamlamış olmaları,
- Aynı zamanda lise bitirme sınavını verebilmeleri (Mesleki olgunluk sınavı: Çıraklık eğitimi ve lise bitirme modeli)

olarak sıralanabilir.

Gençler tarafından en çok tercih edilen ilk 10 meslek;

Bayanlarda şöyle sıralanıyor:

1. Pazarlama
2. Büro sekreterliği
3. Kuaförlük
4. Lokanta ve Restoran Uzmanlığı
5. Aşçı
6. Gastronomi sektörü uzmanlığı
7. Otel ve Misafirhane İşletme Asistanlığı
8. Tıbbi malzeme satış asistanı
9. Yönetici Asistanlığı
10. Çiçekçilik

Erkeklerde ise;

1. Elektroteknik
2. Araç teknolojisi
3. Tesisatçılık
4. Pazarlama
5. Makine Teknolojileri
6. Aşçı
7. Marangoz
8. Duvarcı

9. Metal ve Metal İşletme Tekniği

10. Boyacılık

Eğitici işletmede verilen uygulamalı eğitim, meslek okulundaki eğitim ile tamamlanır ve derinleştirilir. Bir çıraklık eğitimiyle tamamlanan meslek eğitimi sonunda, gençlere yükselme ve kendini geliştirme fırsatları tanıyan birçok ileri eğitim yolu açıktır (Ok ve Dayıoğlu, 2012: 14).

Örneğin:

- Çıraklık eğitimi gerektiren benzer bir meslekte ek bir çıraklık eğitimi bitirme sınavı,
  - Endüstriyel ustabaşılık sınavı,
  - Ustabaşılık sınavı,
  - İş kurarak serbest meslek sahibi olarak çalışma,
  - Bir üniversitede ya da bir meslek ağırlıklı yüksekokulda öğrenime başlamak için yükseköğretim giriş sınavı ya da mesleki olgunluk sınavı (Çıraklık eğitimi ve lise bitirme)
- imkanları sunulmaktadır.

2.5.2.5. I. Kademe Ortaöğretim

Avusturya eğitim sisteminde öğretim kademeleri; anaokul, ilkokul, orta öğretim ve yükseköğretimden oluşmaktadır. Okul öncesi eğitimde kreşler, anaokul ve yuvalar yer almaktadır, ancak zorunlu bir eğitim değildir.

Bununla birlikte, yabancı kökenli ve özellikle Türk kökenli ailelerin çocuklarının Almanca öğrenmesi ve Avusturya'ya uyum sağlanması düşüncesinden hareketle, okul öncesi eğitim ücretsiz hale getirilmiştir (Viyana Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, 2013: 11).

İlköğretim kademesinden sonra öğrenciler, her biri dört yıllık eğitimden sonra orta öğretim ve lise için üçlü okul tipi arasında seçim yapabilirler. Bunlar:

- Hauptschule
- Gymnasium veya
- Kooperative Mittelschule.

Özel eğitim teşvik gereksinimi olan öğrenciler, özel eğitim okulunda beşinci, altıncı, yedinci ve sekizinci okul kademelerine devam edebilirler. Ortaokullar (Hauptschulen) öğrencilere hem orta öğretimin II. seviyesine geçmelerini mümkün kılan, hem de meslek hayatına hazırlayan bir temel genel eğitim sunmaktadır. Genel eğitim veren lisenin alt kademesi kapsamlı ve geniş bir genel eğitim sağlamaktadır. Beşinci ve altıncı okul kademelerinde ortaokul ile genel eğitim veren lisenin alt kademesinin eğitim planları eşittir. Yedinci okul kademesinden itibaren genel eğitim veren lisede farklı ağırlıkları olan üç eğitim yönüne ayırım gerçekleşir: Latince içeren klasik lise, ağırlığın matematik ve geometride olduğu orta kısmı olmayan lise, ekonomi ağırlıklı orta kısmı olmayan lise.

2.5.2.6. II. Kademe Ortaöğretim

Son zorunlu eğitim yılı, ortaöğretim – II. Seviyesinin birinci yılına tekabül eder. O andan itibaren okul sisteminin ayrı yönlerde gelişimi belirginleşir. Öğrenciler, mesleki eğitim veren ile genel eğitim veren eğitimler arasında seçim yapabilirler. Mesleki eğitimin ya bir çıraklık eğitimi çerçevesinde (dual sistem), mesleki eğitim veren orta dereceli bir okulda ya da mesleki eğitim veren lise dengi bir okulda alınması mümkündür. Genel eğitim veren bir eğitim, genel eğitim veren lisenin üst kademesinde sunulmaktadır. Öğrencilerin yaklaşık %80'i ortaöğretim I. seviyesinden sonra bir mesleki kariyere yönelmektedirler.

Son 4 yılda okulda gösterilen başarıyla ortaokula giden ve meslek eğitimi yapmak istemeyen öğrencilerin devam ettiği Gymnasium'un lise kısmı ve meslek eğitim liseleri gençlere üniversitenin yolunu açmaktadır. Gymnasium'larda öğrencilere eğitimlerinin 7. yılından itibaren ilgi alanlarına göre Latince ya da Geometri gibi seçmeli dersler sunulur. İkinci 4 yılın tamamlandığı ortaokuldan sonra öğrencilerin

eğitime devam edilebildiği teknik liseler ve meslek liseleri ise yine yüksek eğitim kalitesine sahip okullar olarak bilinmektedir. Öğrencilerin bu okullara kabul iyi karnelere sahip olmalarına bağlıdır. Üç yıl devam edilmesi halinde sadece meslek sahibi olunabilmektedir. Toplamda 5 yıl gidilmesi halinde öğrenciye doğrudan niversiteye gitme imkanı sunar. Normal ortaokuldan Gymnasium, teknik lise ve meslek lisesine geçen öğrenciler, bu okulların ilk yılında eğitim seviye farkından dolayı çok zorlanmaktadır ve çoğu zaman meslek eğitiminin yolunu tutarak meslek eğitimi yapacak işyeri aramaya başlarlar.

Eğer ğrenciler ortaöğretim – I. Seviyesi sonra dual (ikili) sistemde bir mesleki eğitim görmeye karar verirlerse, önce zorunlu eğitim sürelerinin dokuzuncu yılını tamamlamak zorunda olurlar ve sonrasında meslek eğitim sisteminin anlaşılması adına daha çok firma ziyaretleri ve ağır olmayan bir ders içeriği üzerine kurulmuş Politeknik okullara yönlendirilirler.

2.5.2.7. Politeknik Okul (Polytechnische Schule / 14-15 Yaş Arası)

Politeknik okul 8. sınıftan sonra olup, bir okul yılı sürer. 9. ya da gönüllü olarak devam edilen 10. yılında öğrenciler, genel eğitimin pekiştirilmesi, mesleklerin tanıtımı ve meslek temelinin oluşturulması yoluyla daha sonraki yaşama, özellikle de meslek hayatına hazırlanırlar. Okul yılının başında yer alan bir meslekleri tanıma safhası ve tüm derslere esas teşkil eden meslek tanıtma öğrenim prensibi, meslek hayatını tanımak için çok çeşitli olanaklar sağlar. İşletme ve meslek tanıma gezileri ile işletmelerde, okul harici kurumlarda ve eğitim atölyelerinde gerçekleştirilen uygulamalı meslek tanıtım günleri yoluyla meslek seçimi kolaylaştırılır. Meslek temeli oluşturma dersleri farklı meslek dallarında (zorunlu seçme dersler) sunulmaktadır. Bu dallar ekonominin büyük meslek alanlarına karşılık düşmekte olup, öğrencilere temel yetenekler, beceriler ve bilgiler (anahtar vasıflar) kazandırır. İş ve pratik çalışmalara yönelik bir ğretim sistemi sayesinde öğrencilerin bireysel kabiliyetleri ve öğrenme arzularını teşvik edilir.

Yedi farklı meslek dallarından, mesleki ilgi ve eğilimler doğrultusunda seçim yapılabilir. Metal, ahşap, inşaat, ticaret-büro, hizmet sektörü, elektrik, turizm. Okul

özerkliği çerçevesinde yeni öğrenim dalları da (mesela: mekatronik, sağlık/sosyal) sunulabilmektedir. Genel eğitime giren zorunlu dersler (mesela: din bilgisi, mesleki yönlendirme ve hayat bilgisi, siyasal bilgiler ve ekonomi, Almanca konuşulan yabancı dil, matematik, doğa bilgisi ve ekoloji, sağlık, hareket ve spor) genel eğitimin pekiştirilmesi için öngörölmüştür (Ok ve Dayıoğlu, 2012: 50). Haftada 32 saat tutarındaki dersler sayesinde, temel mesleki bilgiler ve yetenekler edinilir ve böylece öğrencilerin yüksekokullara devam edebilmeleri için, en iyi şekilde hazırlanmaları sağlanır. Okul özerkliği çerçevesinde ayrıca zorunlu seçme derslerde ve genel zorunlu derslerde haftalık ders saat tutarı öğrencilerin ilgilerine göre uyarlanabilir.

Politeknik okul, kendi başına bir okul ya da organizasyon açısından genel eğitim veren zorunlu bir okul ile bağlantılı olarak yürütölür. Politeknik okulu başarı ile tamamlamaları halinde öğrenciler, aynı eğitim dalından seçilen (meslek dalındaki haftalık ders saati en az 15 saat olan) mesleki eğitim veren orta dereceli bir okulun 2. sınıfına ya da giriş sınavına gerek kalmadan lise dengi bir meslek yüksek okulunun 1. sınıfına geçme hakkını elde ederler.

1.9.2013 den beri Avusturya okul yasası, 9. okul yılı entegrasyonunu düzenlemektedir. Buna göre özel eğitim pedagoji desteğine gereksinimi olan öğrenciler, Politeknik okula gitmeye hak kazanırlar. Sözkonusu lise eğitiminden sonra, lise bitirme sınavlarında (matura) başarılı olan öğrenciler yükseköğrenim kurumlarında öğrenim görmeye hak kazanmaktadırlar (Avusturya Eğitim, Sanat ve Kültür Bakanlığı, 2013: 12).

Çıraklık eğitimi hem çıraklık işletmesinde (eğitim süresinin yaklaşık %80'i uygulamalı eğitim) hem de meslek okulunda (Berufsschule) gerçekleşir. Meslek okulunun görevi genel eğitimi derinleştirmek ve çıraklık işletmesinde iletilmiş ihtisas bilgilerini tamamlamaktır. Çıraklık eğitimi, eğitimin alındığı mesleğe göre iki yıl ile dört yıl arası, genellikle üç yıl sürmektedir. Eğitimin sonunda her çırak, bir çıraklık eğitimi bitirme sınavına girebilir. İnşaat - büro, yönetim, organizasyon, kimya, matbaacılık, fotoğrafçılık, grafik, kâğıt işleme, elektroteknik, elektronik, gastronomi, sağlık ve vücut bakımı, ticaret, ahşap, cam, seramik, bilgi ve iletişim teknolojileri, gıda

ve lezzet maddeleri, metal teknolojisi ve makinecilik, tekstil, moda, deri, hayvanlar ve bitkiler, taşımacılık ve depolama. Meslek okulu öğrencisi meslek okulunun son sınıfının öğretim hedefine ulaşırsa, çıraklık bitirme sınavı yalnız pratik bölümden oluşur. Özel eğitim teşvik gereksinimi olan gençler özürlü ya da diğerlerine nazaran dezavantajlı olan gençler için entegratif mesleki eğitim olanağı bulunmaktadır (Şimşek, 2013).

Çıraklık bitirme sınavından sonra örneğin; üniversitede okumak isteyen çıraklar, 4 kısmi sınavdan (Almanca, matematik, yabancı dil, uzmanlık dalı) oluşan mesleki olgunluk sınavını vermek suretiyle bu hakka sahip olabilirler. Burada normal olarak bir kısmi sınava çıraklık süresi içinde (17 yaşı doldurduktan sonra) girilebilir; son kısmi sınava ise 19 yaşını doldurduktan sonra girilmelidir. Çıraklar için hazırlık kurslarına ücretsiz olarak katılma olanağı bulunmaktadır. Çıraklık eğitimi bitirme sınavını başarıyla vermiş olan kişiler, 18 yaşından itibaren ve BMS- mezunları yapı ustası okulları (Bauhandwerkerschulen) ve ustabaşılık okulları (Werkmeisterschulen) ile teorik mesleki eğitimlerini derinleştirebilirler (Ok ve Dayıoğlu, 2012: 57).

2.5.2.8. Mesleki Eğitim Veren Orta Dereceli Okul

Diğer bir mesleki eğitim türü, mesleki eğitim veren orta dereceli okuldur (Berufsbildende Mittlere Schule – BMS). Bu eğitimin görevi, öğrencilere bir meslekte doğrudan çalışabilmelerini sağlayacak temel ihtisası vermektir. Bunun yanı sıra genel eğitimin derinleştirilmesi de hedeflenmektedir. BMS’ler genelde üç–dört yıl arası sürmekte olup bir ve iki yıllık türleri de vardır.

2.5.2.9. Genel Sağlık ve Hastabakıcılık Okulları

Genel sağlık ve hastabakıcılık okullarının (Schulen für allgemeine Gesundheits- und Krankenpflege) özel bir konumu vardır. Bu okullara başlayabilmek için onuncu okul kademesini başarılı bir şekilde bitirmiş olmak gerekir. Burada dual sistemde eğitim verilir. Bir hastanede uygulamalı eğitim ve okulda teorik eğitim olmak üzere.

1997 yılından bu yana çıraklık eğitimini, üç ve dört yıllık BMS 'leri ve genel sağlık ve hastabakıcılık okullarını tamamlayanlar, mesleki olgunluk sınavına (Berufsfreifeprüfung) girme olanağına sahiptirler. Bu sınav, dört kısmi sınav kapsamakta olup (Almanca, matematik, yabancı dil ve meslekle ilgili ihtisas kesimi) her ortaöğretim sonrası ve yükseköğretim kademesinde olan her müesseseye geçişe imkân sağlar (Yüksekokul yeterliliği). Yüksekokul yeterliliğini elde etmenin diğer bir olanağı, üniversite öğrenimi yapma hakkı sınavına girmektir. Ancak bu sınav, yalnız belirli bir ihtisas alanında yapılacak öğrenim için vasıflandırır. Ortaöğretim sonrası ve yükseköğretim kademesine giriş şartlarını yerine getirmek için diğer bir opsiyon, bir tamamlama programının (Aufbaulehrgang) bitirilmesidir. Bazı şahıs gruplarının, bu eğitim yoluna girmek için bir hazırlık programına (Vorbereitungslhrgang) katılmaları gerekmektedir. Tamamlama programları, bir olgunluk ya da mesleki yeterlilik sınavıyla sonlanır (Weiss ve Tritscher-Archan, 2008).

2.5.2.10. Mesleki Eğitim Veren Lise Dengi Okullar

Çıraklık eğitimi ve bir BMS 'de meslek eğitiminin yanı sıra, öğrencilere ortaöğretim - I. Seviyesi sonrasında değişik ihtisas yönlerinde (örneğin turizm, makina mühendisliği, elektroteknik vs.) daha yüksek bir mesleki eğitim ve sağlam bir genel eğitim sunan bir mesleki eğitim veren lise dengi okul – BHS (Berufsbildende Höhere Schule – BHS) da açıktır. BHS beş yıl sürer ve olgunluk ve diploma sınavıyla sona erer. Öğrenciler bununla bir mesleki vasıflandırma ve yüksekokula genel giriş hakkı kazanırlar (Weiss ve Tritscher-Archan, 2008).

2.5.2.11. Mesleki Eğitim Veren Orta Dereceli Okullar (Berufsbildende Mittlere Schulen)

Mesleki eğitim veren orta dereceli okullarda öğrenim süresi 1 ila 4 yıl arasında değişir. 1 veya 2 yıllık okullarda mesleki eğitim, belirli bir oranda verilebilmekte; 3 veya 4 yıl süreli okullardan ise öğrenciler mesleki eğitimlerini tamamlamış olarak mezun olabilmektedir.

Bu okullara girebilmek için ilkokul veya ortaokulda ya da genel eğitim veren üst dereceli bir okulda, 8. okul sınıfının başarı ile (Latince, geometrik çizim ve özel olarak ağırlık verilen dersler hariç) tamamlanmış olması gereklidir. Ortaokul (Hauptschule) 4. sınıf öğrencisinin en az 3 yıllık mesleki eğitim veren orta dereceli bir okula devam edebilmesi için Almanca, İngilizce ya da Matematik derslerinden bir ya da bir kaçını en düşük başarı grubunda tamamlamış olması halinde, ilgili dersten giriş sınavını başarması gerekmektedir (Avusturya Eğitim Bakanlığı, 2009).

Mesleki Öğretim Veren Orta Dereceli Okulların En Önemlileri:

- Teknik meslek okulları, esnaf ve sanatkârlık okulları, güzel sanatlar okulları (Technische, gewerbliche und kunstgewerbliche Fachschulen/üç ya da dört yıllık). Ana meslek dalları: Kimya, tasarım, tekstil teknolojisi; inşaat, elektroteknik/elektronik, bilgi işlem/bilgi işlem teknolojisi, makine/mekanik-elektronik; ahşap tekniği, güzel sanat ve el sanatları dalları.
- Ticaret ortaokulu (Handelsschule/üç yıllık): Ekonomik ve idari alandaki tüm dallarda meslek eğitim. Ana meslek dalları: Bilgisayar teknolojisi, Office Management; Sales Management, okul özerkliği çerçevesinde diğer meslek dalları. Sporcular için dört yıllık özel türler.
- Diğer ticaret okulları: İki ya da üç yıllık büro ve bilgi işlem okulları, bilgi işlem ticaret okulu (üç yıllık).
- Ekonomik mesleklere hazırlayan okul (Fachschule für wirtschaftliche Berufe/ üç yıllık): Ekonomi ve turizm dallarındaki mesleklere hazırlayan okullar; ağırlık alanları örneğin: İkinci bir konuşulan dil, IT-Support, sağlık ve sosyal konular, beslenme, okul özerkliği çerçevesinde saptanan ağırlık alanları.
- Ekonomi okulu (Wirtschaftsfachschule/ bir ya da iki yıllık): Sosyal işler, sağlık, beslenme, ekonomi ve turizm alanlarında çalışmak için mesleğe hazırlama okulu.
- Moda ve giyim tekniği meslek okulu (Fachschule für Mode und Bekleidungstechnik/üç yıllık): Giyim eşyası ticareti ve sanayi konularında eleman yetiştirir. Ağırlık alanları: Giyim tekniği, moda atölyesi, modadizaynı, moda pazarlaması, ticaret ve dizayn.

- Otelcilik meslek okulu, turizm meslek okulu, lokantacılık meslek okulu (Hotelfachschule, Tourismusfachschule, Gastgewerbefachschule/üçyıllık): Otel ve lokantacılık, kaplıca idaresi ve turizm dallarında uzman eleman yetiştirir. Ağırlık verilen alanlar: Gastronomi, spor, yabancı diller.
- Sosyal meslekler okulları (Fachschulen für Sozialberufe): Üç yıllık sosyal meslekler okulu, iki yıllık sosyal hizmetler okulu. Aşağıdaki konulara ağırlık verilen sosyal bakım meslek okulları (okula kabul edilirken 17 ya da 19 yaşından itibaren): Yaşlılarla ilgilenme, ailelerle ilgilenme, engellilerle ilgilenme, engellilere eşlik etme; meslek düzeyinde tamamlama (2- 3 yıl) ya da diploma düzeyinde tamamlama (3- 4, 5 yıl Tarım ve ormancılık meslek okulları (Land- und forstwirtschaftliche Fachschulen / öğrenim süresi 2 ila 4 yılı arasında değişir): Tarımsal uzman eleman yetiştirir. Ağırlık verilen alanlar: Tarım, çiftlik idaresi, beslenme ve sağlık yönetimi, sağlık işleri ve sosyal meslekler v.b.
- Sağlık ve hasta bakımı okulları (Schulen für Gesundheits- und Krankenpflege /okula başlama yaşı 16 ya da 17): Bu alandaki okullar ve kurslar Federal Sağlık ve Kadın Bakanlığı'nın izni ile hastanelerde ya da hastanelerin katılımı ile gerçekleştirilir (Ok ve Dayıoğlu, 2012: 58).

2.5.2.12. Meslek Yüksek Okulları (Lise Dengi) (Berufsbildende Höhere Schulen)

Meslek yüksekokulları beş yıl içinde öğrencilere köklü bir temel eğitiminin yanı sıra, lise dereceli bir meslek eğitimi de verirler; bu okullardan olgunluk ve diploma (lise) sınavını başarmak suretiyle mezun olunur. Bu sınavı başaran öğrenci öğrenimini üniversitelerde, üniversite dengi yüksek meslek okullarında ya da pedagojik yüksekokullarda devam ettirme hakkına sahip olur. Meslek yüksekokulu mezunlarının mesleki bilgilerinin üniversiteler ve yüksek meslek okulları tarafından tanınması ilgili yasa uyarınca öngörülmüştür.

Lise dengi teknik meslek yüksekokullarının ve tarım ve ormancılık meslek yüksekokullarının çoğunun mezunları, dallarında üç yıl çalıştıktan sonra Federal Ekonomi ve Çalışma Bakanlığı'na ya da Federal Tarım ve Orman Bakanlığı'na

başvurarak, "mühendis" unvanını kullanma hakkına sahip olurlar (Ok ve Dayıoğlu, 2012: 60).

Meslek yüksekokuluna girebilmek için ortaokulun 4. sınıfını, genel eğitim veren bir okulun 4. ya da daha yüksek bir sınıfını ya da politeknik okulun 9.sınıfını başarı ile bitirmiş olmak gerekir (Latince, geometrik çizim ve okuldan okula farklılık gösteren zorunlu ağırlıklı dersler hariç). Ortaokul 4. sınıf öğrencilerinin Almanca, İngilizce ya da Matematik derslerinden bir ya da bir kaçını en düşük başarı grubunda tamamlamış olmaları, veya orta başarı grubundakilerin bu derslerdeki notlarının "yeterli" olması halinde ilgili dersten giriş sınavını başarmaları gereklidir; orta başarı grubunda notu "orta" olan öğrencilerin sınıf öğretmenleri kurulu kararı ile okula kabul edilmeleri mümkündür. Güzel sanatlara ağırlık verilen bir meslek yüksekokuluna ve çocuk yuvası ve sosyal pedagoji eğitim kurumlarına girebilmek için her durumda yetenek sınavını başarmak gerekir (Ok ve Dayıoğlu, 2012: 61).

Meslek okulundaki eğitimin tamamlanması ile ayrıca Esnaf ve Sanatkârlar Yönetmeliği ile düzenlenmiş çeşitli dallarda (izne tabi esnaflık ve sanatkârlık mesleklerini serbest olarak ifa edebilmek için) faaliyet gösterme hakkı da elde edilir. Gerekebilecek yetki belgesi sınavları ile kanıtlanması gereken mesleki faaliyetin süresi yetki belgesi yönetmeliğinde belirlenmiştir. Avrupa düzeyinde (RL)2005/36/EG yönetmeliği, ilgili mesleği ifa edebilmek için (dört yıllığa kadar) bir yüksekokul ya da üniversite öğreniminin başarı ile tamamlanmış olmasını şart koşan başka bir üye ülkede izne tabi bir meslekte çalışabilme olanağını da sağlamaktadır (Ok ve Dayıoğlu, 2012: 61).

Mesleki Yüksek Okulların (Lise Dengi) En Önemlileri:

- Lise dengi teknik ve sanai meslek okulları (Höhere technische und gewerbliche Lehranstalten): Teknik, endüstri ve güzel sanatlar dallarında mesleki eğitim. Öğrenim dalları: İnşaat tekniği, iç dekorasyon ve ahşap tekniği, elektrik, elektronik, makine mühendisliği, mekanik ve elektronik, madde mühendisliği, medya tekniği ve medya yönetimi, bilgisayar, kimya, kimya mühendisliği, gıda

- maddeleri teknolojisi, elektronik bilgi işlem ve organizasyon, ekonomi mühendisliği, işletme yönetimi, sanat ve tasarım, okul özerkliği çerçevesinde ağırlık verilen dallar.
- Lise dengi moda okulu, sanatsal tasarım, proje yönetimi ve gösterim, moda tasarım ve ürün tasarlama teknik okulu (Höhere Lehreanstalt für Mode, für künstlerische Gestaltung, für Produktmanagement und Präsentation, Modedesign und Produktgestaltung): Giyim eşyası ve giyim sanayinde çalışmak üzere kalifiye uzman eleman yetiştirir. Öğretimde ağırlık verilen alanlara örnekler: Moda dizaynı, moda pazarlaması, giyim tekniği, moda-grafik-dizayn.
  - Lise dengi turizm okulu (Höhere Lehreanstalt für Tourismus): Turizm alanında görev alacak kalifiye uzman eleman yetiştirir. Öğretimde önem verilen örneğin: Üçüncü konuşulan yabancı dil, alanlar otel yönetimi, turizm yönetimi, otel ve etkinlik yönetimi, turizm ve boş zaman yöneticiliği, okul özerkliği çerçevesinde ağırlık verilen dallar.
  - Ticaret akademisi (Handelsakademie): Ticari ve idari mesleklerin her dalında üst düzeyde görev yapabilecek kalifiye eleman yetiştirir. Ağırlık verilen alanlar / meslek dalları: Uluslararası ticaret ve pazarlama, Controlling ve yıl sonu hesapları, Entrepreneurship ve Management, Multimedia ve Webdesign, ağ yönetimi, yazılım geliştirme, Digital Business, taşımacılık yönetimi; Controlling ve Accounting, yabancı dil(ler) ve kültür ile uluslararası ticaret; bilgi yönetimi ve bilgi teknolojisi, Lojistik yönetimi ve taşımacılık, okul özerkliği çerçevesinde saptanan ağırlıklı öğrenim alanları/meslek dalları.
  - Lise dengi iktisadi meslek okulu (Höhere Lehreanstalt für wirtschaftliche Berufe): İşletme ve turizm dallarındaki mesleklerde kalifiye uzman eleman eğitimi sağlar. Ağırlık verilen alanlar / meslek dalları arasında yer alanlar: Ekonomide uluslararası iletişim, medya bilgi işlem, kültür turizmi, beslenme ve işletme, ağırlıklı yabancı dil, medya bilgi işlem, sosyal yönetim, çevre ekonomisi; kültür ve kongre yönetimi, iletişim ve medya tasarım, sosyal yönetim, mesleki teorik ve okul özerkliği çerçevesinde ağırlık verilen alanlar.
  - Lise dengi tarım ve ormancılık meslek okulu: (Höhere Lehreanstalt für Land-und Forstwirtschaft) Tarım, ormancılık ve beslenme ekonomisi dallarındaki mesleklerde kalifiye uzman eleman eğitimi. Öğrenim dalları: Tarım ve beslenme

ekonomisi, bahçecilik, şarapçılık ve meyvecilik, ormancılık. Tarım tekniği, gıda maddeleri teknolojisi. Öğrenimin ağırlık alanları arasında yer alanlar: Proje yönetimi, bölgesel yönetim, çevre teknolojisi, şirket yönetimi, tarımsal kalite yönetimi, beslenme ekolojisi, tarımsal pazarlama, tarımsal yönetim, işletme ve ürün yönetimi.

- Anaokulu pedagojisi eğitim kurumu (Bildungsanstalt für Kindergartenpädagogik): Anaokulu öğretmeni eğitimi, ayrıca yuva eğitimcisi öğrenimi ve erken eğitim alanında köklü öğrenim olanağı.
- Sosyal pedagoji eğitim kurumu (Bildungsanstalt für Sozialpädagogik): Eğitimci yetiştirir (okuldan sonra gidilen çocuk bakım kurumlarında ve çocuk yurtlarında ve ayrıca okul dışı gençlik hizmetlerinde sosyal pedagoğ olarak çalışmak üzere) (Ok ve Dayıoğlu, 2012: 61)

2.5.2.13. Meslek Ağırlıklı Yüksek Okullarda Öğrenim (Fachhochschule)

Bilimsel temellere dayalı, mesleki uygulama ağırlıklı (genellikle 1 staj yarıyılı) okullardır. Şu anda aşağıdaki türlerde mesleki yükseköğretim sunulmaktadır:

- Diploma öğrenimi genelde sekiz yarıyıl (dört yıl) devam eder ve öğrenim sonunda "Mag. (FH)" ya da "Dipl.-Ing.(FH)" akademik unvanı ile mezun olunur. Diploma öğreniminin yerine giderek Bachelor ve ardından gelen Master öğrenimi geçmektedir.
- Bachelor öğrenimi genelde altı yarıyıl (üç yıl) devam eder ve öğrenim sonunda "Bachelor" akademik unvanı verilir. Bazı dallarda, özellikle sosyal işler ve sağlık alanlarında, öğrenim sonunda ilgili mesleği ifa edebilme hakkı da elde edilir (örneğin Sosyal Çalışmacı, Fizyoterapist vb.)
- Master öğrenimi Bachelor öğreniminden sonra yapılır ve özellikle bu öğrenimi bilimsel açıdan pekiştirme amacını güder. Öğrenim genelde 4 yarıyıl (2 yıl) devam eder ve öğrenim sonunda "Master" akademik unvanı verilir. Avusturya'da şu anda aşağıdaki alanlarda meslek ağırlıklı yükseköğretim sunulmaktadır:

Sanatsal yaratı, güzel sanatlar, teknoloji, mühendislik, sosyal bilimler, ekonomi, askerlik ve güvenlik, doğa ve sağlık bilimleri. Meslek ağırlıklı yüksekokullara ilgili dalda mesleki yeteneklere sahip, fakat olgunluk sınavını yapmamış kişiler de girebilmektedir (genellikle ek bir sınava girerek) (Ok ve Dayıoğlu, 2012: 66).

2.5.2.14. Çalışanlar için Okullar ve Üçüncü Eğitim Dönemi

Çalışma hayatına atılmış ya da mesleki eğitimini tamamlamış olan kişiler, mesleki faaliyetlerinin yanı sıra akşam öğrenimine katılma yoluyla eğitimlerine devam edebilirler. Çalışanlar için genel ve mesleki eğitim veren orta dereceli okullar ve liseler, tamamlayıcı sınıflar, kolejler ve akademiler bulunmaktadır. Ayrıca üniversitelerde ve meslek ağırlıklı yüksekokullarda da eğitime devam etme olanakları mevcuttur, meslek ağırlıklı yüksekokullar çalışanlar için ek eğitim programları da sunmaktadır (Ok ve Dayıoğlu, 2012: 68).

Kısaca Dual Sistemin Öğrenci, Okul, işyeri ve Program Yönünden Yararlarını saymak gerekirse:

Öğrenci Açısından Yararları:

- Gerçek iş ortamında uygulama yapma imkânı,
- Üretici olma ve para kazanına olanağı,
- İşten tatmin olma durumu,
- Çalışılan işte süreklilik ve sigorta,
- Organizasyon, iş akışı, Pazarlama v.b. bilgi ve beceri kazanma, İşletme gelişimini izleme,
- Teknolojiye yakınlık,
- İş disiplinini kazanma,
- Teknik bilgileri pekiştirme ve uygulama imkânı.

Okul Açısından Yararları:

- Uygulama işyerlerinde yapılacağından atölye ve laboratuvar gerekmez,
- İş disiplinini kazanan öğrencinin aynı davranışı derslere okula karşı sergilemesi,
- Çevre etkileşimi ve teknolojiyi gözlem,
- Toplumsal hizmette daha işlevsel bir öğrenci profili,
- Kapasite üstü öğrenci olma olanağı,
- Temrinlik malzeme tasarrufu,
- Sosyal adalet ve eğitici personeli daha etkin kullanabilme.

İşyeri Açısından Yararları

- İşin geleceğini kontrol etme,
- Yönetime katılım ve sorumluluk paylaşımı,
- Eğitilmiş işgücünden yararlanma imkânı,
- Personel seçiminde işletmeyi tanıyan kişileri seçme imkânı,
- Devlet teşvikinden yararlanma imkânı,

Program Açısından Yararları

- Daha işlevsel öğrenciler,
- Teorik eğitimi uygulamayla ilişkilendirme imkânı,
- Araştırma etkileşimi,
- İşyeri olanaklarından yararlanma,
- Programları dinamik kılma imkânı (Ok ve Dayıoğlu, 2012: 90).

2.5.3. FRANSA

2010 yılı sonu itibariyle Fransa'daki yabancı nüfus sayısı 5.514.000, Türk nüfusu ise 576.986'dir. Fransa'da toplam 156.661 vatandaşımız çifte vatandaş statüsüne sahiptir. Fransa'da çalışan vatandaşlarımızın sayısı 2011 sonu itibariyle 156.135'dir (Türk nüfusunun %27'si). Fransa'daki vatandaşlarımız daha çok inşaat, tarım-ormancılık ve sanayi sektöründe çalışmaktadır.

Fransa'daki vatandaşlarımızın belli başlı sorunlarını mesleki kalifikasyon eksikliğinden kaynaklanan işsizliktir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Kayıtları).

2.5.3.1. İşsizlik Sorunu

Fransız Ulusal İstatistik ve Ekonomik Araştırmalar Enstitüsü (INSEE) tarafından yapılan açıklamalara göre, 2012 yılı 3. Çeyreği itibariyle Fransa'da genel işsizlik oranı %9-9,9 olarak gerçekleşmiştir. Vatandaşlarımız arasında işsizlik oranı ise %25,9 civarındadır. İşsizlik yardımı ve miktarının ve asgari ücret düzeyine yakın olan karşılıksız sosyal yardımların cazibesi, dil yetersizliği nedeniyle mesleki eğitim ve meslek edindirme faaliyetlerine yeterince rağbet gösterilmemesi, özellikle inşaat sektöründe kayıt dışı çalışma eğiliminin sürmesi, çalışma niyetinde olmadığı halde iş talebinde bulunan kadın nüfusun önerilen işleri kabul etmemesi sonucunda sürekli işsiz kategorisinde yer alması gibi faktörler işsizlik oranının vatandaşlarımız arasında yüksek olmasında etkili olmaktadır (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Kayıtları).

2.5.3.2. Fransa Mesleki Eğitim Sistemi

Fransa eğitim sisteminde mesleki eğitim önemli bir yer tutmaktadır. Fransa'da mesleki eğitim almanın iki yolu vardır:

1. Biri "Mesleki Eğitim" okullarına gitmek,
2. Diğeri "Çıraklık Eğitimi" almak.

Mesleki eğitim okullarında okuyanlar için sanayide zorunlu bir çıraklık dönemi olmasına rağmen, teorik ve pratik eğitim bir atölyede veya okul laboratuvarında yapılır.

Çıraklık eğitimi ise okul sisteminin dışında verilmektedir (MESS, 1999:46). Sanayi sektörünün ihtiyaçlarını karşılamak için ise 1985 yılında meslek liselerinde düzenlemeler yapılmıştır. Öğrenciler çeşitli meslek gruplarında çalışabilmek için çeşitli programlarda öğrenim görmektedir. Bu programlar şöyle sınıflanır:

1- Meslek Sertifikası Programı:

Öğrencilere bazı meslek dallarında bu mesleği yürütebilecek düzeyde temel mesleki bilgi ve becerilerin kazandırılmasının amaçlandığı bu program genel olarak 10. sınıfı kapsar. Öğretimlerini başarıyla tamamlayan öğrenciler, ilgili meslek dalında yeterli niteliklere sahip olduklarını gösteren meslek sertifikasını alırlar. Bu sertifikayı alan öğrencilerin bir kısmı doğrudan o meslek dalında nitelikli elemen olarak çalışmaya başlarlar (MEB, 2007: 115).

2- Orta Dereceli Meslek Diploması Programı:

Bir yıl süreyle çeşitli meslek dallarında daha kapsamlı bir mesleki uzmanlık eğitiminin verildiği bu programa 10. sınıftan meslek sertifikasını almış olan öğrenciler alınır.

Orta dereceli meslek diplomasını alan öğrenciler doğrudan ilgili meslek dalında çalışmaya başlayabilirler veya öğrenimlerini iki yıl daha sürdürerek “teknik olgunluk diplomasına” hazırlanırlar. Orta dereceli meslek diploması programının da içeriğini, genel eğitim dersleri, meslek dersleri ve işyeri deneyimi oluşturur (MEB, 2007:115).

3- Mesleki Olgunluk Diploması:

Öğrenim süresi iki yıl (11. ve 12. sınıflar) olan bu program ile hem çeşitli üretim ve bakım mesleklerinde gereksinim duyulan mühendis ve teknisyenler ile işçiler arasında nitelikli ara işgücünün yetiştirilmesi amaçlanmıştır (MEB, 2007: 115).

Temel mesleki eğitimden Milli Eğitim Bakanlığı sorumludur. Bu sorumluluk bazı alanlarda Çalışma Bakanlığı ile paylaşılır. 20 Aralık 1993 tarihli yasanın 5. maddesi gereği “milli eğitim sistemi; tamamladığı eğitimin düzeyi her ne olursa olsun, eğitim sisteminden ayrılmadan önce her gence mesleki eğitim verilmesinden sorumludur” ibaresiyle bölgesel düzeyde mesleki eğitimi geliştirme planları hazırlayarak uygulamaya koymuştur.

Bu sorumluluk temel olarak genç insanlara kariyer danışmanlığı hizmetinin verilmesiyle ilgilidir. Mesleklere ilişkin Ulusal Bilgi Bürosu (ONISEP) ve Bilgi ve Rehberlik Merkezi (CIO) vasıtasıyla okul sistemi içinde ve dışında yer alan kişilere mesleki enformasyon, dokümantasyon, danışmanlarla yapılan bireysel görüşmeler gibi hizmetler ulaştırılmaktadır.

Okul sistemi dışındaki gençlere verilen danışmanlık hizmetleri 1980’li yılların önemli gelişmelerinden biridir. 16-25 yaşları arasındaki gençler, 1982’den beri bilgi ve rehberlik merkezleri aracılığıyla mevcut eğitim programları hakkında bilgilendirilmektedir. Ayrıca yine 16-25 yaş grubunda olan ve okuldan bir iş sahibi ya da çıraklık sözleşmesi olmaksızın ayrılanlara hizmet vermekte olan yerel ajanslar da (missions locales) mevcuttur.

20 Aralık 1993 tarihli yasada, gençleri istihdama hazırlayan tüm eğitim türlerini kapsar şekilde bölgesel mesleki eğitim geliştirme planları ortaya koyulmuştur:

1. Temel mesleki eğitim (okul ve çıraklık),
2. Entegrasyon sözleşmeleri ve sürekli mesleki eğitim.

Çıraklık sözleşmesi, 16-25 yaş arası gençlerle yapılan ve 1-3 yıl süren özel bir tür sözleşmedir. Sözleşme süresi boyunca çırak yaşına ve gösterdiği ilerlemeye bağlı olarak maaş alır ve istihdam hakkındaki yasalara tabidir. Eğitim hem işyerinde hem de çırak eğitim merkezinde verilmektedir. İşveren çıraklara pratik eğitimi vermek ve onları çırak eğitim merkezine kaydettirmekten sorumludur.

16-25 yaşlarındaki gençler için alınan bu tedbirler üç tür entegrasyon sözleşmesine dayanır:

- a) Rehberlik sözleşmesi** (*contrats d'orientation*): Genel orta öğretimi tamamlamamış ve mesleki ya da teknik eğitim sertifikasına sahip olmayan kişilerle yapılan sözleşmedir. Bu sözleşmenin yapılacağı kişiler en fazla 22 yaşında olmalıdır (bazı durumlarda 25 yaşına kadar uzatılabilir). Sözleşme, işyerinde çalışma deneyimi ile edinilen mesleki rehberlik vasıtasıyla çalışma hayatına entegrasyonu sağlamalıdır. Süresi maksimum 9 aydır ve yenilenmez. Sözleşmenin yapıldığı kişilere değişik araçlar vasıtasıyla ücret ödenmektedir.
- b) Nitelik/ Kalifikasyon sözleşmesi** (*contrats de qualification*): 26 yaşın altında olan ve temel mesleki eğitimini bir mesleki eğitim kursu ile tamamlamak isteyenlerle yapılan sözleşmedir. Süresi 6 ay ile 24 ay arasında değişmektedir. İşveren sözleşme yaptığı kişiyi istihdam etmekte ve söz konusu kişinin bir sertifika almasına imkân verecek mesleki eğitimi sağlamayı taahhüt etmektedir. Sözleşme süresinin en az %25'i genel, mesleki ve teknolojik eğitime ayrılmaktadır. Sözleşme yapılan kişi sözleşme gereği bir ücret almakta ve çalışanlara verilen tüm haklardan yararlanmaktadır.
- c) Uyum sözleşmesi** (*contrats d'adaptation à l'emploi*): Bir firma ile 26 yaşın altındaki işsiz bir gençle yapılan süreli veya süresiz istihdam sözleşmesidir. Adından da anlaşılacağı gibi bu sözleşmeler kişinin belirli bir istihdam alanına uyum sağlamasına olanak tanıyan eğitimin verilmesini amaçlamaktadır. Bu sözleşme çalışma süresi boyunca genel, mesleki ve teknoloji eğitimini birbirine bağlamakta ve mesleki becerilerin kazanılmasını sağlamaktadır. 200 saatlik eğitimin zorunludur. Sözleşme yapılan kişi sözleşme gereği bir ücret almakta ve çalışanlara verilen tüm haklardan yararlanmaktadır.

Yapılan sözleşmenin türü ne olursa olsun, işveren tarafından çalışanlar arasından bir kişi sözleşme süresi boyunca eğitmen olarak görevlendirilir ve bu kişi sözleşme

yapılan en fazla üç kişinin faaliyetlerini, çalışmalarını kontrol edip onlara yardımcı olur. Eğitimden atanmış kişilerin de bu görevi üstlenmeden önce bir eğitimden geçirilmesi gerekmektedir.

2.5.3.3. Temel Mesleki Eğitim Veren Okullar

Meslek Liseleri, 11 Temmuz 1975 tarihli Eğitim Yasası ile daha önceki teknik eğitim kolejlere yerine, “mesleki eğitim lisesi” adıyla öğrencilere 2–3 yıllık bir eğitimle mesleki eğitim vermek üzere kurulmuştur. 1985 yılında eğitim sisteminde yapılan yeni düzenlemeyle bu okullar “meslek lisesi” adını almıştır.

1990’lı yıllarda kolejlere yapılan yeni düzenlemeler doğrultusunda işlevleri ve programları yeniden düzenlenen meslek liseleri, genel ve teknik liselerde olduğu gibi 10, 11 ve 12. sınıfları kapsar ve öğrencileri farklı programlarla farklı öğrenim sürelerinde bitirme derecelerine hazırlarlar.

Meslek lisesindeki programlardan biri “meslek sertifikası programı”dır. Meslek liseleri ve teknik meslek liseleri, öğrencilerin genel eğitimlerini sürdürmelerine ve birinci nitelik/kalifikasyon sertifikalarını (mesleki yetenek sertifikası, mesleki çalışmalar sertifikası, mesleki veya teknik Baccalaurèat sertifikası) almasına imkan vermektedir. Bu sertifikaların her biri iş yerinde belli bir süre alınan eğitimi içermekte ve çıraklık sözleşmesinin yukarıda anlatılan ana hatlarını taşımaktadır. Bu sözleşme bir işyerinde teknoloji öğrenimi ile bir çırak eğitim merkezinde (centre de formation d’apprentis) alınan teorik eğitimi birleştirerek mesleki veya teknik eğitim sertifikası alınmasına imkân sağlar.

Çırak eğitim merkezleri, yönetim birimi ile Devlet veya bölge arasında yapılan anlaşma ile kurulmuştur. Bu merkezler yılda ortalama 400 saat eğitim vermek zorundadır. Öğrencileri mesleki Baccalaurèat sertifikası veya yüksek teknik sertifika için hazırlaması durumunda ise merkezin yılda en az 1500 saat eğitim vermesi gerekir. Çırak eğitim merkezi, yüksek teknik sertifikaya yönelik eğitim verirken teorik eğitimin bir kısmını bir eğitim kurumuna, uygulamalı teknoloji eğitiminin bir kısmını ise bir

işletmeye devredebilir. Çırak eğitim merkezleri Milli Eğitim Bakanlığının denetimindedir.

Fransız Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre, Fransa’da okula devam eden çocukların sayısı ve devam ettikleri okullara göre dağılımları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5: Okula Devam Eden Çocukların Sayısı ve Devam Ettikleri Okullara Göre Dağılımı

Okul türü / Yıllar	Eğitim yılı		
	2009-2010	2010-2011	2011-2012
Okul öncesi	2.532,8	2.539,1	2.561,8
İlkokul	4.070,5	4.080,8	4.102,1
Özürlü sınıfları	43,8	44,3	46,8
İlköğrenim toplam	6.647,1	6.664,3	6.710,7
Ortaokul	3.107,2	3.126,4	3.185,2
Meslek liseleri	694,3	705,5	694,7
Genel ve teknoloji liseleri	1.431,3	1.425,7	1.440,0
Özel eğitim destekli sınıflar	98,9	95,6	95,8
Ortaöğrenim toplam (Tarım liseleri hariç)	5.331,7	5.353,2	5.415,6
Tarım liseleri	151,9	149,7	153,6
Çıraklık eğitim merkezleri	432,1	433,5	443,1
Sağlık liseleri	74,8	78,1	79,8
Yüksek öğrenim	2.314,0	2.319,6	2.347,8
Toplam	14.951,7	14.998,7	15.150,6

Kaynak: INSEE, Fransız Milli Eğitim Bakanlığı

Tablo 5’de görüldüğü üzere, geçen yıllara kıyasla 2011-2012 eğitim yılında Fransa’da okula devam eden çocukların sayısında artış olduğu izlenmiştir.

Fransız Milli Eğitim Bakanlığı verilerine göre, meslek liselerine devam edenler ve işletmelerde mesleki eğitim görenlerin sayıları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Meslek Liselerine devam edenler ile İşletmelerde Mesleki Eğitim görenler (Ülke Geneli)

Eğitim Yılı	Genel
2010	706.000
2011	695.000
2012	657.500

Kaynak: INSEE, Fransız Milli Eğitim Bakanlığı.

Tablo 6 incelendiğinde, Fransa'da geçen yıllara kıyasla 2012 yılında meslek liselerine devam edenlerin sayısında bir azalma olduğu görülmektedir.

2.5.3.4. Yetişkin Eğitimi

Fransa’da verilen yetişkin eğitiminin değişik dalları bulunmaktadır. Birincisi, meslek eğitimi temelinde verilen ve yasal bir çerçeve içinde yer alan çalışanların yararlandığı eğitimidir. Buna ek olarak yetişkinlere açık olan diğer eğitim programları da mevcuttur.

9 Temmuz 1971 tarihli yasaya göre, tüm çalışanların bir eğitim kursuna katılmak üzere izin alma hakkı vardır. Bu eğitimin içeriği çalışanın yaptığı işle doğrudan bağlantılı olmak zorunda değildir; mesleki ve kültürel amaçlı olabilir. Aynı yasa gereği işverenler sürekli mesleki eğitimin finansmanına katkıda bulunmak zorundadır.

31 Aralık 1991 tarihli yasa ise birçok yenilik getirmiştir:

- İşletmelerin daha yüksek miktarlarda finansman sağlaması;
- Gençler için iki yeni mesleki entegrasyon biçiminin (rehberlik sözleşmesi ve yerel rehberlik sözleşmesi) ortaya konması;

- Çalışanların özel izin ya da bir eğitim planının bir parçası vasıtasıyla edindikleri kişisel ve mesleki becerilerin yasal olarak tanınması;
- Bir eğitim planının parçası olarak çalışma saatleri dışında gerçekleştirilen eğitim hakkındaki düzenlemeler vb.

Fransa'da yetişkin eğitimi herhangi bir alanda birlikte çalışan ve genellikle birbiriyle rekabet eden değişik kurumlar tarafından düzenlenmektedir:

- Bakanlıklar;
- Yerel ve Bölgesel Otoriteler;
- İşletmeler;
- Odalar ve Birlikler;
- Özel sektöre ait eğitim merkezleri (MESS, 1999: 48).

Ayrıca tarım meslek liseleriyle bağlantılı olarak Tarım Bakanlığının da mesleki eğitim ve yetişkinler için ileri öğretim merkezleri bulunmaktadır. 1984'ten itibaren her üniversite bünyesinde "hizmet içi eğitim bölümü" kurulmuştur.

Ulusal Sanat ve El Sanatları Akademisi (Conservatoire National des Arts et Métiers) sürekli eğitimde önemli bir rol oynamaktadır. Akşamları ve cumartesi günleri eğitim vermektedir. İstihdam ve Dayanışma Bakanlığının denetimindeki Yetişkinlere Yönelik Mesleki Eğitim Derneği (L'Association nationale pour la formation professionnelle des Adultes) mesleki nitelik/kalifikasyon eğitimi veren bir kamu kuruluşudur. Çalışanların, iş dünyasının, endüstrinin, iş arayanların ve bölgesel otoritelerin mesleki eğitim ve iş becerileri konusundaki taleplerine cevap vermekte; değerlendirme, rehberlik, işletmelerde eğitim mühendisliği vb. konularda faaliyet göstermektedir.

20 Aralık 1993 tarihli yasa gereği bölgeler 26 yaşın altındaki gençlere bir nitelik/kalifikasyon kazandırmak üzere sürekli mesleki eğitim faaliyetleri düzenlemekten sorumludur.

Bünyesinde en az 9 kişi çalıştıran firmalar yetişkin eğitiminde önemli rol oynamaktadır. Bu firmalar ödedikleri maaşların toplam tutarının %1,5'ini mesleki eğitime ayırmak zorundadır. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki Centre National d'Enseignement à Distance isimli ulusal kamu kuruluşu vasıtasıyla uzaktan eğitim verilmektedir. Geniş bir dizi alanda eğitim verilen bu sistemde halen 400.000 kayıtlı öğrenci vardır ve bunların %80'ini yetişkinler oluşturmaktadır. Ayrıca bazı üniversitelerin bünyesinde de değişik şekillerde (yazılı materyaller, kasetler, televizyon, radyo) uzaktan eğitim verilmektedir.

2.5.4. HOLLANDA

Nüfusu 16.779.719 olan Hollanda'da 31.12.2012 tarihi itibariyle 394.960 toplam Türk varlığı bulunmaktadır. Yabancılar Hollanda nüfusunun yaklaşık %20'sini teşkil etmektedirler. Hollanda'daki Türk vatandaşlarının sayısı 84.830 olup, büyük çoğunluğu çifte vatandaş olan Hollanda vatandaşı sayısı ise 300.939'dur. Hollanda'da çalışan vatandaşlarımızın sayısı ise 2011 yılı itibarıyla 145.000'dir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Kayıtları).

2.5.4.1. İşsizlik Sorunu

Hollanda'da vatandaşlarımız arasında gözlenen en büyük sorun işsizliktir. Hollanda genelinde işsizlik 2011 yılında %5,4 olarak gerçekleşmiştir. Vatandaşlarımız arasında özellikle de gençlerimiz ve kadınlarımız arasındaki işsizlik daha fazladır. 2011 yılı itibariyle kayıtlı Türk işsiz sayısı 18.000, Türkler arasındaki işsizlik oranı 2011 yılı itibariyle ise %11,2'dir. İşverenlerin istihdam konusunda ayırım gözetmeleri ve işsiz yurttaşlarımızın işverenlerin bu tutumu nedeniyle iş garantisi olmayan mesleki eğitim programlarına ilgi göstermeleri, Türkiye'de kazanılan mesleki diplomaların Hollanda'da denkliğinin kabul edilmemesi, esasen vasıflı olan vatandaşlarımızın vasıfsız konumuna düşmelerine neden olmaktadır. Ayrıca sosyal yardım miktarı ile vasıfsız işlerde çalışanların aylıkları arasında büyük bir fark bulunmaması işsizlik ödeneği alan vatandaşlarımızın iş bulma konusunda duyarlı olmamalarına yol açmakta ve

vatandaşlarımız arasındaki işsizlik sorununu büyütmektedir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Kayıtları).

2.5.4.2. Hollanda Mesleki Eğitim Sistemi

Hollanda eğitim sisteminde orta öğretim genel ve mesleki olmak üzere ikiye ayrılır ve zorunlu değildir. Sekiz yıllık temel eğitimi tamamlayan öğrenciler Ölçme ve Değerlendirme Merkezi'nin düzenlediği CITO denilen sınavda almış oldukları puanlara göre ilgili orta öğretim okullarına (HAVO, VWO, WMBO) devam ederler. Bu sınavda alınan puanlar gibi, öğrencilerin başladıkları okuldaki başarı durumları da önemlidir. Öğrencilerin derslerinde göstermiş oldukları başarı ve öğretmenlerinin bildireceği görüş doğrultusunda, üst seviyedeki veya daha alt seviyedeki okullara kaydırılmaları mümkündür.

Hollanda eğitim sisteminin yapısı Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Hollanda Eğitim Sistemi

Yüksek Öğrenim (4 yıl)			
Ön Üniversite Eğitimi (VWO) (Atheneum) (Gymnasium) (Lyceum) (6 yıl)	Yüksek Düzey Orta Eğitim (HAVO) (5 yıl)	Orta Düzey Mesleki Eğitim (MBO)	
		Genel Orta Eğitim (MAVO) (4 yıl)	Ön Mesleki Eğitim (VBO) (4 yıl)
İlkokul (8 yıl)			

Kaynak: Milli Eğitim Bakanlığı

Tablo 7 incelendiğinde Hollanda da eğitimin aşağıdaki türlerden oluştuğu görülmektedir:

- Temel eğitim - ilkokul
- Orta dereceli eğitim (**VMBO, HAVO, VWO**)
- Meslek eğitimi ve şirket okullarında eğitim (**MBO**)
- Meslek Yüksek okulları (**HBO**)
- Bilimsel eğitim – Üniversite

Lahey Eğitim Müşavirliğinin verilerine göre, Hollanda'da okula devam eden Türk çocuklarının sayısı ve devam ettikleri okullara göre dağılımları Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8: Okula Devam Eden Türk Çocuklarının Sayısı ve Devam Ettikleri Okullara Göre Dağılımı

Türk Öğrenci Sayıları (2010-2011 Öğretim Yılı)

	Ortaöğretim	Meslek Lisesi	Üniversite	Y. Okul
Kadın	15.745	11.448	2.131	5.808
Erkek	16.245	11.799	1.729	5.235
Toplam	31.990	23.247	3.860	11.043

Kaynak: Lahey Eğitim Müşavirliği

Tablo 8 incelendiğinde, Hollanda'da 2010-2011 Öğretim Yılında meslek liselerine devam edenlerin sayısı 23.247 olduğu görülmektedir.

Hollanda'da mesleki eğitim alanında 1980'li yılların ortalarından itibaren oldukça kapsamlı bir yenileştirme ve yeniden yapılandırma çalışması başlatılmıştır. Örneğin 1987 yılında yürürlüğe giren bir yasa ile öğrenci sayıları az olan meslek okulları ve kısa süreli mesleki eğitim programları uygulayan ayrı okullar ile ayrı çıraklık eğitim merkezleri uygulamasına son verilerek bu tür programlar bir okul çatısı altında toplanmıştır (MEB, 2012: 134).

1993 yılında çıkarılan bir başka yasa ile de hem çalışanların hem de işsizlerin mesleki eğitim olanaklarından daha fazla yararlanabilmeleri için bu alanda bölgesel çalışma dairelerinin yükümlülükleri artırılmıştır. Ayrıca, bölgesel düzeyde çıraklık eğitimi alanında yetkili olan çeşitli organlar ile eğitim ve meslek danışmanlığı merkezleri, mesleki eğitim ve iş bulma büroları gibi kuruluşlar da “Eğitim ve Meslek Danışmanlığı Hizmetleri” adıyla bir araya getirilerek bağımsız bölgesel hizmet birimleri oluşturulmuştur (Yalçın, Çetin vd. 2007: 141).

Hollanda mesleki eğitimde, akademik eğitim ve uygulamalı eğitim ağırlığına göre farklılaşan iki yol vardır. Akademik eğitimin temel olduğu eğitimde, okul eğitiminin ağırlığı %60, uygulamalı eğitimin ağırlığı %40’tır. Uygulamalı eğitimin esas olduğu çıraklık eğitiminde, iş yerlerinde uygulamalı eğitimin ağırlığı %80, okul eğitiminin ağırlığı ise %20’dir (MEB, 2012: 136).

2.5.4.3. Meslek Hazırlık Eğitimi (VBO)

Meslek Hazırlık Eğitimi Okulu 4 yıl sürer. Öğrencilere genel bir gelişim verir ve ilerde okunacak meslek eğitimine hazırlar. Öğrenci bu okulu bitirince henüz araba ustası veya boyacı olmuş sayılmaz. Ancak uygulamalı meslek eğitimi gördüğü veya orta meslek okulunu bitirdiği zaman meslek sahibi olabilir. Meslek hazırlık okullarının çeşitli bölümleri vardır:

- Yapı teknik
- Mekanik teknik
- Elektroteknik
- Motor teknik
- Tüketim teknik
- Grafik teknik
- Bakım
- Güzellik bakımı
- Moda ve Giysi
- Satış

- İdare
- Ticaret
- Ziraat ve Çevre
- Gıda Teknolojisi

3. ve 4. sınıfta öğrenciler daha çok mesleğe yönelik dersler görürler ve 4. sınıfın sonunda altı dersten sınava girmeleri gerekir. Bu sınav çeşitli düzeylerde yapılabilir. A en düşük; B orta ve C en yüksek düzeydir. Hatta matematik için dördüncü bir düzey olan D düzeyi de vardır. Meslek hazırlık eğitiminden sonra öğrenciler aşağıdaki imkânlara sahiptirler:

- MBO'da (Orta meslek okulu) okumaya devam edebilirler ve orada bir meslek öğrenirler,
- Uygulamalı meslek eğitimine geçerler,
- Bir meslek öğrenmek için haftada 3-4 gün bir şirkete ve 2-3 günde okula giderler,
- Çalışabilirler ve kısa süreli kursları takip etmek suretiyle bir meslek öğrenebilirler (Akbulut, 2013).

2.5.4.4. Orta Dereceli Meslek Eğitimi (MBO)

Orta dereceli meslek eğitimine hazırlayıcı eğitim (VMBO) eğitiminden sonra, MBO'a geçerler. MBO eğitimi tamamen mesleğe yönelik olup, seçilen meslek üzerine eğitim verilir. Mesleğe rehberlik eden öğrenim yoluna ve mesleğe yönelik öğrenim yoluna sahiptir. 16 yaşında veya 16 yaşından büyük gençlere ve yetişkinlere yöneliktir. MBO okulları, kısa ve normal süreli okullar olarak ikiye ayrılırlar. MBO okullarından birini bitiren öğrenci, aynı daldaki HBO adı verilen 4 yıllık yüksekokullarda yüksek meslek eğitimine gidebilir.

Mesleki öğretim için ulusal yeterlilikler yapısını oluşturan dersler 4 düzeye bölünmüştür. Öğrenciler bu dersleri art arda alabilirler, bu durumda birinin diploması bir sonraki için giriş koşulu yerine geçmektedir.

Her ders için prensip itibariyle iki öğrenme yolu vardır:

- a. Uygulamalı eğitimin dersin %20 ve %60'ı arasındaki bir kısmını kapsayacağı mesleki eğitim (BOL)
- b. Uygulamalı eğitimin dersin %60'tan fazlasına denk düşen bir kısmını kapsayacağı blok ya da günlük tatil eğitimi (BBL).

Yeterlilikler yapısındaki Öğretim programı dersin içeriğine göre değişiklik göstermektedir. Değerlendirme, ilerleme ve yeterlilikler Genel lise eğitiminde HAVO ve VWO için okul bitirme sınavları iki bölümden oluşmaktadır: Son sene yapılan ulusal bir sınav ve bir okul sınavı. Bazı konular için yalnızca okul sınavı bulunmaktadır. VWO diploması alınca şu imkânlar vardır;

- Bir yüksek meslek okulunda veya üniversitede okumaya devam edilir.
- Çalışılır ve bir kursa gitmek suretiyle bir meslek öğrenilir.

Mesleki lise öğretiminde öğrenciler geçtikleri kısmi sınavlar için bitirme sertifikaları almaktadırlar. Ders için bütün sınavları geçtikten ve bunun yanındaki tüm sertifikaları aldıktan sonra sertifikalar diploma ile değiştirilmektedir.

Öğrencilerin diploma alabilecekleri şekilde öğretim ve ders düzenlemek kurumların kendilerine kalmıştır.

2.5.4.5. Mesleki Orta Öğretim (VMBO)

Mesleki orta öğretimde (VMBO) öğrencilere, bir belgenin gerekli ya da yararlı olduğu geniş bir dizi mesleğe hazırlık niteliğinde teorik ve pratik eğitimi verilir. Ayrıca öğrencilere genel eğitim, bireysel gelişim ve toplumda aktif rol alma konularında da ilerleme olanağı vermektedir.

Mesleki orta öğretim programları teknoloji, ticaret/yönetim, sağlık/bakım hizmetleri ve tarım olmak üzere dört ana alanda verilmektedir. Eğitimin düzey ve süreleri (6 ay 4 yıl arası) değişmektedir. Mezun olan öğrencilere, ders aldıkları seviyeye bağlı olarak kalfa, usta gibi unvanlar verilir.

Mesleki orta öğretim okulları kendi içerisinde dört seviyeden oluşur. Öğrenciler ilköğretim sonrasında ülke genelinde yapılan CITO sınavında aldıkları puana göre teorik ve meslek dersleri ağırlıklı; ve mesleğe ön hazırlık seviyelerinde öğrenim görürler. Birinci seviyede öğrenim gören öğrenciler mezun olduklarında başarı durumlarına bağlı olarak ya HAVO'nun son sınıfına yatay geçiş yapabilirler ya da orta dereceli meslek eğitimi olan MBO okullarına devam ederler. MBO okulları, kısa ve normal süreli okullar olarak ikiye ayrılırlar. MBO okullarından birini bitiren öğrenci, aynı daldaki HBO adı verilen 4 yıllık yüksekokullarda yüksek meslek eğitimine gidebilir. Bu okullardan alınan diplomaların denkliği YÖK tarafından lisans düzeyi olarak kabul edilmektedir. Son iki seviyede eğitim almakta olan öğrenciler ise eğitimlerinin son basamağındadır. Bu öğrenciler VMBO'yu bitirerek öğrenimlerini tamamlarlar.

İşveren örgütleri ve ticaret birlikleri, okul çıkış belgelerini düzenleyen ulusal mesleki eğitim organlarında temsil edilmektedir. Böylece endüstri nasıl bir işgücüne ihtiyaç duyduğunu ortaya koyma imkânı bulmaktadır. 1999 yılında teknoloji merkezlerinin açılmasıyla birlikte eğitim ve endüstri arasındaki işbirliği güçlendirilmiştir. Bu merkezlerin rolü eğitim ve istihdamı birbirlerinin ihtiyaçlarını karşılar düzeyeyetirmek; bilginin yayılım ve kullanımını artırmak ve gelişmiş teçhizatın ortak kullanımını sağlamaktır.

2.5.4.6. Meslek Yüksek Okulları (HBO)

HBO'lar öğrencileri daha çok mesleki bakımdan eğitirler. HBO'larda mesleki eğitimin yanında teori eğitimi de verilir. Bu yüzden üniversiteler ve HBO'lar birbirlerine yaklaşmaktadırlar. HBO'dan alınan bir diploma aynı zamanda

üniversitelerde de geçerlidir. Böylelikle yatay geçişler sorunsuzdur. HBO'larda eğitim iki bölüme ayrılır. İlk bölüm bir yıllık (Propaedeuse) eğitimden oluşur. İkinci bölüm üç yıl süren ve içinde değişik stajlar da barındıran Ana Dönem'dir. Ana Dönemde öğrenciler daha çok alanları ile ilgili pratik bilgileri öğrenmeye başlarlar. Üçüncü yılda stajlara başlanır. Öğrenciler yaptıkları stajlar hakkında belirli aralıklarla yazılar yazarlar. HBO eğitiminden sonra yapılan bitirme sınavı (Getuigschrift Van Het Afsluitend Examen) sonucu Bachelor adını taşıyan bir diploma verilir. Bu okullardan alınan diplomaların denkliği YÖK tarafından lisans düzeyi olarak kabul edilmektedir.

2.5.4.7. Yetişkinler İçin Sürekli Eğitim

Hollanda'da 1 Ocak 1996'da yürürlüğe giren Mesleki Eğitim ve Yetişkin Eğitimi yasası ile her tür mesleki orta eğitim ile yetişkin eğitimi bir araya getirilmiş; mesleki başlangıç eğitimi ile sonrasındaki meslek eğitiminin bütünleştirilmesi amaçlanmıştır. Yetişkin eğitimi 18 yaşını tamamlamış, çalışmak için gerekli niteliklere sahip olmayı ve ileri eğitim için almayı hedefleyen kişilere yöneliktir. Dolayısıyla işsiz ya da işgücü piyasasına yeniden girmeyi isteyen yetişkinlerin bilgi, kavrama gücü, beceri ve davranışlarını geliştirmek, ilerletmek yoluyla bu kişilerin bireysel gelişimlerinin ve topluma katılımlarının desteklenmesi amaçlanmaktadır. Bu tür eğitim hem gündüz hem de akşam saatlerinde verilir (MEB, 2009: 11).

Yetişkin eğitimi genel olarak 3 bölüme ayrılabilir:

1. Temel yetişkin eğitimi ve yetişkinler için genel orta öğretim: Yetişkinler için genel orta öğretim programına katılacakların zorunlu eğitimi tamamlamış olmaları gerekmektedir. Alınacak eğitimin türüne göre başka zorunluluklar da söz konusu olabilir. Temel yetişkin eğitimi içinse herhangi bir şart aranmaz. Yetişkin eğitimindeki değişik düzeyler, mesleki eğitimdeki dahilindeki değişik eğitim kurslarına ve nitelik/kalifikasyon düzeylerine erişim imkanı verir. Örneğin ileri düzey yetişkin eğitimini tamamlayan kişi üniversite eğitimine devam edebilir.

2. İşsizler için eğitim: İşsiz yetişkinlerin eğitimi, Sosyal İşler ve İstihdam Bakanlığı tarafından finanse edilir. Bu eğitim, bölgesel düzeyde iş dünyası tarafından tanınmaktadır, yani ulusal düzeyde bir tanıma ve sınav sistemi yoktur. Eğitimin temel amacı, dezavantajlı grupların işgücü piyasasındaki konumlarını güçlendirmektir.
3. Yarı zamanlı mesleki eğitim ve hizmet içi eğitim planları:
İşletmelerin kendi bünyelerinde verilen eğitim tutarlı bir şekilde organize edilmemektedir ve alınan eğitim ulusal düzeyde değil yalnızca işletmelerin kendileri tarafından tanınmaktadır.

Sürekli mesleki eğitim alanında faaliyet gösteren pek çok özel eğitim kuruluşu vardır ve bunların 200 tanesi resmi olarak tanınmaktadır. Bu kuruluşlar ulusal nitelikler/kalifikasyonlar yapısına uygun eğitim programları uygulamakta, dolayısıyla bu programlara katılanlar ulusal olarak tanınan diplomalar almaktadırlar (MEB, 2009: 12).

Yarı zamanlı mesleki eğitim biçimleri içinde en önemli olanı devlet tarafından verilmekte olan yarı zamanlı MBO (orta dereceli mesleki eğitim/senior secondary vocational education) ve yarı zamanlı HBO (yüksek meslek eğitimi/higher Professional education) eğitimleridir. Bu programlara genellikle halen bir işte çalışmakta olanlar katılmaktadırlar.

Aşağıda belirtilen bakanlıklar, Hollanda'da mesleki eğitim ve yetişkin eğitiminde aktif rol almaktadırlar:

- Eğitim, Kültür ve Bilim Bakanlığı: mesleki eğitim ve yetişkin eğitimi dahil eğitim sisteminin tamamından sorumludur;
- Tarım, Doğa ve Balıkçılık Bakanlığı: tarım sektöründe sürdürülen eğitim faaliyetlerinden sorumludur;
- Ekonomi İşleri Bakanlığı: yaşam boyu öğrenme ve istihdam edilebilirlik konularındaki girişimlere katılır;

- Sosyal İşler ve İstihdam Bakanlığı: İş arayanların ve işsizlerin eğitiminden, sosyal katılımdan ve cinsiyetle ilgili meselelerden sorumludur; yaşam boyu öğrenme konusundaki girişimlerde yer almaktadır (MEB, 2009: 12).

Yetişkin eğitiminin kalitesinden ve bütçesinin idaresinden belediyeler sorumludur. Sosyal ortaklar ulusal mesleki eğitim organlarında resmi olarak temsil edilmektedir ve eğitim öğretim ile ticaret ve endüstri arasındaki işbirliğinin güçlendirilmesi için gittikçe artan bir çaba harcamaktadır. Böylece nitelikli işgücü arz ve talebi arasında denge oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Çalışanların sürekli mesleki eğitim alması konusunda devletin sorumluluklarının olmasına karşın özel sektör daha etkin rol oynar. Bu tür eğitimin finansmanına Eğitim, Kültür ve Bilim Bakanlığının yanı sıra Tarım Bakanlığı; Ekonomi İşleri ve Refah ve Sağlık Bakanlığının ilgili Departmanları tarafından katkıda bulunulur, ancak finansman ağırlıklı olarak özel sektörde sağlanmaktadır (MEB, 2009: 13).

Yetişkin eğitimi 6 düzeyde verilir. Bunlardan ilk üçü temel düzeydedir ve kişilere temel bilgi ve becerilerin kazandırılmasını, daha yüksek düzeydeki yetişkin eğitimi programlarına katılabilmelerini sağlamayı; kazanılan becerilerin işyerinde verilen iş bağlantılı eğitim yoluyla geliştirilmesini amaçlar.

Yetişkin eğitimi veren kuruluşlarda verilen her bir dersin içeriği ve sınavlara ait düzenlemeler, o kuruluşun yönetimi tarafından gerçekleştirilir. Bu düzenlemeler vasıtasıyla eğitim ve gelişime yönelik amaçlar; çıkış belgeleri; derslerin içeriği ve organizasyonu ile sınavların içeriği bölümleri ortaya konmaktadır.

Yetişkin Eğitimi ve Mesleki Eğitim Yasası, bu tür eğitimde kullanılacak öğretme metotlarıyla ilgili olarak herhangi bir düzenlemeye gitmemiştir. Kuruluşlar, öğrencilerinin eğitimlerini başarıyla tamamlamalarına imkân veren herhangi bir yolu, metodu seçmekte özgürdür.

2.6. AVRUPA BİRLİĞİ ÜYESİ ÜLKELERİNDE UYGULANAN EĞİTİM PROGRAMLARI

Avrupa Birliği Ülkeleri çeşitli eğitim politikalarını sürdürmenin yanı sıra, mesleki ve teknik öğretimle üretimde kaliteyi artırmak ve standartları korumak için ortak programlara katılmakta, belge ve sertifikaların tanınması konusunda işbirliklerini sürdürmektedir. AB 1995–2000 döneminde Socrates, Leonardo da Vinci ve Youth gibi bir dizi eğitim öğretimi geliştirme programını, Avrupa Konseyi Mart 2000’de Lizbon stratejisi adı verilen programı başlatmıştır. 2002 yılında, 2010 yılına kadar Avrupa’nın dünya lideri olması amacıyla, bilgi iletişim platformları yoluyla yeni pazarlar ve iş olanakları yaratılarak, daha etkin bir rekabet gücü oluşturulmaya çalışılmıştır (Çilek, 2002: 155-156).

AB Ülkelerinde Uygulanan Eğitim Programları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: AB Eğitim Programları

Projenin Adı	Konusu
Comenius (Okul Eğitimi)	<ul style="list-style-type: none"> • Okul işbirliği projeleri • Okul personelinin eğitilmesi • Bireysel eğitim bursları • Networks (Bilgi Ağı)
Erasmus (Yüksek Öğretim)	<ul style="list-style-type: none"> • Avrupa’daki üniversiteler arası işbirliği • Öğretim elemanı ve öğrenci hareketliliği • Erasmus’a yönelik ağ sistemleri, Networks (Bilgi Ağı)
Grunthvig (Yetişkin Eğitimi)	<ul style="list-style-type: none"> • Avrupa işbirliği projeleri • Yetişkin eğitiminde yapılaşma, Bireysel gelişim bursları • Networks (Bilgi Ağı)
Lingua (Dillerin Öğretimi ve Öğrenimi)	<ul style="list-style-type: none"> • Dil öğretimini geliştirme • Araç-gereç geliştirme
Minerva (Açık ve Uzaktan Eğitim)	<ul style="list-style-type: none"> • Eğitim alanındaki bilgi ve iletişim teknolojileri
Socrates II	<ul style="list-style-type: none"> • Eğitim kaynaklarına hızlı ulaşım • Birlik ülkelerindeki ortak kültürel değerlerin geliştirilmesi • Eğitimde yeni yaklaşım ve teknolojilere destek
Leonardo da Vinci II (Mesleki Eğitim)	<ul style="list-style-type: none"> • Yaşam boyu Eğitim • Dil becerilerini geliştirme • Mesleki eğitimi geliştirme, personel hareketliliği • Bilgi ve becerilerin iş yaşamına uyumunu sağlama
Tempus III (Yüksek Öğretim)	<ul style="list-style-type: none"> • Orta ve batı Avrupa ülkeleri ile yükseköğretimde yeniden yapılanmada işbirliği • Öğrenci değişim projeleri • Üniversite yönetimi, bilgi ağı v.b. konularında işbirliği
Youth	<ul style="list-style-type: none"> • Farklı ülkelerdeki gençler arasındaki iletişim • Yeteneklerinin geliştirilmesi, yaşam boyu öğrenme • Bilgi Avrupa’sının oluşturulması

Kaynak: (European Commission, 2000A; European Commission, 2000B; Duman, 2001; Kısakürek, 2001; Tuncer ve Taşpınar, 2002).

AB eğitim programlarına temel teşkil eden dayanaklar Şubat 1973'te sunulan Janne Raporuyla tartışılmaya başlanmış, Komisyonun Ocak 1973'te aldığı bir kararla yürütülecek hizmetlerden biri olarak kabul edilmiştir (Arıman, 1996: 15). 90'lı yıllara gelindiğinde ise Komisyon kararları ve proje destekleri yoluyla eğitime özel bir önem verilerek, üye devletlerin alınan bu kararları uygulamaları istenmiştir (Duman, 2002: 156).

AB eğitim programlarında dikkati çeken bir başka konu yaşam boyu öğrenme "Life long learning" eylemidir. Bu eylem kapsamında Avrupa vatandaşlarının sürekli ve programlı bir eğitim sürecine aktif katılımı amaçlanmaktadır.

Avrupa boyutunda eğitim alanında çalışmalar yürüten bir başka kurum da Avrupa Komisyonudur. Avrupa Komisyonunun beceri ve hareketlilik ile ilgili eylem planları incelendiğinde aşağıdaki başlıklara önem verildiği görülür (European Trade Union Confederation, 2002).

- Yaş ayrımı yapılmaksızın bütün vatandaşlar becerilerini geliştirme yönündeki faaliyetlere ulaşmalarını sağlamak,
- Özellikle az gelişmiş yörelerde yaşayanlara yönelik insan kaynaklarını geliştirme çalışmalarına öncelik vermek,
- Özellikle genç kadınlar arasındaki mühendislik ve bilgi iletişim teknolojilerine ulaşımı yaygınlaştırmak, e-ticaret becerilerini geliştirmek ve tanımlamak,
- Yaşam boyu eğitimi ve bu alandaki yenilikçi şirketleri ve organizasyonları desteklemek,
- Eğitim, endüstri ve mesleki rehberlik arasındaki ilişkileri güçlendirmek,
- Yabancı dil becerilerini kazandırma, formal ve informal öğrenmeyi Avrupa boyutunda tanımlamak (yetenekte açıklık yönelimi),
- Nitelikli insan gücü çeşitliliğini ve oranını arttırmak,
- Sosyal güvenlik çalışmaları kapsamında sigorta sistemleri tasarlamak, emeklilik haklarının transferi konusunda çaba sarf etmek,
- Vergi sistemlerindeki ücret mekanizmalarını ve faydalı projeleri geliştirmek,

- Piyasa koşullarından kaynaklanan problemleri çözümlmek,
- ECT (Avrupa Kredi Transfer) sistemini kullanarak Bologna deklarasyonu uyarınca öğrenci ve öğretmen hareketliliğini sağlamak,
- Yapılacak anlaşmalarla ulusal yeterlik sınırlamalarını kaldırmak, düzensiz mesleklerdeki yeterlik sınırlarını tayin etmek,
- Göçmenlerin üye ülkelere adaptasyonunu sağlamak (sosyal ve ekonomik ilkeler),
- Eğitim ve mesleki yeterlik alanlarında bilgi ağları kurarak hareketlilik eylemleri tasarlamak,
- EURES (Mesleki Tanınma Servisi) servislerini modernize ederek mesleki sınıflandırma ve AB ülkelerindeki var olan sistemleri karşılaştırmak,
- Bilginin hareketliliği uyarınca kampanyalar, konferanslar, seminerler v.b. düzenlemek.

İstihdam edilebilirlik şartları yeniden belirlenerek, eğitimsel anlamda tanınırlık kavramı ortaya atılmış ve bu alanda belli kriterler oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu kriterler kapsamında diplomalı ve yeterli becerisel eğitime sahip bireylerin istihdamı önem kazanmış, meslek standartları konusunda ölçütler belirlenmiştir. Avrupa sosyal yardım fonunca finanse edilen ve AB ülkelerinde yaşayanların niteliklerinin (Euroqualification) belirlenmesine yönelik olarak sektörel düzeyde uygulanmasını amaç edinen projeler, AB'nin bu alandaki eğilimine kanıt olarak gösterilebilir (Çavdar, 2002/Aktaran M. Tuncer ve M. Taşpınar: 6).

2.6.1. Hayat Boyu Öğrenme Programı

Avrupa Birliği, yaşam boyu öğrenmeyi, “bilgi, beceri ve yeterliliği geliştirmek amacıyla belirli bir süreyle yapılan eğitim faaliyetlerinin tümü” şeklinde ifade etmektedir. (Turan, 2005: 87-98).

Öncelikle ekonomik bir yapı olarak görülen AB, ilk olarak 1973 yılında Avrupa Topluluğunda Açık Uzaktan Eğitim bildirisi yayınlanmıştır. Sürekli eğitimle ilgili ilk metin 1993 yılında hazırlanan Yeşil Bültendir. Bu bültende işsizlerin tekrar emek

piyahasında iş bulmalarını sağlamak amacıyla sürekli meslekî eğitim sisteminin sistematik bir yapıya kavuşturulması öngör÷lmüştür. Diğer bir rapor ise komisyon kararı olan Beyaz B÷ltendir. 1995 yılında hazırlanmıştır ve bu b÷ltende yaşam boyu öğrenme konusunda birliğin amaçları ve yapılması gerekenler belirlenmiştir (Akbaş ve Özdemir, 2002: 155–156).

1990'lı yıllardan itibaren, aktif vatandaşlığın, sosyal bütünleşmenin ve istihdamın gelişmesi için temel bir politika olarak kabul edilen yaşam boyu öğrenme, Avrupa Birliği İstihdam Stratejisi'nin de önemli bir unsuru haline gelmiştir. Avrupa Birliği'nin en temel istihdam konularının uzun dönemli olarak planlandığı ve istihdamla ilgili önemli kararların alındığı Lizbon Zirvesi'nde de aktif istihdam politikaları içinde yaşam boyu öğrenmeye ağırlık verilmesi gerektiği özellikle vurgulanmıştır. 1996 yılı, yaşam boyu öğrenme açısından Avrupa'da bir dönüm noktası olmuştur. Avrupa Parlamentosu'nun ve Avrupa Konseyi'nin 2493/95 sayılı kararıyla 1996 yılı "Avrupa Yaşam Boyu Öğrenme Yılı" olarak kabul edilmiştir. Bu olay, bu konuda Avrupa Birliği'nde ortak karar alma sürecini başlatmıştır. Avrupa Parlamentosu tarafından, fırsat eşitliği ve sosyal bütünleşmenin gerçekleştirebilmesinde yaşamsal öneme sahip bir konu olarak gör÷len yaşam boyu öğrenme yılının 4 temel amacı şöyle sıralanabilir:

1. Yaşam boyu öğrenmenin bireylerin kişisel gelişiminde anahtar bir faktör olarak önemi konusunda kamuoyunun dikkatini çekmek, Avrupa için emek yoğun bir kalkınma ve rekabet modeli kurmak,
2. Eğitim ve öğretim kurumları ile özellikle küçük ve orta boy işletmeler arasındaki işbirliğini geliştirmek,
3. Akademik ve mesleki niteliklerin tanımlanması yoluyla ortak bir Avrupa alanı yaratmak,
4. Özellikle kadın ve erkek arasında eğitime girişte fırsat eşitliğini geliştirmenin önemini vurgulamak (Gündoğan, 2003: 299-312).

AB'nin eğitim ve öğretim programları, 1995–2000 döneminde Socrates, Leonardo da Vinci ve Youth gibi bir dizi eğitim öğretimi geliştirme programının uygulamaya sokulmasının yanında, Avrupa Konseyi Mart 2000'de Lizbon stratejisi adı verilen programı başlatmıştır. 2002 yılında, 2010 yılına kadar Avrupa'nın dünya lideri

olması amacıyla çok daha iyi işlerin başarılması ve daha büyük bir sosyal uyum içerisinde ekonomik büyümeyi sağlamak amaçlanmıştır. 2000–2006 eğitim yıllarının başarı değerlendirmelerinin ardından ise, yaşam boyu öğrenme alanında yeni bir 2007–2013 Bütünleştirilmiş Eylem Planı üzerinde anlaşmaya varılmıştır (Göksan, v.d., 2009: 146).

2.6.2. Leonardo da Vinci Programı - Mesleki Eğitim Programı

AB Mesleki Eğitim Programı olan Leonardo da Vinci Programı, AB'ye üye ve aday ülkelerin mesleki eğitime yönelik politikalarını desteklemek ve geliştirmek için yürütülen bir programdır (T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı). Bu program, kişilerin bilgi ve becerilerinin artırılması, hayatboyu eğitim/mesleki tecrübe ve yeterliliklerinin kalitesinin artırılması, ülkeler arası teknolojik ve kurumsal değişikliklerin bütünleştirilmesi, mesleki eğitim kurumları ile işletmeler arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi, istihdam imkânlarının artırılmasını amaç edinmiştir. Ayrıca bu program mesleki eğitim alanındaki ülkeler arası iş birliği projelerine hibe desteği sağlar.

Programın temelinde sürekli mesleki eğitim ve ömür boyu öğrenme isteğinin güçlendirilmesi amacı yer almaktadır. Mesleki eğitim içinde tüm düzeylerde beceri ve yeterliliklerinin artırılması, mesleki entegrasyonun kolaylaştırılması dolayısıyla istihdamın artırılması konularında katma değer sağlamaktadır. Bu bakış açısıyla program rekabetçiliğe, girişimciliğe, yeni istihdam fırsatları geliştirmeye ve mesleki eğitimin yenileşme sürecine katkı sağlamaya destek vermektedir.

Programın hedefleri arasında

- Kişilerin temel mesleki eğitim içinde tüm düzeylerde beceri ve yeterliliklerini artırmayı,
- Sürekli-mesleki eğitimde ve hayat boyu beceri ve yeterlilikler kazanmada kaliteyi yükseltmeyi, bunlara erişimi iyileştirmeyi,
- Mesleki eğitim alanında yenilikçi uygulamaları geliştirirken, yeni istihdam fırsatları açısından rekabet edebilmeyi ve girişimciliği desteklemeyi,

- Mesleki eğitim alanında dil yeterliklerini geliştirmeyi ve ortak alan dili oluşturmayı,
- Dil öğrenimini teşvik etmeyi,
- Gerek eğitim, gerekse sosyal, fiziksel, coğrafi, psikolojik, ekonomik açılardan belli dezavantajları olan kişilere öncelik vermeyi hedeflemektedir (T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, 2014).

Bu programdan temel mesleki eğitim almakta olanlar (meslek lisesi öğrencileri, çıraklar), yeni mezunlar, çalışanlar, işsizler, eğitim ve öğretimden sorumlu kişiler, insan kaynakları uzmanları, meslekî eğitim planlayıcıları ve yöneticileri, öğretmenler, meslekî rehberlik uzmanları katılımcı olarak yararlanabilirler. Ancak proje başvuruları bireysel olarak kabul edilmemektedir. Buna göre, mesleki eğitime yönelik olmak kaydıyla tüzel kişiliğe sahip mesleki eğitim kurum/kuruluşları, işletmeler, KOBİ'ler, yerel yönetimler, meslek kuruluşları (odalar, borsalar, sendikalar) STK'lar (vakıflar ve dernekler), üniversiteler ve kamu kurumları proje sunabilirler.

Bu Program kapsamında proje hazırlayanlar 27 AB Üyesi ülke, EFTA ülkeleri (Norveç, İzlanda ve Liechtenstein), aday ülkeler (Hırvatistan, Makedonya, Türkiye) arasından ortak bulabilirler. Hibe miktarı ise, gidilen ülkeye, kalış süresine ve yararlanıcı sayısına göre değişmektedir.

Avrupa'da yaşam boyu öğrenmeyi hedefleyen Leonardo da Vinci Programı 4 dönemden oluşmuştur:

1995 Öncesi: Leonardo da Vinci

1. Comett I (1986-89) ve II (1990-94) : Üniversite-Sanayi işbirliği
2. Eurotecnet (1990-94) : Eğitimde yeniliklerin özendirilmesi
3. Force (1991-94) : Sürekli eğitim
4. Petra I (1987-91) ve II (1990-94) : Gençler için mesleki eğitim
5. Lingua(1990-94) : Yabancı dil öğrenimi.

- I. Dönem: Leonardo da Vinci 1995 – 1999 (5 yıl)
II. Dönem: Leonardo da Vinci 2000 – 2006 (7 yıl)
III. Dönem: Lifelong Learning 2007 – 2013 (7 yıl)

Leonardo da Vinci Programı, AB Parlamentosu ve Konseyi'nin 15.11.2006 tarih ve 1720/2006 sayılı kararı ile 2007-2013 yılları arasını kapsayacak şekilde Hayatboyu Öğrenme Programı adı altında kurduğu programın mesleki eğitim ve öğretimin Avrupa düzeyinde desteklenmesini ve geliştirilmesini amaçlayan sektörel alt programıdır.

Hareketlilik projeleri, Avrupa Birliği Mesleki Eğitim Programı Leonardo da Vinci (LdV) Programı kapsamında yer alan proje türlerinden biridir. Hayatboyu Öğrenme Programı kapsamındaki diğer alt sektörel programları ise Comenius, Erasmus, Grundtvig, Lingua ve Minevra programları oluşturmaktadır. Bu programları kısaca açıklamak gerekirse:

1. **Comenius:** Okul öğretimidir. Amaçları;
  - Öğrencilere ve eğitim personeline Avrupa'daki Farklı kültürleri, dilleri ve düşünce yapılarını tanıtmak,
  - Öğrencilere kişisel gelişimleri, gelecekteki kariyerleri ve aktif bir Avrupa vatandaşı olmaları yolunda gerekli olan temel yaşam becerilerini elde etmeleri için yardım etmek,
  - Okullar ve öğretmen yetiştiren kurumlar arasında Uluslararası işbirliği ve değişimi teşvik etmek.
2. **Erasmus:** Yükseköğretim, Erasmus programı; üniversiteler arasında işbirliğini teşvik edip, öğrencilerin ve eğitimcilerin Avrupa'da karşılıklı değişimini sağlayarak ve programa katılan ülkelerdeki çalışmaların ve alınan derecelerin akademik olarak tanınması ve şeffaflığın gelişmesine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.
3. **Grundtvig:** Yetişkin eğitimi ve diğer eğitim biçimleri.
4. **Lingua:** Avrupa dillerinin öğreniminin desteklenmesi (daha az yaygın olan ve daha az öğretilen Avrupa dilleri öncelikli olarak), Avrupa Birliği içerisinde dil

çeşitliliğini korumak ve artırmak, dil öğretme ve öğrenme kalitesini yükseltmek ve dil öğrenimine yaşam boyu erişim imkânını artırmaktır.

5. **Minevra:** Eğitimde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmasıdır (T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, 2014).

Leonardo da Vinci Programı Kapsamındaki Faaliyetler:

1. Hareketlilik

Hareketlilik projeleri, katılımcıların mesleki eğitim amaçlı olarak farklı ülkelere gönderilerek bilgi edinme, inceleme yapma, eğitim alma, staj yapma vb. faaliyetlerini kapsamaktadır. Bu faaliyetlere yönelik olarak hazırlanacak projeler hakkında bilgilendirme, başvuruların alınması, değerlendirilmesi, hibe kararının alınması AB eğitim programlarına katılan her ülkede faaliyette bulunan ulusal ajanslar tarafından yapılmaktadır. Türkiye’de Ulusal Ajans görevini Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanlığı (ABEGPM) yürütmektedir.

Hareketlilik faaliyet alanı, hedef grupların AB eğitim programlarına katılan bir ülkede eğitim almaları, staj faaliyetlerine katılmaları, mesleki ve kişisel gelişimlerini tamamlamaları için fırsat sağlamasından dolayı Avrupa Eğitim Alanının oluşturulmasına katkı sağlayan temel faaliyet alanlarından biridir. Bu husus, Avrupa işgücü piyasasının gelişimine, eğitim kurumlarıyla iş dünyası arasındaki işbirliğinin Avrupa genelinde artırılmasına, Avrupa vatandaşlığı bilincinin oluşturulmasına, işçi ve vatandaşların serbest dolaşımına, bilgi ve yeteneklerin sınır ötesi şeffaflığına katkıda bulunmaktadır. Hareketlilik projeleri, proje içerisinde yer alarak yurtdışında mesleki eğitim faaliyetinde bulunacak katılımcının profiline göre üç gruptan oluşmaktadır:

a) Temel Mesleki Eğitim Almakta Olanlar (IVT)

Temel mesleki eğitim almakta olan meslek lisesi öğrencileri, mesleki eğitim merkezindeki kursiyerler, çırak ve kalfalar vb. kişileri hedef alan ve bu kişilerin

yurtdışında, mesleği ile ilgili bir kuruluş bünyesinde mesleki eğitim alma veya çalışma deneyimi kazanmasını amaçlayan faaliyet türüdür.

Hibe Kalemleri: Yönetim ve organizasyon, pedagojik, kültürel, dil hazırlık çalışmaları, yol ve günlük harcırah

Yurtdışındaki Ev sahibi Kuruluşlar: Mesleki eğitim kuruluşları ve işletmeler.

Yurtdışı Kalış Süresi: 2 – 39 hafta arası.

b) İş Piyasasındaki Kişiler (PLM)

Liseden ya da üniversiteden yeni mezun olan işsizler, iş arayanlar, yeni işe başlamış olup da mesleki deneyimini artırmak isteyenler, iş değiştirmeyi düşünen kişileri hedef alan ve bunların yurtdışında mesleği ile ilgili bir kuruluş bünyesinde mesleki eğitim alma veya çalışma deneyimi kazanmasını amaçlayan faaliyet türüdür.

Yurtdışındaki Ev Sahibi Kuruluşlar: Mesleki eğitim kuruluşları ve işletmeler.

Yurtdışı Kalış Süresi: 2 – 26 hafta arası değişen bu faaliyet için, yönetim ve organizasyon; pedagojik, kültürel ve dil hazırlık çalışmaları ile günlük harcırah için hibe desteği sağlanır.

IVT ve PLM türü projelerin temel amacı, kişinin yurt dışında mesleği ile ilgili bir kuruluş bünyesinde mesleki eğitim alma veya çalışma deneyimi kazanmasıdır. Projeler kapsamındaki işbirliğinin eğitim kurumları ile işletmeler arasında olması tercih edilmektedir. İşletmeden kasıt, büyüklükleri, yasal statüleri ve faaliyet gösterdikleri ekonomik sektör ne olursa olsun, kamuya ait veya özel her tür işletme ile sosyal ekonomi dâhil her tür ekonomik faaliyetin yürütüldüğü kurum ya da kuruluşlardır.

c) Mesleki Eğitim ve Öğretim Uzmanları (VETPRO)

İşletmelerdeki insan kaynakları uzman ve yöneticileri, her türlü kurum ve kuruluşun mesleki eğitim ve öğretimden sorumlu yöneticileri, eğitimciler ve mesleki rehberlik uzmanı kişileri hedef alan ve bu kişilerin mesleki eğitim alanındaki yenilikçi metot ve uygulamalarını gözlemlemesini, bu uygulamaların transferini ve karşılıklı bilgi değişimini amaçlayan faaliyet türüdür.

Yurtdışındaki Ev Sahibi Kuruluş: Mesleki eğitim kuruluşları, işletmeler, kamu kurumları, sivil toplum örgütleri vb.

Yurtdışı Kalış Süresi: Süresi 1- 6 hafta arasında değişen bu faaliyeti için yönetim ve organizasyon, yol ve günlük harcırah ile dil hazırlığı için hibe desteği verilir.

VETPRO türü projelerin temel amacı, mesleki eğitim alanındaki metot ve uygulamaların veya yeterliklerin gözlemlenmesi, transferi ve bilgi değişimidir (T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, 2014).

Uygulamada Genel İlkeler

Hareketlilik proje teklifleri, AB düzeyinde yayımlanan Genel Teklif Çağrısı ve ABEGPM tarafından Ulusal Öncelikler dikkate alınarak hazırlanan Hayatboyu Öğrenme Programı Teklif Çağrısı doğrultusunda, proje sahipleri (tüzel kişiler) tarafından hazırlanabilmekte ve sunulabilmektedir.

Hareketlilik projelerinde tek yurtdışı ortak varsa bu ortağın, birden fazla yurtdışı ortak varsa en az birinin AB üyesi ülkelerden olması zorunludur. Leonardo da Vinci Programı çerçevesinde aşağıdaki kurumlarla proje ortaklığı kurulamamaktadır:

- Topluluk programlarını idare eden Avrupa kurum ve organizasyonları
- Ülkelerarası ihtiyaç doğrultusunda kurulmuş olan, katılımcıların kendi ülkelerinin elçilikleri, konsoloslukları, kültür kurumları vb. temsilcilikler.

Faaliyetlerin Temel İlkeleri

a) IVT ve PLM

- Katılımcıların mesleki eğitimlerinin ayrılmaz bir parçasını oluşturmalı veya işgücü piyasasına entegrasyonlarını desteklemeli,
- Gönderen kurumla işbirliği yapılarak, katılımcıların ev sahibi kuruluşlar içinde bir rehber eğitmen tarafından izlenmelerini ve eğitimlerinin bir usta öğretici tarafından gözetim ve denetimini içermeli,
- Belirlenen hedeflere uygun şekilde yeterlilik ve iş deneyimi kazanmalarına katkı sağlayacak bir süreyi kapsamalı,
- Katılımcının geldiği ülkedeki uygulamalara uygun şekilde, yerleştirme süresince edinilen ve geliştirilen beceri ve yeterliliklerin tanınması için belgelendirmeyi içermeli,
- Gönderen ve ev sahibi kuruluşlarca yürütülen genel stratejiyle bağlantılı olmalı,
- Eğitim kurumlarıyla işletmeler arasındaki işbirliğini güçlendirmeli,
- Başka bir ülkede geçirilen süre, kişinin kendi ülkesinde aldığı eğitime uygun ve onu destekleyici, geliştirici bir çerçevede planlanmalı,
- Öğrenme girişimini organize etmekten sorumlu birim ile yurtdışındaki ev sahibi ortak arasında içerik, amaç ve süre gibi konuları içeren bir ortaklık bağlamında görüş birliğine varılmalıdır (T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı).

b) VETPRO

- Temel olarak, işletmelerde meydana gelen teknik ve organizasyonel değişikliklerin yarattığı beceri ihtiyaçları ışığında, yeni tekniklerin ve uygulamaların yerinde görülmesi ve incelenmesini, bilgi değişimini ve deneyim kazanılmasını amaçlamalı,
- Katılımcıların somut iş deneyim ve yöntemleriyle ilgili bir bilgi değişimine imkân tanınmalı,

- Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak, eğitim ve insan kaynakları yönetimi alanındaki bilgi, deneyim ve yenilikçi uygulamaların transferini kolaylaştıracak bir çerçeve oluşturmalı,
- Eğitim kuruluşları ile işletmeler arasındaki işbirliğini güçlendirmelidir;

Hareketlilik Faaliyetlerinin Finansmanı

Hareketlilik faaliyet alanı,

- a) proje yönetimi ve organizasyonu,
- b) katılımcının seyahat,
- c) harcırah,
- d) pedagojik,
- e) dil ve kültürel hazırlıktan

oluşan hareketlilik masraflarına hibe sağlamaktadır.

Hibe kalemleri, AB Komisyonu tarafından belirlenmiş olmakla birlikte miktarlar ulusal kriterlere göre farklılık göstermektedir (T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı).

LdV Programı tarafından projelere sağlanan hibe yukarıda belirtilen kalemler kapsamında yapılan bir katkı niteliğindedir. Projenin bütün harcamalarını kapsamaması gibi bir zorunluluk bulunmamaktadır. Bu nedenle, Hareketlilik projeleri için mümkün olduğunca eş-finansman önerilmektedir. LdV Programı kapsamında Topluluk fonu tarafından karşılanmayan harcamalar, Topluluk haricindeki diğer kaynaklar (örneğin özel veya resmi kaynaklar ya da bunların bileşimi) tarafından karşılanabilir. Hareketlilik projelerinin katılımcılarından, kayıt ve katılım için ayrıca bir ücret talep edilemez.

Aynı faaliyet için farklı Topluluk kaynakları veya diğer proje hibeleri kullanılarak çifte finansman talep edilemez.

Aynı Teklif Çağrısı döneminde, aynı katılımcıya değişik Leonardo da Vinci Hareketlilik projeleri kapsamında ödenek sağlanamaz ve bir kişi birden fazla projede katılımcı olamaz, aynı projeden iki kez faydalanamaz (T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı).

Tablo 10’da Hareketlilik Projelerinin Uygulama Koşullarına İlişkin Özet verilmiştir.

Tablo 10: Hareketlilik Projelerinin Uygulama Koşullarına İlişkin Özet

HEDEF GRUP	KİMLER GİDEBİLİR?	NEREYE?	NE KADAR SÜREYLE?	MALİ KATKİNE KADARDIR?
IVT	Meslek lisesi öğrencileri ile mesleki eğitim merkezi gibi eğitim kurumlarında temel mesleki eğitimlerine devam etmekte olan çıraklar	Mesleki eğitim kuruluşlarına veya işletmelere	2 hafta -39hafta	<ul style="list-style-type: none"> - Kişi başına ayrılacak ödenek, yerleştirmenin süresine bağlı olarak, her katılımcı için değişiklik göstermektedir. - Hedef grubun pedagojik, kültürel ve dil yeterlikleri hazırlıkları için tüm proje sahiplerine ilave ödenek verilir. - Katılımcı engelli ise bu miktar harcırah ve seyahat harcamaları için %50 oranında arttırılabilir.
PLM	Mezunlar, iş arayanlar, işe yeni başlamış olup mesleki deneyimini artırmak isteyen çalışanlar	Mesleki eğitim kuruluşlarına veya işletmelere	2 hafta -26 hafta	<ul style="list-style-type: none"> - Kişi başına ayrılacak ödenek, yerleştirmenin süresine bağlı olarak, her katılımcı için değişiklik göstermektedir. - Hedef grubun pedagojik, kültürel ve dil yeterlikleri hazırlıkları için tüm proje sahiplerine ilave ödenek verilir. - Katılımcı engelli ise bu miktar harcırah ve seyahat harcamaları için %50 oranında arttırılabilir.
VETPRO	Mesleki eğitim verenler, mesleki rehberlik uzmanları, eğitim kurumlarından, eğitimin planlamasından sorumlu kişiler ve insan kaynakları yöneticileri vb.	Mesleki eğitim kuruluşları ve işletmeler	1 hafta – 6 hafta	<ul style="list-style-type: none"> - Kişi başına ayrılacak ödenek, yerleştirmenin süresine bağlı olarak, her katılımcı için değişiklik göstermektedir. - Katılımcı engelli ise bu miktar harcırah ve seyahat harcamaları için %50 oranında arttırılabilir.

Kaynak: T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı

2. Ortaklık Projeleri

Leonardo da Vinci Programı Ortaklıkları proje tabanlı bir faaliyettir. Bu projeler, mesleki eğitim ve öğretim alanında faaliyet gösteren ve ortak ilgili alanı olan kuruluşlar arasındaki küçük çaplı işbirliği faaliyetleridir. Mesleki eğitim ve öğretimi güçlendirmeye yönelik bu faaliyetler, proje sonucunda ürün ya da çıktı oluşmasını hedefler. Bu hedefi geliştirmek yolunda ise karşılıklı hareketlilikler (çalışma ziyaretleri) gerçekleştirilmektedir.

Proje en az biri AB üyesi ülke olmak koşulu ile en az üç program katılımcısı ülkeden ortak ile yürütülür. Ortaklık projeleri, yenilik transferi projeleri ile hareketlilik projeleri arasındaki boşluğu doldurmayı amaçlamaktadır. Bu projeleri, hareketlilik projelerinde elde edilen başarılı sonuçların doğurduğu işbirliğinin devamı veya yenilik transferi projelerinin ilk adımı olarak da görmek mümkündür. Ortaklık projeleri, salt hareketlilik faaliyetlerinin ötesinde, mesleki eğitim ve öğretim alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar arasında sürekli bir işbirliği zemini oluşturmayı amaçlamaktadır.

Proje süresi 24 aydır.

3. Yenilik Transferi

Yenilik Transferi Projeleri, AB ortaklığı yoluyla iyi uygulamaların ülkeler arasında yaygınlaştırılmasını amaçlayan proje tipidir. Bu çerçevede, yenilik transferi projeleri farklı içeriklerde geliştirilmiş yenilikçi ürün, araç, yöntem ve uygulamaların ulusal ihtiyaçlara dilsel, kültürel ve sektörel ihtiyaçlar açısından uyarlanması (adaptasyon) amacıyla hazırlanan projelere destek sağlanmaktadır. Yenilik Transferi Projeleri somut proje sonuçları ortaya koymayı amaçlamakta, daha önce hazırlanmış bir projenin transferi değil; söz konusu projenin sonuçlarının/çıktılarının transferi amaçlanmaktadır.

Proje Süresi 12-24 aydır.

Yenilik Transferi Projelerinde Sağlanan Maddi Destek

Projeler için sağlanacak azami hibe miktarı yıllık 150.000 Avro ve toplam proje bütçesinin en fazla %75'i kadardır. Proje ortakları, toplam bütçenin %25'lik bölümünü aynı ya da nakdi katkı olarak sağlamalıdır (T.C. Avrupa Birliği Bakanlığı, 2014).

2.7. AB KOMİSYONU TARAFINDAN MERKEZİ YÜRÜTÜLEN PROJELER

2.7.1. Yenilik Geliştirme Projeleri

Yenilik Geliştirme, mesleki eğitimdeki kaliteyi yükseltmek, yeniliği teşvik etmek amacıyla oluşturulan uluslararası ortaklık projesidir. Projeler kapsamında mesleki eğitim konusunda yeni yöntemler, metotlar ve sistemler oluşturulur. Alanında yetkili katılımcı ülke kuruluşlarının uzmanlık ve deneyimleri paylaşılır, tecrübeler aktarılır, geliştirilir ve yaygınlaştırılır.

2.7.2. Konulu Ağ Projeleri

Mesleki eğitimde kaliteyi yükseltmek amacıyla Avrupa standardında ortak ilgi uyandıran konularda koordinasyon sağlayan projelerdir. Projeler sayesinde Avrupa'daki uzmanlık ve yenilik yaklaşımları hakkında bilgi paylaşımı sağlanır. Mesleki eğitimden sorumlu kişiler ile iş dünyası ve sektörel bazdaki eğitim kurumları arasında iş birliği güçlenir. Konulu ağ projeleri, yeni projelerin üretilmesine ve yaygınlaştırılmasına destek verir.

2.7.3. Tamamlayıcı Faaliyet Projeleri

Leonardo da Vinci projelerinin amaçlarının ve sağladığı faydaların gelişmesine yardımcı olmak için yürütülen projelerdir. Bu faaliyetler, Leonardo da Vinci programı bünyesindeki her faaliyetin izlemesini, yaygınlaştırılmasını ve veri tabanları yoluyla proje sonuçlarının kaydedilmesini hedefler. Bu amaç doğrultusunda ilgili sektörleri ve projeleri bir araya getirerek, toplantılar düzenler ve sonuçları paylaşır.

Avrupa eğitim ve istihdam politikaları arasında bir köprü görevini gören yaşam boyu öğrenme konusunda Leonardo da Vinci Programı anahtar haline gelmiştir. Helsinki Zirvesi ile aday ülke statüsünü kazanmış olan Türkiye de programa resmi olarak dâhil olmuştur (Gündoğan, 2003: 299-312).

Bilginin ve teknolojinin hızlı bir devinim içinde olduğu çağımızda yaşam boyu öğrenme önemli bir gereksinimin haline gelmiştir. Ancak bu şekilde değişen ve gelişen koşullara adaptasyonunun sağlanması, kişilerin kendilerini sürekli olarak yenileyebilmeleri, dolayısıyla bireysel ve toplumsal refaha ulaşılması mümkündür. Ayrıca, yaşam boyu öğrenme, aktif vatandaşlığın, sosyal bütünleşmenin ve fırsat eşitliğinin sağlanmasında da önemli bir unsurdur. Yaşam boyu öğrenme, kalkınmışlık düzeyinin göstergesi olan bilgi toplumlarında bireylerin yaşamlarını iyi koşullarda sürdürebilmeleri için sahip olmaları gereken bir beceridir. Bu yeteneğe sahip olan bireyler yaşamlarında karşılarına çıkan her türlü fırsatı değerlendirme imkânına ulaşabilirler.

2.8. ULUSLARARASI MESLEKİ EĞİTİM KURULUŞLARI

2.8.1. Avrupa Eğitim Vakfı

Avrupa Eğitim Vakfı (European Training Foundation-ETF), Avrupa Birliği'nin bürolarından biridir. SSCB'nin dağılması ile bağımsızlığına kavuşan cumhuriyetle, Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri ve Moğolistan'ın mesleki eğitim sistemlerinin reformuna katkıda bulunmak amacı ile Mayıs 1990 tarihinde AB Konseyi tarafından kurulmuştur. 1998 yılında yapılan bir değişiklik ile AB üyesi olmayan Akdeniz ülkelerinde mesleki eğitim reformlarına yardımcı olması kararlaştırılmıştır. Avrupa Eğitim Vakfı, 1995 yılının başında İtalya'nın Torino şehrinde faaliyetlerine başlamıştır.

ETF'nin amacı:

- Söz konusu ülkelerde mesleki eğitim reformlarına katkıda bulunmak,
- Bu ülkelerle AB arasında mesleki eğitim alanında etkin bir işbirliği geliştirmek,
- Uluslararası bağış kurumlarının koordinasyonuna katkıda bulunmak,
- Tempus programını yürütülmesinde Avrupa Komisyonuna teknik yardımda bulunmak.

ETF'nin faaliyet alanı, mesleki eğitimi kapsamaktadır. Mesleki eğitimin başlangıcı ve sürdürülmesi yanında gençlerin ve yetişkinlerin yeniden eğitilmesi faaliyetlerinde de bulunur. Özellikle Tempus Phare ve Tempus Tacis programları çerçevesinde ülkelerle işbirliği için çalışmakta; aynı zamanda iki taraflı veya çok taraflı faaliyetleri ve programları da desteklemektedir (MESS, 1999: 151).

2.8.2. Mesleki Eğitim Geliştirme Avrupa Merkezi

Avrupa Mesleki Eğitimi Geliştirme Merkezi (The European Centre for the Development of Vocational Training-CEDEFOP) mesleki eğitim ve öğretim alanında Avrupa Birliği'nin başvuru merkezidir. Mesleki eğitim ve öğretim sistemleri, politikaları, araştırma ve uygulamaları hakkında bilgi sağlamak ve incelemeler

yapmaktadır. Cedefop 337/75 sayılı Konsey Yönetmeliği (EEC) ile 1975 yılında Yunanistan'ın Selanik şehrinde kurulmuştur.

CEDEFOP akademik ve teknik faaliyetler yoluyla Avrupa'da mesleki eğitimin gelişmesi görevini üstlenmiştir. Sadece gençlerin değil, yetişkinlerin de eğitiminde devamlılığı sağlayıcı faaliyetler yürütür.

Analiz ve araştırma faaliyetleri diğer ilgili AB faaliyetleriyle ilişkilidir: Genel Direktörlük XXII, Leonardo Da Vinci programı, EUROSTAT Avrupa İstatistik Bürosu, Avrupa Eğitim Vakfı. CEDEFOP'un ilk yaptığı çalışmalardan biri AB ülkelerinde meslek kalifikasyonlarının karşılaştırılabilirlik çalışması olmuştur.

CEDEFOP Yönetim Kurulunda işverenler, işçi sendikaları, hükümetler ve Avrupa Komisyonu temsil edilmektedir. Bu grupların ortaya attığı sorulara cevap arayan CEDEFOP, Topluluğun bakış açısından tam, öz ve yararlı bilgi üretir. Çalışma programında kalifikasyonları eğilimi ve eğitim sistemlerinin eğilimi önemli odak noktasını teşkil eder (MESS, 1999: 152).

CEDEFOP 2012 yılında, 2009 AB İşgücü Araştırması'nı kullanarak "Eğitimden İş Hayatına (From Education to Working Life)" başlıklı bir Rapor hazırlamış, yaptığı çalışma ile Avrupa'da gençlerin eğitim tercihlerinin sonuçlarına ışık tutarak, mesleki eğitimin önemini vurgulamıştır. Rapora göre Avrupa'da:

- 15-34 yaş grubunda orta düzey eğitim alan 58,5 milyon kişi arasında, her on kişiden altısı mesleki eğitimi seçmiştir.
- Genel eğitime kıyasla mesleki eğitim, bireylerin kısa ve orta vadede işgücü piyasasına girmelerini sağlama konusunda daha başarılıdır.
- İşyeri eğitimi temelli mesleki eğitim programlarından mezun olanların istihdam oranları daha yüksektir.
- Mesleki eğitim hem kadınların hem de erkeklerin, özellikle kariyerlerinin başında sürekli iş bulmalarını sağlaması bakımından genel eğitimden daha başarılıdır.

- Mesleki eğitim sistemi genel eğitime kıyasla, işyerlerinin değişen işgücü ihtiyaçlarına daha kolay uyum sağlamaktadır.
- Periyodik olarak çıkardığı yayınlar ile AB ülkelerindeki mesleki eğitim alanındaki gelişmelerin sürekli olarak izlenmesini sağlamaktadır (TİSK, 2013: 135).

2.8.3. Uluslararası Mesleki Eğitim ve Öğretim Birliği

Uluslararası Mesleki Eğitim Birliği (International Vocational Education and Training Association-IVETA) mesleki eğitimciler, mesleki eğitim organizasyonları, işyerleri ve dünyada mesleki eğitimle ilgili diğer kişiler ve grupların organizasyonu ve bilgi ağıdır. IVETA, kendini mesleki eğitimde yüksek kalite ve ilerlemeye adanmış bir kuruluştur. Üyeleri pratisyenler, araştırmacılar, mesleki eğitim gören öğrenciler, enstitüler, örgütler ve insan kaynaklarının geliştirilmesi konusunda çalışan şirketlerden oluşmaktadır (MESS, 1999: 152).

IVETA'nın temel amaçları:

- Uluslararası düzeyde mesleki eğitimle ilgilenen kişi ve kurumlar arasında bilgi paylaşım ortamı oluşturmak,
- Dünyada mesleki eğitim konusundaki sorunların ve çözümlerinin paylaşıldığı bir forum olarak hizmet vermek,
- Uluslararası bir teşebbüs olarak mesleki eğitimin daha ileriye gitmesine yardımcı olmak,
- Mesleki eğitim alanındaki bilgi birikiminin dünya çapına yayılmasını kolaylaştırmaktır.

Mesleki eğitim konusunda oluşan bilgi birikiminin düzenlenen konferans ve yayınlanan dergiler ile ilgilenen kişi ve kurumlar tarafından paylaşılmasını sağlamaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AB ÜLKELERİNDEKİ GÖÇ OLGUSU

Bu bölümde Türk kökenli göçmenlerin entegrasyon süreçleri ve durumları ile mesleki eğitimin göçmenlerin Entegrasyonuna etkileri konusu hakkında bilgi verilecektir.

3.1. GÖÇ VE ENTEGRASYON SÜRECİ

Misafir işçilerin 1960'lı yıllarla birlikte başta Almanya olmak üzere Batı Avrupa ülkelerinin ihtiyaç duyduğu işgücünü sağlamak üzere Avrupa'ya gitmesi ile göç akını başlamıştır.

Türkiye'den Avrupa ülkelerine başlayan göç akınının esası ekonomik sorunlardan kaynaklanmaktadır. Göç eden yurttaşlarımızın ilk düşünceleri, belli bir süre bu ülkelerde çalışıp para biriktirmek ve bu suretle kendi ülkesinde geleceğini güvence altına alacak yatırımlar yapabilmektir.

Ancak, zaman içinde göçmen işçilerin yaşam tarzında meydana gelen ekonomik, sosyal ve kültürel değişiklikler onları “konuk işçilikten – ulus ötesi yurttaşlığa” taşımıştır. (Abadan-Unat, 2002/Aktaran H. Yıldırımoglu: 1). Türkiye'de yaşanan ekonomik sıkıntılardan dolayı göç ettikleri ülkelerde birikim yapıp belirli bir süre sonra geri dönmeyi düşünen yurttaşlarımız, göç ettikleri ülkelerin toplumunun bir parçası haline gelmiştir. Bununla da yetinmeyen göçmen işçilerimiz yaptıkları yatırımlarla Avrupa'da “işveren” konumuna gelmişler ve gerek yaşadıkları ülkelerin ekonomisine ve gerekse Türk ekonomisine önemli katkıda bulunmuşlardır.

Ancak, Avrupa ülkelerinde son yıllarda artan işsizlik, göçmenlere bakışın giderek olumsuzlaşmasına neden olmuştur. İlk başlarda sıcak bir karşılama gören Türk misafir işçiler, daha sonra ekonomik krizlerin baş göstermesi ve işsizliğin artması ile birlikte birçok sorunun en önemli kaynağı olarak gösterilmeye başlanmışlardır (Lucassen,

2005/Aktaran M. Gedik). Artan işsizlik ve baş gösteren ekonomik sorunlara düşünülen ilk ve en kestirme çözüm ise misafir işçi anlaşmalarının lağvedilmesi ve böylece göçün durdurulması olmuştur.

Almanya olmak üzere Batı Avrupa ülkelerinde her ne kadar misafir işçilere kalıcı oturma hakkı veya vatandaşlık hakkı verilmese de, işçilerin statülerine bakılmaksızın bir kısım sendikal haklar tanınmıştır. Bu da Türk işçilerin işçi örgütlerinde belli bir etkinlik kazanmalarına ve karar mekanizmalarına etki etmelerine fırsat vermiştir. Bu durumda Batı Avrupa hükümetleri işçilerin statülerini kalıcı hale getirmek zorunda kalmıştır. Haliyle işçilerin geriye dönüşlerini ancak bir kısım teşviklerle (erken emeklilik gibi sosyal güvenceler) sağlamayı denemişlerdir. Bunun kısmen başarılı olduğu söylenebilir. Bu şekildeki teşviklerle birlikte Almanya'dan 150 bin Türk işçi Türkiye'ye geri dönüş yapmıştır (Avcı, 2006/Aktaran İ. Kaya: 152).

Misafir işçi statüsü ile Avrupa'ya giden birçok Türk, göçmen olmakla kalmamış, vatandaşlık hakkı elde ederek kalıcı olduklarını göstermişlerdir. Avrupa devletlerinin buna hazırlıklı olduğunu söylemek mümkün değildir. Fakat 1999 yılı ve sonrasında göçmenler konusu birçok Avrupa devletinde önemli bir tartışma konusu olmuştur. Özellikle göçmenlerin entegrasyonu sorunu radikal sağcı politikacıların en önemli propaganda konusu olmuştur. Onlara göre göçmenler (özellikle de Müslüman göçmenler) Avrupa kültürüne uyum sağlayamadıkları gibi, artan işsizliğin de en önemli sebeplerinden biridir (Kaya, 2005a: 153).

Türk misafir işçilerin büyük çoğunluğunun Anadolu'nun kırsal kesimlerinden gelmesi ve okuma yazma oranlarının düşük olması, Avrupa ülkelerine uyum süreçlerini olumsuz etkilemiştir. Yapılan bir çok araştırmanın gösterdiği gibi göçmenlerin entegrasyon süreçlerini etkileyen en önemli iki faktör eğitim düzeyinin düşük olması ve o ülkenin dilini bilmemektir.

Bugün yurtdışında yaşayan 5 milyonu aşkın Türk toplumunun yaklaşık 4 milyonu Batı Avrupa ülkelerinde yaşamaktadır (Dışişleri Bakanlığı). Türkiye'den Batı Avrupa ülkelerine olan göçlerin temel sebebi, çeşitli Avrupa ülkeleri ile imzalanan

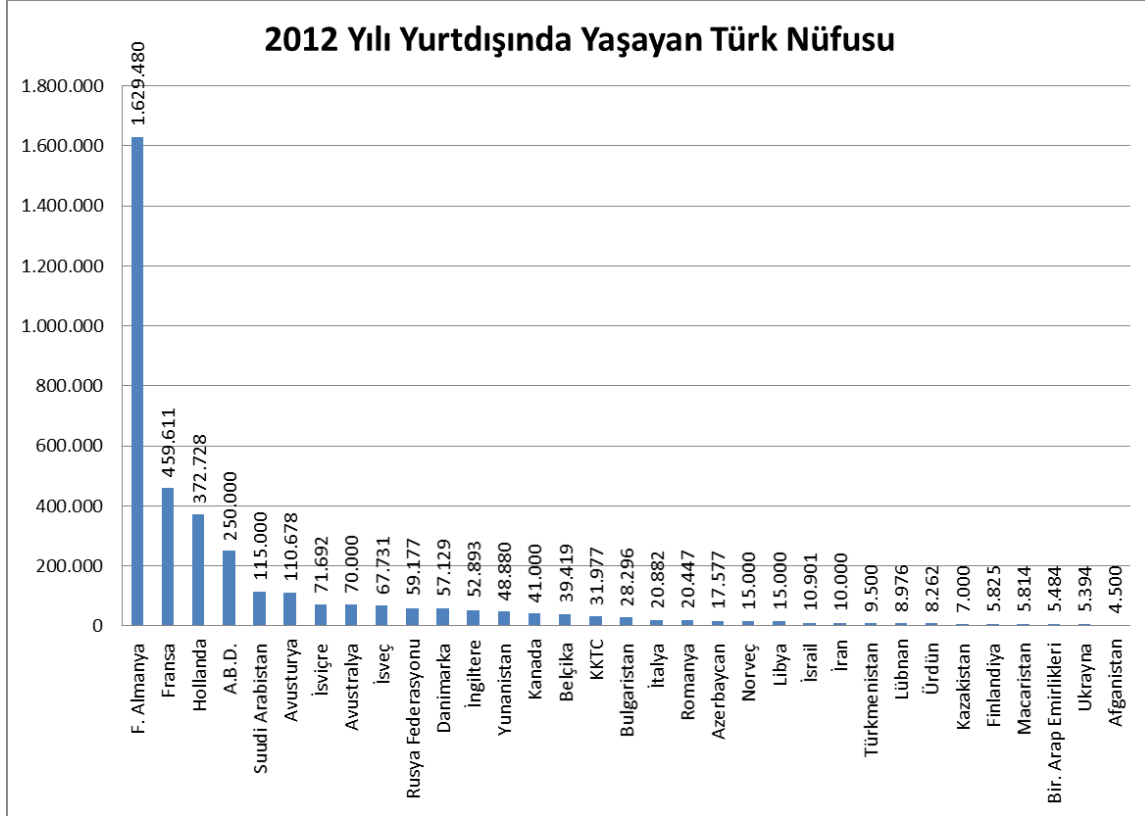

misafir işçi anlaşmalarıdır. Batı Avrupa ülkeleri II. Dünya Savaşı'nın sona ermesi ile birlikte büyük bir ekonomik gelişim süreci yaşamış ve bu süreçte önemli bir işgücü açığı ortaya çıkmıştır. Gelişmiş Batı Avrupa ülkeleri, işçi açığını ekonomik olarak nispeten daha geri kalmış olan Güney Avrupa ülkelerinden sağlamaya çalışmışlardır. Ancak İtalya, İspanya ve Portekiz gibi ülkelere sağlanan işçiler bu açığı kapatmaya yetmemiştir. Demir Perde ülkeleri ile ilişkilerin çok sınırlı olması, Türkiye'yi birçok Batı Avrupa ülkesi için işçi ihtiyacını giderme açısından en cazip ülke haline getirmiş ve Batı Avrupa ülkeleri ard arda Türkiye ile işçi alımı anlaşmaları imzalamışlardır (Avcı, 2005/Aktaran İ. Kaya: 153).

Türkiye ilk misafir işçi anlaşmasını Federal Almanya ile 1961 yılında imzalamıştır. Almanya'yı takiben 1964 yılında Hollanda, Belçika ve Avusturya, 1965 yılında Fransa ve 1967 yılında ise İsveç Türkiye ile misafir işçi anlaşmaları yapmış ve Türkiye'den Avrupa'ya olan göçün yasal zemini hazırlanmıştır (Crul, 2007/Aktaran İ. Kaya: 154). Bu anlamda Almanya 1961-1973 yılları arasında çok büyük sayıda Türk işçi almış ve bugün en fazla Türk nüfusu barındıran ülke konumuna geçmiştir.

Aşağıdaki Grafikte 2012 yılında yurtdışında yaşayan Türk göçmenlerin sayıları verilmiştir.

Grafik 2:En Fazla Türk Uyruklu Nüfus Barındıran Avrupa Ülkeleri

Kaynak: T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

Grafik 2’de görüldüğü gibi Almanya’da yaklaşık 1,7 milyon “Türk kökenli göçmenler” yaşamaktadır ama Almanya’daki okulların ders programlarında göç konusu neredeyse hiç yer almamaktadır. Ders kitaplarında göç ve göçmenlik sadece yoksulluk ve sorunlar çerçevesinde ele alınır. Bu göçün toplumda konumlandırılmasıyla ve göçmenlere toplumun yaklaşımıyla ilintilidir. Avrupa devletlerinin, yıllarca çok sayıda göçmen almalarına rağmen kendilerini göçmen ülkeler olarak tanımlamamaları dikkat çekicidir.

Amerika Birleşik Devletleri, Kanada veya İsveç gibi klasik göçmen ülkelerinde, göçmenler yeni vatandaşlar olarak kabul edilirken, Almanya’da ne zaman göç ve göçmenden söz edilse, genelde sosyal çatışmalar ve politik sorunlar, yetersiz eğitim, suç işleyen gençler, kökten dincilik ya da paralel toplum anlatıları gündeme gelir.

3.2. ENTEGRASYON SÜRECİNDE MESLEKİ EĞİTİMİN ÖNEMİ

İlk dönem Türk göçmenlerinin büyük bir kısmı okur-yazar bile olmayan kırsal kesimlerden gelen bireylerden oluşmaktaydı. Bu dezavantaj sadece birinci kuşak Türk göçmenleri değil, aynı zamanda ikinci kuşak Türk göçmenlerinden eğitim durumunu etkileyen ve entegrasyon sürecini istenilen ölçüde olmasını engelleyen bir faktördür. Örneğin 1991 yılı verilerine bakıldığında, 18-25 yaş grubunun öğrenci olma oranları bu oranın Almanya'daki Türk göçmenler arasında sadece %6,4, Belçika'dakiler arasında ise %4,4 olduğu görülür. Hâlbuki aynı oranlar bu ülkelerin kendi vatandaşları arasında %30'dan daha yüksektir. Yükseköğretime devam eden öğrencilerin oranlarını gösteren bu verilere bakıldığında, göçmen grupların Türkiye'den bile çok daha geride olduğu görülmektedir. Çünkü Türkiye'de 20-25 yaş grubundaki öğrencilerin %17,6'sı yükseköğretime kayıtlı gözükmemektedir. Göçmenler arasında bu verilerin düşük olmasında yaşadıkları ülkelerin göçmenlere yönelik eğitim faaliyetleri etkili olabilir ancak bu eşitsiz koşulların temel sebebi, birinci kuşak Türk göçmenlerin sosyal arka planlarıdır (Manco, 2007/Aktaran İ. Kaya: 160).

Ayrıca Türk öğrencilerin ilk ve ortaöğretim seviyesinde de Avrupa'nın değişik ülkelerindeki öğrencilere göre daha kötü durumda olduğu görülmektedir. Ortaöğretimin en kötü durumda olan ve başarı düzeyi düşük olan öğrencilerin yönlendiği okullarda Türk öğrencilerin oranları hemen hemen bütün ülkelerde o ülke ortalamalarının üzerindedir. Örneğin orta öğretimin en kötü okulları olarak kabul edilen Hauptschule'ye devam eden Türk öğrencilerin oranı %23 iken, bu oran Alman öğrenciler arasında %13 civarındadır (Söhn ve Özcan 2006/Aktaran İ. Kaya: 160). Bu okullara devam konusunda diğer ülkelerde de durum çok farklı değildir. Örneğin Fransa'da Almanya'daki Hauptschule türü meslek lisesi tarzı okullara devam edenlerin oranı %25, Belçika ve Hollanda ise %30'ların üzerindedir (Crul, 2007/Aktaran İ. Kaya: 160).

Başarılı okullarda ise Türk göçmenlerin oranlarının oldukça düşük olduğu görülmektedir. Örneğin Almanya'nın en saygın okullarından olan Gymnasium'a devam eden Türk kökenlilerin oranı sadece %6 iken, Alman öğrenciler arasında bu oran %23'tür. Türk öğrencilerin başladıkları eğitimi bitirme konusunda da ülke

ortalamalarının altında olduğu görülmektedir. Örneğin Almanya'da herhangi bir derece almadan okulu terk eden Türk kökenli öğrencilerin oranı %14 iken, Alman öğrencilerde bu oran sadece %6'dır (Söhn ve Özcan, 2006/Aktaran İ. Kaya: 161). Hollanda ve Belçika gibi ülkelerde de durum çok iç açıcı değil. Fransa, Belçika ve Hollanda'da herhangi bir derece almadan okulu terk eden öğrenci oranları ülke ortalamalarının oldukça üzerindedir.

Günümüzde Türkiye dışında yaşayanların en yoğun olarak bulunduğu Federal Almanya'da, göçmenler arası işsizlik oranları yerli halkın işsizlik oranlarının iki katıdır. Türkiye kökenli göçmenler arasında işsizlik en yüksek düzeydedir. Almanya Kuzey Ren Vestfalya Eyaleti Çalışma, Uyum ve Sosyal İşler Bakanı Guntram Schneider Almanya'da mezun olmadan okuldan ayrılma oranının yüzde 7 olduğunu, ancak bu oranın Türk kökenlilerde iki katı olduğunu, bu nedenle Türk kökenlilerin mesleki eğitime geçemediklerini ifade etmiştir. Mesleki eğitim almanın iş bulmak için elzem olduğunu bildiren Schneider, "Türk kökenli işsizlerin Almanya'daki işsizlere oranı yüzde 20" olduğunu belirtmiştir.

Meslek Eğitimi Federal Enstitüsü'nün (BİBB) analizine göre göçmen gençlerin meslek eğitimi şansı geldikleri ülkelere göre büyük farklılıklar gösteriyor. Araştırmaya göre, aynı okul diplomasına sahip olsalar dahi Türk ve Arap kökenli gençler meslek eğitimi yeri bulmakta diğer yabancı gençlere kıyasla çok daha fazla zorlanmaktadırlar. 2010 yılında Federal İş Ajansına meslek eğitimi arayan kişiler olarak kayıt yaptıran gençlerle yapılan anket, ortaokul diplomalı (Mittlerer Schulabschluss) Türk ve Arap kökenli gençlerin hiç bir avantajı olmadığı ve bunların sadece yüzde 20'sinin bir iş yerinde meslek eğitimine başlayabildiğini gözler önüne sermiştir. Bu gençlerden meslek okulu diploması (Fachhochschulreife) olanların dahi meslek eğitimi yeri bulma oranının yüzde 26 olduğuna dikkat çekilmiştir. Hauptschule mezunu güney Avrupalı gençlerde de meslek eğitimi yeri bulma şansı oldukça düşükken (yüzde 22), bu gençlerin ortaokul diplomaları (Mittlerer Schulabschluss) olması durumunda meslek yeri bulma şansları yüzde 40'a yükselmektedir. Meslek okulu mezunlarının ise yüzde 59'u meslek eğitimine adım atabilmektedirler. Federal İş Ajansına (BA) meslek eğitimi için başvuran güney Avrupalı gençlerden hemen hemen yarısı Hauptschule diplomasına

sahipken, Türk ve Arap kökenli göçmenlerde bu rakam yüzde 45, doğu Avrupalı gençlerde yüzde 43 ve Almanlarda yüzde 33 olarak kayda geçmiştir. Ortaokul diplomasına sahip olanlar arasında yüzde 45 ile Türk ve Arap kökenli gençler dikkat çekerken, bu gençlerden meslek okulu diplomasına (Fachhochschulreife) sahip olanlarının oranı yüzde 7'de kalmıştır.

Almanya'da göçmen kökenli gençler daha nadir iş başvurularının ardından görüşmeye davet edilmektedirler. Yerli halkın üçte ikisi meslek eğitimi için görüşmeye davet edilirken, göçmenlerin ise ancak yarısı görüşmeye davet edilmektedir. Bu rakam Türk ve Arap gençlerinde ise yüzde 46'ya kadar inmektedir. Bu rakamları değerlendiren BIBB başkanı Friedrich Hubert Esser, işverenlerin meslek eğitimi yerlerini doldururken nasıl hareket ettiklerini daha detaylı incelemeleri gerektiğini, herkese eşit meslek eğitimi fırsatı verilmesi gerektiğini ve ancak bu şekilde göçmen kökenli vatandaşların topluma uyumlarının mümkün olabileceğini ifade etmiştir. 2010 yılında Almanların yüzde 42'si bir mesleğe başlarken, göçmen kökenli gençlerin ise yüzde 28'i (yüzde 33'ü Avrupa kökenli, yüzde 20'si Türk ve Arap kökenli) meslek eğitimine başlamıştır. Göçmen kökenli adaylar, bu nedenle Almanlara kıyasla hallerinden daha az memnunlar. 2009/10 yılında BA'ya meslek eğitimi için müracaat eden 550 bin gencin dörtte birini göçmen kökenli vatandaşlar oluşturmaktadır.

Göçmen gençlerin iş ve meslek hayatında yeteri derecede başarılı olamamalarının başlıca nedenlerinden biri de, yaşadıkları ülkedeki eğitim sistemi hakkında bilgi eksikliğidir. Okul ve meslek seçiminde verilen yanlış kararlar, özellikle gençlerimizin aydınlık geleceklerini ne yazık ki olumsuz şekilde etkilemektedir.

İyi bir meslek eğitimi almanın birçok avantajları vardır:

- Piyasada daha kolay iş bulabilme imkanı,
- Daha garantili bir iş yeri,
- Yüksek maaş,
- Toplum içinde saygın bir kişilik.

Göçmen işçilerin hem çalışma hayatında hem de sosyal hayatta korunmaları çok önemli bir mesele teşkil etmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak; AB, başlangıçta ekonomik ve siyasi amaçlı bir birlik olmasına rağmen üye ülkelerin aldığı göçler, çok kültürlü yapıları gibi nedenlerle ekonomik ve siyasi boyutların yanında kültürel boyuta ve eğitim alanına da önem vermiştir. Maastricht Antlaşması ile AB, eğitim alanını yasal olarak tanımıştır. Roma Antlaşması'nda mesleki eğitim konusunda bir düzenleme olmasına rağmen AB eğitim alanı, Bologna süreci ve Lizbon stratejisi gibi süreçlerle gelişim göstermiştir.

Küreselleşme süreciyle uluslararası bir nitelik kazanan eğitim alanı, AB'de önem ve öncelik taşıyan bir alandır. AB'nin günümüz dünyasındaki çağdaş görüntüsü ve gelişmiş konumu, ekonomik alanda yaptığı yatırımlar ve siyasi alanlardaki başarısının yanında eğitimi de gelişim sürecinde tetikleyici olarak kullanmasından kaynaklanmaktadır.

Toplumsal ve ekonomik değişimler ve AB Antlaşmalarında yer alan ekonomik ve politik öncelikler, AB'yi eğitime yöneltmiş, eğitimsel işbirliğini gerektirmiş ve eğitim, meslekî hazırlığa yardımcı olan ekonomik bir araç ve Avrupa halklarını birbirine yaklaştıran bir bağ olarak algılanmıştır. Genel eğitimde ulusallık ve karışmama ilkeleri geçerli olmuş, meslekî eğitimde ise giderek artan bir işbirliği ve uyumlaşma geçerli olmuştur. 1970'li yıllardan günümüze kadar “*Avrupa Yurttaşlığı ve Eğitimde Avrupa Boyutu*” AB'nin tüm eğitim kararlarında yer almıştır. Bu da göstermektedir ki, AB'nin oluşumunda özellikle siyasi bir birlik düzeyine ulaşmasında eğitimin önemi tartışılmayacak kadar yüksektir.

AB'nin meslekî eğitim politikaları, özellikle orta ve uzun dönemli işsizlik sorununun çözümüne yönelik olup, öğrenmenin yaşamboyu sürdürülmesini kapsamaktadır. AB'de meslekî eğitim politikaları, üye ülkelerin kültürel ve dünya görüşlerine uygun bir nitelik taşımak durumundadır. AB'ye hâkim görüşlerin en önemlilerinden olan “dünyaya açılma” ve “değişen dünyaya hızla uyum”, meslekî eğitim aracılığıyla kuşaklara aşılacak istenmektedir. Çocukların daha eşit bir ortamda yetişerek toplumsal yapıdan eşit oranda yararlanabilmeleri için eğitim ve mesleki

eğitim, büyük önem taşıymaktadır. Günümüzün hızla değişen dünyasına hakim olan belirsizlik, ancak kültürel yapıya etki eden eğitimin ve meslekî eğitimin yeniden yapılanması ve gclendirilmesiyle aşılabilecektir.

AB Eğitim Programları, programların incelenmesinde de görüldüğü gibi insanların eğitim seviyelerinin yükseltilerek Avrupalılık kimliğine kavuşturulması hedeflenmiştir. Bu programların her biri insanların eğitim ile fert bazında ve toplum bazında refah ve mutluluğunun en üst düzeyine erişmesi amaçlanmıştır. AB Eğitim Programlarının hedefi de iyi eğitim ve ortak kültür ile donatılmış, bir “Avrupalı” kimliğine ulaşmaktır.

Bu bağlamda yapılması beklenen gerekli reformlar ve yatırımlar özellikle aşağıdakiler üzerinde odaklanmalıdır:

- Mesleki Eğitim ve ğretim katılımının arttırılması amacıyla, işverenler ve bireyler için mesleki rotanın imajı ve cazipliği.
- Tüm ğrencilerin faydalanması ve Avrupa Mesleki Eğitim ve ğretim sisteminin küresel olarak rekabetçi olabilmesi için Mesleki Eğitim ve ğretim sistemlerinde yüksek düzeyde kalite ve yeniliğe ulaşılması.
- Yüksek düzeyde beceri sahibi bir iş gücü için ve özellikle de demografik değişimin gcl etkisinden dolayı daha ileri yaştaki çalışanların bilgi ve becerilerinin güncellenmesi ve yeterliklerinin geliştirilmesi için bilgi ekonomisinin iş piyasası gereklilikleri ve Mesleki Eğitim ve ğretim arasında bağlantı kurulması.
- Sosyal uyum sağlanması ve iş piyasasına katılımın arttırılması amacıyla az yetenekli (AB’deki 25 – 64 yaş arasındaki yaklaşık 80 milyon kişi) ve dezavantajlı grupların ihtiyaçlarının dikkate alınması.
- Mesleki Eğitim ve ğretim Sistemleri ve uygulamalarında örneğin; şeffaflık (Europass), yaşam boyu rehberlik, kalite güvencesi ve yaygın ve informal öğrenimin kabul edilmesi gibi konularda reform yapılması ve bunların geliştirilmesinin desteklenmesine yönelik ortak araçlar, referanslar ve ilkelerin kullanımı önerilmektedir.

- Mesleki Eğitim ve Öğretimin cazibesi artırılıp imajı düzeltilmelidir.
- Mesleki Eğitim ve Öğretim alanında yüksek kalite standartlarına ulaşarak yenilikler gerçekleştirilmelidir.
- Teknik ve mesleki eğitim tam zamanlı, çeşitli zamanlı, açık ve uzaktan Öğretim biçimlerini kapsayacak şekilde oluşturulmalıdır.
- Düşük becerili ve diğer dezavantajlı grupların ihtiyaçları saptanmalıdır.
- Risk altındaki kişilerin, özellikle düşük beceri düzeyine sahip kişiler, okulu erken bırakanlar, yaşlı işçiler ve göçmenler ile çalışma ve aile hayatı gerekliliklerini bir arada yerine getirmek zorunda olan kişilerin desteklenmesi için daha fazla eğitim fırsatı ve farklı nesiller arası öğrenme fırsatları sunulması gerekir.
- Bir çıraklık eğitimini tamamlamak, gençlere iyi yükselme ve ileri eğitim olanakları sağlar.
- Öğrenim sürecinde edindikleri bilgileri hemen uygulayabilirler.
- Sonunda bir meslek eğitimi tamamlamış olurlar.
- Meslek eğitimini bitirenler gelecekte işsizliğe karşı korunurlar.

KAYNAKÇA

Abadan-Unat, N. (2006) Bitmeyen Göç-Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

ABEGPMB (2008) Uygulama Raporu, Hayat Boyu Öğrenme Programı (LLP),Ankara.

Akbaş, O. ve Özdemir, S. M. (2002) Avrupa Birliği'nde Yaşamboyu Öğrenme. Milli Eğitim Dergisi.

Alkan,H. (1980) Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.

Arıman, F. E. (1996) Avrupa Topluluğunda Eğitim Kavramı, Ortak Mesleki Eğitim Politikası ve İlgili Programlar. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü, İstanbul.

Arslan, S. (2012) Avusturya'da Meslek Eğitimi ve İmkanları, Avusturya.

Avcı G. (2006) Comparing Integration Policies and Outcomes: Turks in the Netherlands and Germany. Turkish Studies Vol.7, No.1

Avrupa Birliği Bakanlığı (2011) Hayat boyu Öğrenme – Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları www.ua.gov.tr/index.cfm?k=73 adresinden 15.10.2013 tarihinde alınmıştır.

Avrupa

BirliğiOfisi,http://www.abofisi.hacettepe.edu.tr/duyurular/ldv_2007_13_bugay_sunum.ppt adresinden 11 Kasım 2013 tarihinde alınmıştır.

Avusturya Eğitim, Sanat ve Kültür Bakanlığı,

<http://www.schulpsychologie.at/fileadmin/upload/bildungsinformation/bildungswtuerkisch2013.pdf> adresinden 21.02.2014 tarihinde alınmıştır.

- Aykaç, N. (2002) Türkiye’de ve Bazı Avrupa Birliği Ülkelerinde Mesleki Teknik Eğitim (Almanya, Fransa, İsviçre, İspanya, Yunanistan Örneği), Milli Eğitim Dergisi, Sayı:155-156 Ankara.
- Borat, O.(2005) AB Kopenhag Süreci ve Maastricht Bildirgesi Açısından Yeterlilikler Çerçevesi, http://www.iticu.edu.tr/uploads/kutuphane/pdf/uas/665_670.pdf adresinden 10 Aralık 2013 tarihinde alınmıştır.
- Crul, M. (2007) *Pathways to Success for the Second Generation in Europe*. Migration Information Center
<http://www.migrationinformation.org/Feature/display.cfm?ID=592> adresinden 20 Kasım 2013 tarihinde alınmıştır.
- Çavdar, T. (2002) Avrupa Birliği’ne uyum Sürecinde Meslek Standartlarına Dayalı Belgelendirme Sistemi ve İşgücünün Serbest Dolaşımı .http://www.ankara.edu.tr/rescenter/ataum/bulten2_2.htm adresinden 13 Kasım 2014 tarihinde alınmıştır.
- Çavdar, T. (2003) “Avrupa Sosyal Modeli” ve Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri “Avrupa Sosyal Modeli”nin Eğitim Politikaları Açısından Değerlendirilmesi, Bilim ve Sanat Kitabevi: Ankara.
- Çilek, A. (2002) Yaşam Boyu Öğrenme. Milli Eğitim Dergisi; Sayı 155-156, MEGEP.
- Dearden, S. (2005) “Social Policy”, European Economic Integration, F.Mc Donald ve S. Dearden, Pearson Education Lmt.
- Duman, T. (2002) Avrupa Birliği’nde Yaşam Boyu Öğrenme. Milli Eğitim Dergisi: <http://yayim.meb.gov.tr/yayimlar/155-156/akbas.htm> adresinden 12 Eylül 2013 tarihinde alınmıştır.

- Ekiz, D. (2007) Bilimsel Araştırma Yöntemler, İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Elveren, M. ve Elveren A. Y. (2009) Avrupa Birliği Entegrasyon Sürecinde Türkiye’de Bilim ve Eğitim Politikaları: Hayat Boyu Öğrenme Programının Bir Değerlendirmesi
[http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/Imagesimages/files/11\(3\).PDF](http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/Imagesimages/files/11(3).PDF) adresinden 15 Ocak 2014 tarihinde alınmıştır.
- Fontaine, P. (2011) AB nedir? Türkiye: Avrupa Birliği Bilgi ve İletişim DestekProgramı, Avrupa Birliği Resmi Yayınlar Ofisi.
- Gündoğan, N. (2003) Avrupa Birliği'ne Üye Ülkelerde Bir İstihdam Politikası Aracı Olarak Yaşam Boyu Öğrenme ve Bazı Örnek Program ve Uygulamalar Kamu-İş İş Hukuku Ve İktisat Dergisi Cilt:7, Sayı:2
- Karasar, N. (2004) Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kaya, İ. Avrupalı Türkler: Misafir İşçilikten Avrupa Vatandaşlığına
<http://www.dicle.edu.tr/a/ilhankaya/Document/DCD%2019-Avrupali%20Turkler.pdf> 11 Kasım 2013 tarihinde alınmıştır.
- Kaya, A. (2005) Citizenship and the hyphenated Germans: German-Turks. In *Citizenship and Identity in a Globalizing World: European Questions and Turkish Experiences*, eds. F.
- Keating, J., Medrich, E., Volkoff, V. & Perry, J. (2002) Comparative Study of Vocational Education and Training Systems. NCVER. Kensington Park: Australia
- Keyman, F. and İçduygu, A. (2005) Recoding Europeanness: A comparative study of German-Turks and French-Turks. *HAGAR Studies in Culture, Polity and Identities* 6 London: Routledge

Lucassen, J. and Lucassen, L.(1997) Migration, migration history, history: old paradigms and new perspectives, International and comparative social history, 4. Bern; New York

Lucassen, L. (2005) The Immigrant Threat: The Integration of Old and New Migrants in Western Europe Since 1850, Studies of World Migrations. Urbana: University of Illinois Press.

Lucassen, L., Feldman, D. and Oltmer J. (2006) Paths of Integration: Migrants in Western Europe (1880-2004), IMISCOE Research. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Manco, U. (2007) *Turks in Europe: From A Garbled Image to The Complexity of Migrant Social Reality*
<http://www.flwi.ugent.be/cie/umanco/umanco5.htm> adresinden 14 Kasım 2013 tarihinde alınmıştır.

M.E.B.(2014) Avrupa Birliği Ülkeleri Eğitim Sistemi,
http://maol.meb.gov.tr/html_files/ab_es.html adresinden 20 Kasım 2013 tarihinde alınmıştır.

M.E.B. (2001) 2001 Yılı Başında Millî Eğitim, AÇEM ve 4 Akşam Sanat Okulu Matbaası.

M.E.B.(2012) Mesleki ve Teknik Eğitim Çalıştayı, Antalya.

MESS (1999) Milenyum Eşiğinde Mesleki Eğitim ve Öğretim, İstanbul: MESS.

Milli Eğitim Dergisi (2002)Türkiye'de ve Bazı Avrupa Birliği Ülkelerinde Mesleki Teknik Eğitim
http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/155-156/aykac.htm adresinden 10 Ocak 2014 tarihinde alınmıştır.

- O'Connor, J. S. (2005), "Policy coordination, social indicators and social-policyagenda in the European Union", Journal of European Social Policy, Vol.15, No.4 345-361
- Ok, S. T. ve Dayıoğlu, R. (2012) Avusturya Mesleki Eğitim Sistemi ve Odaların Tekniği İstanbul: Yayın No: 37
- Önderoğlu, S. (2005) Avrupa Birliği'nde Yüksek Öğretimle İlgili Çalışmalar. http://anatomidernegi.com/belge/bologna_sureci.pdf adresinden 22 Aralık 2013 tarihinde alınmıştır.
- Özsuca, ř. T. (2003) Avrupa Birliği Sosyal Politikası ve Sosyal Politikanın Avrupa Bütünleşme Teorisindeki Rolü: Tarihsel Gelişme ve Geleceğe İlişkin Beklentiler, Mülkiye Dergisi; Cilt 27, Sayı 239.
- Sağlam, M. ve Özüdoğru, F.ve Çıray,F. (2011) "Avrupa Birliği Eğitim Politikaları ve Türk Eğitim Sistemine Etkileri". Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi; Cilt: VIII, Sayı: I
- şadioğlu, N. Ç. (2013) Avrupa Birliği Müzakere Sürecinde Türk Eğitim ve Kültür Sisteminin Literatür Açısından Değerlendirilmesi, Akademik Bakış Dergisi, Sayı: 37
- şahenk, S. S. (2009) Fransa Eğitim Sistemi. "Eğitim Yapıları ve YönetimleriAçısından Çeşitli Ülkelere Bir Bakış", Ankara: Pegem
- şimşek (2013) Avrupa Mesleki Eğitim Raporu
- T.C. Karlsruhe Başkonsolosluğu Eğitim Ataşeliği (2014)
- Terzi Ç. (2005) Uyum sürecinde Türkiye eğitim politikalarının Avrupa Birliği Politikaları doğrultusunda değerlendirilmesi. Yayınlanmış doktora tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir.

- TEPAV (2012) Almanya'nın 4+6+2 eğitim sisteminden neler öğrenebiliriz?
<http://www.tepav.org.tr/tr/haberler/s/2723> adresinden 12 Aralık 2013 tarihinde alınmıştır.
- Thelen, K. (2007) Contemporary Challenges to the German Vocational Training System. *Regulation & Governance*.
- TİSK (2013) Çalışma Raporu, Ankara.
- TİSK (1997) Türkiye'de ve Dünyada Mesleki Eğitim, Ankara.
- Tuncer, M. ve Taşpınar M. (2004) Avrupa Birliği'nde Eğitim ve Mesleki Eğitim Yönelimleri, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
- Turan, S. (2005) Öğrenen Toplumlara Doğru Avrupa Birliği Eğitim Politikalarında Yaşam Boyu Öğrenme, Ankara. Avrupa Çalışmaları Dergisi; Cilt:5, No:1
- Turhan, B. (2007) Leonardo da Vinci 2007 – 2013, Hacettepe Üniversitesi Avrupa Birliği Ofisi,
http://www.abofisi.hacettepe.edu.tr/duyurular/ldv_2007_13_bugay_sunum.ppt adresinden 11 Kasım 2013 tarihinde alınmıştır.
- Tuzcu, G. (2002) Avrupa Birliğine Geçiş Sürecinde Türk Eğitiminin Planlanması, Milli Eğitim Dergisi; Sayı 155-156
- Tuzcu, G. (2006) Avrupa Birliği'ne Giriş Süreci ve Eğitimde Vizyon 2023, Ankara.
- TÜBİTAK (1996) Avrupa Birliği'nin Bilim-Teknoloji-Mühendislik Alanlarına İlişkin Akreditasyon Kural ve Kurumları.
<http://tubitak.gov.tr/btpd/btspd/platform/akred/yukogak.pdf> adresinden 8 Ocak 2014 tarihinde alınmıştır.

Uçar, C. ve Özerbaş, M. A. (2013) Mesleki ve Teknik Eğitimin Dünyadaki ve Türkiye'deki Konumu, Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi: Cilt:2, Sayı:2, No:28

Yalçın, O., Çetin, Ş., Aksoy, M., Kaya, Ö., Alam, G., Yıldırım O. ve Altın, R.(2007) Gelişmiş Ülkelerin Mesleki Eğitim Sistemleri ve Türkiye, Milli Eğitim Bakanlığı Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı.

Yıldız, O. (2010) Mesleki Gelişim